

**8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SANAL MÜZE
UYGULAMASIYLA İŞLENEN T.C. İNKILAP
TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİNE
YÖNELİK GÖRÜŞLERİ**

Serdar ULAŞ
Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Doç. Dr. Ceren UTKUGÜN
Ocak, 2025
Afyonkarahisar

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SANAL MÜZE
UYGULAMASIYLA İŞLENEN T.C. İNKILAP TARİHİ VE
ATATÜRKÇÜLÜK DERSİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

Hazırlayan
Serdar ULAŞ

Danışman
Doç. Dr. Ceren UTKUGÜN

AFYONKARAHİSAR 2025

ETİK VE BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**8. Sınıf Öğrencilerinin Sanal Müze Uygulamasıyla İşlenen T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersine Yönelik Görüşleri**” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

06/01/2025

İmza

Serdar ULAŞ

T.C.

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ENSTİTÜ ONAYI

Öğrencinin	Adı- Soyadı	Serdar ULAŞ
	Numarası	2200683524
	Anabilim Dalı	Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi
	Programı	Sosyal Bilgiler Eğitimi
	Program Düzeyi	☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐ Sanatta Yeterlik
Tezin Başlığı	8. Sınıf Öğrencilerinin Sanal Müze Uygulamasıyla İşlenen T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersine Yönelik Görüşleri	
Tez Savunma Sınav Tarihi	27.01.2025	
Tez Savunma Sınav Saati	14.00	

Yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez, Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek ☒ oy birliği – ☐ oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Hacı İbrahim DELİCE
MÜDÜR

Bu tez, Enstitü Müdürlüğünce kontrol edilerek, elektronik imza kullanılarak onaylanmıştır.

ÖZET

8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SANAL MÜZE UYGULAMASIYLA İŞLENEN T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

Serdar ULAŞ

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

Ocak, 2025

Danışman: Doç. Dr. Ceren UTKUGÜN

Teknoloji, toplumların değişiminde ve gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Bilişim teknolojileri alanındaki gelişmeler ise eğitimdeki etkisini her geçen gün artırmaktadır. Günümüzde öğretmen merkezli geleneksel yöntemlerin kullanıldığı modellerden öğrencinin aktif, bilgiyi üreten olduğu, teknolojik imkân ve ortamların devreye sokulduğu yaklaşımlara geçilmektedir. Genel ağ ve yazılım teknolojilerinin gelişmesiyle müzelerin devamında sanal müzeler de öğrenme süreçlerine dahil edilmektedir. Bu araştırmanın amacı 8. sınıf öğrencilerinin sanal müze uygulamasıyla işlenen T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersine yönelik görüşlerinin incelenmesidir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Çalışma, 2023-2024 eğitim öğretim yılı bahar dönemi içerisinde sekizinci sınıf “Millî Uyanış: Bağımsızlık Yolunda Atılan Adımlar” öğrenme alanı, “Birinci Dünya Savaşı” konusu ve “Millî Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm” öğrenme alanı, “Millî Mücadele” konularının işlenişinde sanal müzelerin kullanılması doğrultusunda oluşturulmuştur. Çalışma grubu, Çanakkale ili Merkez ilçesinde bulunan bir resmi ortaokulda 8. sınıfta öğrenim gören 20 kadın 12 erkek olmak üzere 32 öğrenciden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Öğrencilerle yapılan görüşmelerle elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Bulgular, temalar, kodlar ve frekanslar şeklinde tablolastırılarak sunulmuş, doğrudan alıntılar ile desteklenmiştir. Araştırma bulgularından yola çıkarak T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde sanal müze deneyimleri sonucu öğrencilerin olumlu görüşlere sahip oldukları tespit edilmiştir. Öğrencilerin, konuları sıkılmadan, eğlenceli, kolay ve kalıcı bir şekilde öğrendikleri, farklı ve yeni bilgiler elde ederek öğrenmelerini pekiştirdikleri ve derslere olan ilgilerinin arttığı anlaşılmıştır. Müze ve sanal müze konularında edindikleri olumlu tutumlar sayesinde öğrenciler, müze ve sanal müze gezileri yapmaya devam edeceklerini vurgulamışlardır.

Anahtar Kelimeler: Sanal müze, müze, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi, Ortaokul öğrencisi.

ABSTARCT

T.R. PROCESSED WITH 8TH GRADE STUDENTS' VIRTUAL MUSEUM APPLICATION OPINIONS ON THE HISTORY OF THE REVOLUTION AND ATATURKISM COURSE

Serdar ULAŞ

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
SOCIAL SCIENCES INSTITUTE
DEPARTMENT OF TURKISH AND SOCIAL SCIENCES EDUCATION**

January, 2025

Advisor: Assoc. Dr. Ceren UTKUGÜN

Technology plays an important role in the change and development of societies. Developments in the field of Information Technologies are increasing their impact in education day by day. There is a transition from models in which teacher-centered traditional methods are used to approaches in which the student is active and produces knowledge and technological opportunities and environments are put into use. With the development of general network and software technologies, virtual museums are also included in the learning processes. The aim of the research is to examine 8th grade students' T.R. education through the virtual museum application. It is an examination of his views on the History of Revolution and Ataturkism course. In the research, case study design, one of the qualitative research methods, was used. The study was carried out in the spring semester of the 2023-2024 academic year, in the eighth grade "national awakening: steps taken towards independence" learning area, the "first world war" topic and the "national epic: either independence or death" learning area, virtual learning area in the treatment of national struggle topics. It was created for the use of museums. The study group consists of 32 students, 20 females and 12 males, studying in the 8th grade at a public secondary school in the Central district of Çanakkale province. A semi-structured interview form was used as a data collection tool. The data obtained through interviews with students were analyzed using the descriptive analysis method. The findings are presented in tables as themes, codes and frequencies, and are supported with direct quotations. Based on the research findings, T.R. It has been determined that students have positive opinions as a result of virtual museum experiences in History of Revolution and Ataturkism courses. It has been understood that students learn the subjects in a fun, easy and permanent way without getting bored, they reinforce their learning by obtaining different and new information, and their interest in the lessons increases. Thanks to the positive attitudes they acquired about museums and virtual museums, students emphasized that they will continue to make museum and virtual museum trips.

Keywords: Virtual Museum, Museum, The History of The Revolution Of The Republic Of Turkey And Ataturkism Course, Secondary School student.

ÖN SÖZ

Eğitim, bireylerin, toplum içerisinde yer alabilmelerini ve toplumun dinamiklerini harekete geçirebilecek, onlara yön verebilecek bilgi, beceri ve donanımları edinebilmelerini sağlayan, toplumların hem sürekliliğini hem de gelişimini yönlendiren en önemli sistemdir. Bu özelliği ile de tüm sektörlerin de her açıdan temel kaynaklığını da yapmaktadır. Aynı zamanda da kaynaklık ettiği gelişim ve değişimden de doğrudan etkilenmektedir. Her dönemin düşünsel, bilimsel, teknik olgu ve kavramlarının uygulandığı pratik bir alandır. Özellikle, bilim ve teknolojideki gelişmeler eğitim-öğretim faaliyetlerinin etkililiğini ve verimini arttırmada hızlı bir şekilde işe koşulmaktadır. Bu çalışmada son dönemlerde hızlı bir şekilde gelişen bilgisayar tabanlı yazılımların öğretim faaliyetlerine yönelik etkileri araştırılmaktadır.

Araştırma sürecimde, daima, bilgi ve tecrübesiyle destek ve yardımlarını esirgemeyen çok kıymetli hocam sayın Doç. Dr. Ceren UTKUGÜN'e, Yüksek Lisans eğitimimi bitirmemde ve tez çalışmamın her aşamasında tavsiyelerini, bana olan güvenini ve desteğini her zaman yanımda hissetmemi sağlayan eşim Hülya ULAŞ'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu tez çalışmamı, varlıkları ile her daim bana güç ve huzur veren kızım Elif İlbilge ve oğlum Göktürk Mete Han'a ithaf ediyorum.

Serdar ULAŞ
2025, Afyonkarahisar

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ETİK VE BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI	ii
ENSTİTÜ ONAYI	iii
ÖZET	iv
ABSTARCT	v
ÖN SÖZ	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	x
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1. T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ VE TARİHSEL GELİŞİMİ.....	9
1.1. T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ.....	10
1.2. T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİNİN AMACI VE ÖNEMİ	11
1.3. İNKILAP VE ATATÜRKÇÜLÜK KAVRAMLARI.....	13
1.3.1. İnkılap.....	13
1.3.2. Atatürkçülük.....	14
2. MÜZE VE MÜZECİLİK.....	15
2.1. MÜZE NEDİR?	15
2.2. MÜZECİLİK	17
2.2.1. Dünyada Müzecilik.....	18
2.2.2. Türkiye’de Müzecilik	19
2.3. MÜZE ÇEŞİTLERİ.....	21
2.4. MÜZELERİN İŞLEVLERİ.....	25
2.5. MÜZE VE EĞİTİM İLİŞKİSİ	28
2.6. MÜZE GEZİLERİNİN EĞİTİM-ÖĞRETİME KATKILARI	30
2.7. MÜZE GEZİLERİNİN SINIRLILIKLARI.....	33
2.8. T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ VE MÜZELER	35
2.8.1. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Özel Amaçları ve Müzeler... 37	37
2.8.2. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde Müze Gezisi Yapılabilecek Konu Alanları.....	38
3. SANAL MÜZE.....	40
3.1. SANAL MÜZE NEDİR?	40
3.2. DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE SANAL MÜZELERİN GELİŞİMİ	41
3.3. SANAL MÜZE ÇEŞİTLERİ	43
3.4. SANAL MÜZELERİN AVANTAJLARI	46
3.5. SANAL MÜZE VE EĞİTİM	47
3.6. T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ VE SANAL MÜZE KULLANIMI.....	50
4. DİJİTAL OKURYAZARLIK	52
5. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	54

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

1. ARAŞTIRMA MODELİ.....	58
2. ÇALIŞMA GRUBU.....	59
3. VERİ TOPLAMA ARACI.....	61
4. VERİ TOPLAMA SÜRECİ.....	62
5. VERİLERİN ANALİZİ	64

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

1. 8. SINIF ÖĞRENCİLERİN ZİYARET ETTİKLERİ MÜZELER VE SANAL MÜZELER.....	66
2. 8. SINIF ÖĞRENCİLERİN MÜZE VE SANAL MÜZE GEZİLERİNİN KATKILARINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ	68
3. 8. SINIF ÖĞRENCİLERİN SANAL MÜZE GEZİLERİ SIRASINDA YAŞANAN SORUNLARA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ.....	72
4. 8. SINIF ÖĞRENCİLERİN SANAL MÜZE GEZİLERİNİN ETKİLİ KULLANIMINA YÖNELİK ÖNERİLERİ.....	76
5. 8. SINIF ÖĞRENCİLERİN SANAL MÜZE GEZİLERİNİN DİJİTAL OKUR YAZARLIK BECERİLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ	83
6. 8. SINIF ÖĞRENCİLERİN SANAL MÜZE UYGULAMASI İLE İŞLENEN T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSLERİ SONUNDA SANAL MÜZE ZİYARETLERİNE DEVAM ETME KONUSUNDA GÖRÜŞLERİ	87
7. 8. SINIF ÖĞRENCİLERİN SANAL MÜZE UYGULAMASI İLE İŞLENEN T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSLERİ SONUNDA MÜZELER VE SANAL MÜZELERE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ	91
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	95
KAYNAKÇA.....	103
EKLER DİZİNİ.....	111

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi Ünite, Kazanım Sayıları ve Oranları	10
Tablo 2. 2018 MEB Öğretim Programı Doğrultusunda Müze Gezisi Yapılabilecek Üniteler Ve Kazanımları	39
Tablo 3. Çalışma Grubuna Ait Özellikler	60
Tablo 4. Öğrencilerin Ziyaret Ettikleri Müzeler ve Sanal Müzeler	66
Tablo 5. Müze ve Sanal Müze Gezilerinin Katkılarına Yönelik Öğrenci Görüşleri	69
Tablo 6. Sanal Müze Gezileri Sırasında Yaşanan Sorunlara Yönelik Öğrenci Görüşleri	72
Tablo 7. Sanal Müze Gezilerinin Etkili Kullanımına Yönelik Öğrenci Önerileri	76
Tablo 8. Sanal Müze Gezilerinin Dijital Okur Yazarlık Becerileri Üzerindeki Etkilerine Yönelik Öğrenci Görüşleri	83
Tablo 9. Öğrencilerin Sanal Müze Ziyaretlerine Devam Etme Konusunda Görüşleri ..	87
Tablo 10. Öğrencilerin Müzelere ve Sanal Müzelere Yönelik Görüşleri	91

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

% : Yüzde

&: ve

akt.: Aktaran

EBA: Eğitim Bilişim Ağı

f: Frekans

FATİH: Fırsatları Arttırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi

ICOM: International Council of Museums (Milletlerarası Müzeler Konseyi)

KTB: Kültür ve Turizm Bakanlığı

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

MEBBİS: Millî Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri

T.C. : Türkiye Cumhuriyeti

t.y.: Tarih yok

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

TDK: Türk Dil Kurumu

vd. : ve diğerleri

GİRİŞ

XX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren başlayan ve Sanayi 3.0 olarak adlandırılan süreç ile üretimin otomasyonu ile elektronik teknolojilerle üretimden bilgisayar, internet gibi yenilikler dijital teknolojilerin tüm alanlarda yürütülen faaliyetlerin süreç ve sonuçlarını büyük oranda etkilemiştir (Davutoğlu, 2020). Öncelikle üretim faaliyetlerinde kullanılmaya başlayan bilgisayar destekli yazılımlar, otomasyon sistemleri kısa sürede diğer alanlarda olduğu gibi eğitim öğretim süreçlerinde devreye koyulmuştur (Keskinkılıç ve Kuk, 2023). Eğitim öğretim sisteminde kullanılan programlar, içerikler, yöntem ve teknikler bu gelişmeler doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir. Eğitim alanı son dönemlerde yaşanan bu teknolojik gelişmelerden etkilendiği gibi başka bilimsel ve teknik gelişmelere de kaynaklık eden dinamik bir sistem olarak ortaya çıkmaktadır. Yapısı ve özellikleri itibarıyla birden çok ögeye sahip olan eğitim sisteminin içerisinde yeni kavramlar ve kuramlar da yer almaya başlamıştır.

Öğretme öğrenme süreçlerinin yapılandırılması, yani öğretme-öğrenme süreçlerinin tasarlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi işi şeklinde tanımlanan eğitim teknolojisi kavramı eğitimin önemli bir alanı olmuştur. Bu alan teknolojik gelişmelerin eğitim ile olan ilişkisini, teknolojinin öğretme öğrenme süreçlerine teorik ve pratik olarak uyarlanabilme süreçlerinin ilke ve kurallarını ortaya koymaya çalışan aktif alan olmuştur. Bu gelişmelerin paralelinde eğitimde kullanılan programlar yeniden ele alınarak bilimsel ve teknik unsurlara yer verilen yeni düzenlemeler yapılmıştır. Eğitim öğretim etkinlikleri ile aktarılmak istenen içerikler, bu içeriklerin sunumunda kullanılan yöntem, teknik ve stratejiler de bu bağlamda ele alınarak yeniden düzenlenmiştir (Alkan, 1998).

Öğretmenin aktaran, aktif ve yönlendiren; öğrenenin pasif olduğu eğitim anlayışından öğrencinin aktif, bilgiyi keşfeden, üreten, öğrenme süreçlerinin yapılandırılmasında rol aldığı yaklaşımların ortaya çıkması ile teknolojinin işe koşulduğu öğrenme ortamları hayata geçirilmeye başlanmıştır. Çeşitli elektronik araçlar ve gereçler (tepegöz, projeksiyon, simülasyon vs.), bilgisayar destekli uygulamalar, kara tahta yerine akıllı tahtalar, klasik sınıf ortamlarından bilgisayar destekli ve uzaktan eğitim uygulamalarının kullanıldığı uygulamalara geçilmiştir. Eğitim öğretim faaliyetlerini yürüten kurum ve kuruluşlar bilgisayar tabanlı ağları ve otomasyon uygulamalarını hızlı bir biçimde sistemlerine dahil etmişlerdir. Millî Eğitim

Bakanlığının, 2007 yılında bilişim sistemleri çerçevesinde MEBBİS ve E-okul otomasyon sistemleri, 22 Kasım 2011 tarihinde Fırsatları Arttırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Projesi ve 2012 yılında da EBA (Eğitim Bilişim Ağı) uygulamaları ile bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitim sistemine uyarlanarak bilginin daha hızlı yayılması, depolanması, öğrenmelerin kalıcı, kaliteli ve ölçülebilir olması sağlanmıştır.

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi, sadece yakın tarihte meydana gelmiş olay veya olguların konu edildiği bir disiplin olmayıp aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluşundaki düşünce ve hedefleri sonraki nesillere aktararak hem bu düşünce ve hedeflerin hem de tesis edilen rejimin, milli tarih bilinci ve vatandaşlık sorumluluğu içinde sürekliliğini sağlayacak bireyler yetiştirmeyi amaçlayan başat bir tarih alanıdır (Bingöl, 2009). Ancak, dersin konu içerik ve kazanımlarının, yoğun, öğrencilerin seviyelerinin üzerinde soyut olması, kullanılabilecek öğretim yöntem ve tekniklerin kısıtlılığı gibi nedenlerden dolayı sorunlar yaşanmaktadır. Bu açıdan, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi konularının işlenmesinde öğrencilerin bilgi ve kazanımları daha somut, birinci elden, görerek veya yaşayarak öğrenmelerini sağlayabilecek yöntem teknik, teknik ve materyallerin kullanılması önem arz etmektedir. Müzeler, bu dersin öğretim sürecinde öğrencilerin konu ve kazanımlarına uygun, somut, birinci elden, görerek öğrenmelerini sağlayabilecek, eğitim-öğretimi sınıf ortamından bağımsız, eğlenceli bir formata dönüştürebilecek mekanlardır.

Günümüzde teknolojide yaşanan gelişmeler, öğrenme öğretme süreçlerinde gösterdiği etkiyi müzecilik faaliyetlerinde de göstermektedir. Bilgisayar tabanlı yazılımların müzecilikte de kullanılmaya başlanması ile beraber sanal müze kavramı ortaya çıkmıştır. Bir çeşit alan gezisi olan müze gezilerinin planlanmasının ve gerçekleştirilmesinin sınırlılıklarının da etkisi, okullarda akıllı tahta ve ağ bağlantısı imkanlarının da olması gibi nedenlerle dijital içeriklere sahip sanal müze uygulamaları sınıf ortamlarında, ders içerikleriyle uyumlu ve etkili bir şekilde kullanılabilen önemli birer eğitim öğretim ortamı oluşturabilmektedir.

Problem Durumu

21. yüzyıl dünyasında, teknoloji hayatımızın her alanına entegre edilmiştir. İçerisinde bulunduğumuz dönemde teknoloji kullanımı öz yeterliliğine sahip olmak bir zorunluluk haline gelmiştir. Teknoloji, bir devrim niteliğini taşıyarak içerisinde

bulunduğumuz zamanın özelliklerini değiştirmiş, teknoloji çağı yapmıştır. Aynı zamanda, teknoloji hayatımıza girerek, yeni nesil çocukların genetiğinde bile değişiklikler yaratırken, bu çocukların içerisinde bulunduğu eğitim sisteminde de değişim yaratması kaçınılmaz bir durumdur (Metin,2018).

Günümüz çağdaş toplumlarında bilgi ve iletişim teknolojilerinde hızlı bir şekilde gerçekleşmekte olan değişim ve gelişme sosyal, ekonomik, bilimsel ve kültürel alanlardaki değişimin de seyrini belirlemektedir. Özellikle, sıralanan bu alanlara temel kaynak rolüne sahip olan eğitim sistemlerinde de hızlı ve köklü değişimler yaşanmaktadır. Bu bağlamda, eğitim hem teknolojik gelişmelerin kaynağı, itici gücü olmuş hem de teknolojik gelişmelerden doğrudan veya dolaylı bir biçimde etkilenmiştir (Alkan, 2011).

Bu gelişmeler doğrultusunda eğitim sisteminde yeni yaklaşımlar ve kavramlar da ortaya çıkmaya başlamıştır. Alkan'ın (1998) “Öğretme öğrenme süreçlerinin yapılandırılması, bu süreçlerinin tasarlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi işi” ve Ergin'in (1995) ise “Öğrenme ile ilgili sorunların analizi ve çözümünde insanları, yöntemleri, düşünceleri, araç-gereçleri ve organizasyonları içeren karmaşık ve tümleşik bir süreç.” olarak tanımladığı Eğitim Teknolojisi kavramı eğitimin önemli bir alanı olmuştur. Öğrencinin pasif, öğrenme ortamının durağan ve değişmeyen, öğretmenin daha çok geleneksel standart öğretim yöntemlerini kullandığı öğrenme-öğretme süreçlerinden teknolojinin ve eğitim teknolojilerinin sunduğu olanaklar ile öğrencinin de aktif olduğu, araştıran, gözleyen, deneyim yaşayan olduğu; hatta sürecin yapılandırılmasında da yer aldığı, öğrenme ortamlarının çeşitli ve değişken olduğu, öğretmenin yönlendiren olduğu zengin öğrenme öğretme süreçlerin yaşandığı bir sisteme dönüşmeye başlandığı görülmektedir (Senemoğlu, 2005).

Yapılan birçok araştırma, eğitim-öğretim çalışmalarında yeni yöntem ve yaklaşımlarla birlikte birden çok ve farklı araç-gereç, materyal ve ortamların sürece dahil edilmesinin öğrenme-öğretme etkinlikleri üzerinde olumlu etkilere sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Okuldaki ve sınıftaki öğrenmeleri desteklemek ve daha anlamlı kılmak amacıyla geziler yapılması sosyal bilimler ve tarih derslerinin öğretiminde etkili yöntemlerdendir. Gerçek gezilerin yapılmasının olanaklı olmadığı durumlarda bilgisayar aracılığıyla internet ortamında sanal alan gezileri derslerle ilgili olgu ve kavramları sınıf ortamına getirme, konuları derinlemesine algılama ve zamandan

tasarruf yapma imkanlarını sağlaması nedenleriyle sıklıkla tercih edilmektedir (Yaşar ve Gültekin, 2006).

Araştırmanın problem cümlesi, “8. sınıf öğrencilerinin sanal müze uygulamasıyla işlenen T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersine yönelik görüşleri nelerdir?” şeklindedir.

Alt problemler

1. 8. sınıf öğrencilerinin daha önce ziyaret ettikleri müzeler ve sanal müzeler hangileridir?

2. 8. Sınıf öğrencilerinin müze ve sanal müze gezilerinin katkılarına yönelik görüşleri nelerdir?

3. 8. sınıf öğrencilerinin sanal müze gezileri sırasında yaşanan sorunlara yönelik görüşleri nelerdir?

4. 8. Sınıf öğrencilerinin sanal müze gezilerinin etkili kullanımına yönelik önerileri nelerdir?

5. 8. sınıf öğrencilerinin sanal müze gezilerinin dijital okuryazarlık becerileri üzerindeki etkilerine yönelik görüşleri nelerdir?

6. 8 sınıf öğrencilerinin sanal müze uygulamasıyla işlenen T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersleri sonrasında sanal müze ziyaretlerine devam etme konusunda görüşleri nelerdir?

7. 8. Sınıf öğrencilerinin sanal müze uygulamasıyla işlenen T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersleri sonrasında müzeler ve sanal müzelere yönelik görüşleri nelerdir?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, “8. sınıf öğrencilerinin sanal müze uygulamasıyla işlenen T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersine yönelik görüşleri”nin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Müzelerin eğitim ortamı olarak kullanılması, günümüzde giderek artan bir öneme sahiptir. Özellikle gelişmiş ülkelerde müzeler, toplum üyelerinin kendi deneyimlerini zenginleştirebilecekleri, bilgi ve kültür seviyelerini artırabilecekleri önemli öğrenme mekanları olarak kabul ediliyor. Bu yaklaşım, müzelerin sadece tarihi

eserlerin sergilendiği yerler olmaktan çıkarak, aktif öğrenme ve etkileşim alanlarına dönüşmesini sağlıyor (Akmehmet, 2008). Müzeler, çocukların eğitiminde önemli bir rol oynamaktadır. Geleneksel öğretim yöntemleriyle zorlanan çocuklar için müzeler, alternatif bir öğrenme ortamı sunarak onların potansiyellerini ortaya çıkarmalarına yardımcı olur. Müzelerdeki etkinlikler sayesinde çocuklar, öğrenmeyi daha çok severek, kendilerine olan güvenlerini artırarak ve farklı yeteneklerini keşfederek öğrenirler (Akmehmet, 2001).

Sanal müze uygulamalarının öğretim süreçlerinde kullanılması, günümüz eğitim anlayışında önemli bir yer tutmaktadır. Öğrencilerin ilgisini çekmek ve öğrenme süreçlerini zenginleştirmek açısından büyük bir potansiyel taşıyan bu uygulamalar, geleneksel müze ziyaretlerinin yerini almasa da eğitimde önemli bir boşluğu doldurmaktadır (Çınar, Utkugün ve Gazel, 2021).

Araştırmanın temel amacı, 8. Sınıf öğrencilerin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin, “Millî Uyanış: Bağımsızlık Yolunda Atılan Adımlar” öğrenme alanı, “Birinci Dünya Savaşı” konusunun işlenmesinde, “Birinci Dünya Savaşı’nda Osmanlı Devleti’nin durumu hakkında çıkarımlarda bulunur.” kazanımında, Çanakkale Destanı Tanıtım Merkezi ve Çanakkale 1915 Hilal-i Ahmer Hastanesi sanal müzelerinin 2 hafta süresince 4 ders saatinde ve “Millî Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm” öğrenme alanı, “Millî Mücadele” konusunun, “Büyük Millet Meclisinin açılışını vatanın bütünlüğü esası ile “ulusal egemenlik” ve “tam bağımsızlık” ilkeleri ile ilişkilendirir.” ve “Millî Mücadele Dönemi’nde Batı Cephesi’nde meydana gelen gelişmeleri kavrar.” kazanımlarının Ankara Kurtuluş Savaşı ve Cumhurbaşkanlığı Milli Mücadele Sergisi sanal müzelerinin 2 hafta süresince 4 ders saatinde gezilerek işlenmesi sonucunda öğrencilerin görüşlerini incelemektir.

Araştırmanın Önemi

Sosyal bilimler, geniş anlamıyla insanlar arası ilişkileri inceleyen bilim alanıdır. İnsanın insan ile ve çevre ile ilişkilerini inceleyen disiplinler topluluğu olarak da algılanmaktadır. Sosyal bilimler kapsamında, antropoloji, ekonomi, coğrafya, hukuk, siyasal bilimler, psikoloji, sosyoloji, tarih, eğitim, dil gibi disiplinler yer almaktadır (Alkan ve Kurt, 2007: 85). Kötüklü’nün (1999) “geçmişteki olayları yer, zaman ve kişileri göstererek, kaynaklara dayalı, sebep-sonuç ilişkisi içerisinde inceleyen bilim dalı” olarak tanımladığı tarih bilimi sosyal bilimlerin önemli bir disiplinidir.

Sosyal bilimlerin, özellikle de tarih dersinin öğretiminde farklı yöntem ve tekniklerin kullanılmasının yanında uygulamada genellikle, dersin genel kavram, olgu ve bilgilerinin aktarılmasıyla sınırlı kalmaktadır. Bu ise, daha çok geleneksel olarak öğretmen ve ders kitabına bağımlı, sözlü anlatım yönteminin kullanılması ile sağlanmaktadır. Kullanılması gereken yöntemler açısından bakıldığında, tartışma, örnek olay, rol yapma, soru-cevap, problem çözme, proje, inceleme-gezi-gözlem yöntemlerinden söz edilebilir. Öğrenme ortamı açısından ise genellikle okul-derslik göze çarpmaktadır. (Alkan ve Kurt, 2007: 87).

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi içerik olarak olayların, olguların ve kavramların ağırlıklı olduğu bir disiplindir. Bu olgu ve kavramların soyut olması, sadece sınıf ortamında ve geleneksel anlatım yöntemleri ile aktarılmaya çalışılıyor olması, öğrencilerin hedeflenen kazanımlara ulaşmasında yeterli olmadığı görülmektedir.

Eğitsel ders gezileri olarak da adlandırılan gözlem yöntemi kütüphane, müze, fabrika, dağ, orman ve göl gibi yerlere yapılarak doğrudan gözlem yapılarak bilgilerin toplandığı, birden fazla duyuyu etkilemesi, sınıf ortamına ve kitaba bağımlı olmaması, konuyla ilgili yaşantı ve deneyim sağlaması nedenleriyle eğlenceli, etkili ve kalıcı öğrenmeleri sağlayabilmektedir (Ergün ve Özdaş,1997:71).

Müze alan gezileri ve dolayısıyla sanal müze gezileri T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi konularının işlenişinde, öğrencilerin hedeflenen kazanımlara erişebilmesinde daima kullanılabilir bir yöntemdir (MEB, 2018). Özellikle, sanal müze gezileri, öğrencilere, zaman ve mekân sınırlaması olmaksızın okul öğretiminden bağımsız, doğrudan, somut bir şekilde ulaşılabilen, nesneler ve ortamlarla deneyim yaşayarak, gözlem ve analiz yaparak, olay ve olgularla ilgili algısal bağ kurarak eğlenceli, etkili ve verimli öğrenme imkânı sağlayabilmektedir (Turgut,2015: Şentürk, 2019: Çınar, 2021: Işık, 2023).

Eğitim sisteminin ve dersin amaçlanan hedeflerine ulaşabilmesi açısından etkili bir tarih öğretimi yapılabilmesi için günümüz çağdaş eğitim anlayışı çerçevesinde, gelişmiş teknolojiler eşliğinde ve farklı öğrenme ortam, yöntem ve tekniklerinin öğretim faaliyetlerinde işe koşulması gerekmektedir. Eğitim öğretim ile ilgili yapılan bilimsel araştırmalarda bu durumun bariz şekilde ortaya koyulmaktadır. Tarih öğretiminde ise müze veya sanal müze gezilerinin kullanılmasının eğitim öğretim süreçlerini

zenginleştirerek yapılan etkili ve kalıcı öğrenmeler ile amaçlanan hedeflere ulaşmada olumlu katkı sağladığını gösteren literatür çalışmaları yer almaktadır.

Öğretim süreçlerinde çeşitli araç-gereç, etkinlik ve ortamların kullanılarak etkili öğrenmelerin gerçekleştirilebilmesinde önemli olan modern bilgi ve iletişim teknolojilerinin bir uygulaması olarak sanal müze gezilerinin derslerde kullanımının öğrenciler tarafından nasıl deneyimlendiğinin ve algılandığının bilinmesi sanal müzelerin eğitimde daha etkili ve verimli kullanılabilmesi için eksikliklerin giderilmesi, gerekli tedbirlerin alınması ve alana katkı sağlaması açısından büyük öneme sahip olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın Kapsamı

Bu araştırmanın kapsamını, 8. sınıf öğrencilerinin sanal müze uygulamasıyla işlenen T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersine yönelik görüşleri oluşturmaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma, Çanakkale ili merkez ilçesinde bir devlet okulunda 8. Sınıfta öğrenim görmekte olan 32 öğrencisi ile sınırlıdır.
2. Araştırmanın yapılacağı zaman 2023-2024 eğitim öğretim yılının bahar dönemi ile sınırlıdır.
3. Araştırma, veri toplama aracı olarak hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorularla sınırlı olmuştur.
4. Araştırma, öğrencilerin görüşme formunda yer alan sorulara verdikleri yanıtlarla sınırlıdır.
5. Araştırma, 8. sınıf öğrencilerinin sanal müze uygulamasıyla işlenen T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersine yönelik görüşleri ile sınırlı kalmıştır.

Sayıtlar

Araştırmanın temel sayıtları şunlardır;

1. Araştırmada, sekizinci sınıf öğrencileri, kendilerine yöneltilen sorulara samimi şekilde cevap vermişlerdir.
2. Araştırmada yer alan tüm öğrenciler süreç içerisinde aynı düzeyde güdülenmişlerdir.

Tanımlar

Teknoloji: Bir sanayi dalı ile ilgili yapım yöntemlerini, kullanılan araç, gereç ve aletleri kapsayan bilgisi (TDK, 2024), belli amaçlara ulaşmada, belli sorunları çözmede, gözleme dayalı ve kanıtlanmış bilgilerin uygulanmasıdır (Demirel, 1993:91).

İnternet: Dünya genelindeki bilgisayar ağlarını ve kurumsal bilgisayar sistemlerini birbirine bağlayan elektronik iletişim ağı olarak bilinen, milyonlarca bilgisayarı birbirine bağlayarak iş dünyası, devlet kuruluşları ve eğitim kuruluşları arasında dünya çapında iletişim yapma olanağı sağlayan uluslararası bir bilgisayar ağıdır (Seferoğlu, 2006:136).

Müze: Sanatsal, kültürel, tarihsel ya da bilimsel ürünlerin sürekli olarak sergilenmesi amacıyla yapılan veya kendisi bu sıralanan nitelikleri nedeniyle halka açık tutulan yapı (Sözen ve Tanyeli, 2001: 169).

Eğitim: Fiziksel uyarımlar sonucu, beyinde istendik biyo-kimyasal değişiklikler oluşturan süreçler bütünüdür (Sönmez, 1998:13).

Müze Eğitimi: Okullar için rehberli turlar düzenlemenin ötesinde atölye çalışmalarını ve yayınları içeren sadece okulları değil, aileleri, yetişkinleri de içine alan çok geniş etkinlikler bütünüdür (Onur, 2003: 21).

Sanal Müze: Çok çeşitli medya materyallerinden faydalanarak oluşturulmuş sayısal nesneleri ve bu nesnelere ait bilgileri içinde barındıran, ziyaretçileri ile iletişimin kesintisiz olması amacıyla çok seçenekli erişim biçimlerini karşılamak için alışılmış olan iletişim metotlarının ötesine geçen ve dünya çapında erişimi olanaklı kılmak amacıyla fiziki anlamda bir ortama gerek duymayan müzelerdir (Schweibenz, 2019)

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1. T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ VE TARİHSEL GELİŞİMİ

Bir fert için hafıza ne ise, mesele makro düzeyde ele alındığı zaman fertlerin oluşturduğu millet için de hafıza yani tarih aynı önemi taşır. Hafızasını kaybeden bir insanın istikrarlı bir geleceği olamaz. Bu yüzden toplumların veya milletlerin varlıklarını sağlıklı bir şekilde sürdürebilmeleri, onlar için bir hafıza niteliğinde olan tarihi öğrenmeleriyle doğru orantılıdır (Köstüklü, 1999).

Tarih, insanın geçmişini inceleyen bir bilim dalıdır. İnsanlığın ortaya çıkışından günümüze kadar olan süreçteki olayları, gelişmeleri ve olguları inceler. Tarih öğretimi, öğrencilere bu geçmişi öğretmeyi amaçlayan bir eğitim sürecidir. Tarih öğretiminin temel amacı, öğrencilerin geçmişi öğrenmelerini ve anlamalarını sağlamaktır. Bu sayede öğrenciler, kendi tarihlerini, kültürlerini ve değerlerini daha iyi tanıyacak ve anlayacaklardır. Ayrıca, geçmişten ders alarak günümüzde daha iyi kararlar verebilecek ve daha bilinçli birer vatandaş olarak yetişebileceklerdir. Tarih öğretimi, öğrencilere kendi toplumunun kimliğini ve değerlerini öğretmek, onların kimlik gelişimine yardımcı olur (Demircioğlu, 2015).

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi, eğitim sistemi içerisinde farklı dönemlerde farklı isimlerde okutulan, içerik itibarıyla XIX. ve XX. yüzyıllarda Osmanlı Devleti'ndeki siyasi, sosyal ve ekonomik gelişmeleri, devamında yaşanan olayları, Mustafa Kemal Atatürk önderliğindeki Türk Millî Mücadelesini, Atatürk ilke ve inkılaplarını konu edinmiş tarih alanıdır. Öner ve Öner (2014) ise İnkılap Tarihi dersini, Cumhuriyet dönemi ile birlikte, Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde başlatılmış olan yenileşme hareketlerini ve bunların yapılma şekillerini ve neticelerini detaylı bir biçimde öğrencilere öğretmeyi amaçlayan bir disiplin olarak tanımlar.

Cumhuriyet'in ilk dönemlerinden itibaren İnkılap Tarihi dersinin, İstanbul ve Ankara'daki yüksekokulların son sınıflarında okutulması kararlaştırılmış olup öncelikle 1925 yılında kurulan Ankara Hukuk Mektebi'nde "İhtilaller Tarihi" dersi olarak okutulmuştur. 1932 yılında İstanbul Üniversitesi'nde "Türk İnkılap Enstitüsü" kurulmuş, aynı yıl kurum yönetmeliğine "Diploma alabilmek için son sınıf İnkılap Tarihi derslerine devam ve sertifika almak lazımdır." maddesi ilave edilmiştir. Sonraki

dönemlerde “İnkılap Tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti Rejimi” ve “Türk Devrim Tarihi” olarak okutulmuştur. 1982 Anayasasının kabulünden sonra anayasal bir kurum olan Yükseköğretim Kurulunun kuruluşunu sağlayan 2547 sayılı kanun ile “Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi” yükseköğretimde zorunlu ders olarak belirlenmiştir (Atabay, 2011:9-10).

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi konuları 1980’li yıllardan önce Sosyal Bilgiler dersinin içerisinde ünite olarak yer almaktayken Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu’nun 08.06.1981 tarih ve 106 sayılı kararı ile ortaokul 3. sınıflarda zorunlu ders olarak kabul edilmiş ve Millî Eğitim Bakanlığının 6 Temmuz 1981 tarihli Tebliğler Dergisiyle de dersin programı yayınlanmıştır. 2012 yılında kabul edilen 4+4+4 kesintisiz 12 yıl zorunlu eğitim sistemi içerisinde ilköğretim 8. sınıflar ile ortaöğretim 12. sınıflarda T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi zorunlu dersler arasında yer almaktadır.

1.1. T. C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı yedi üniteden oluşmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı’nda; üniteler içerisinde kazanımlar ve ilgili açıklamalar yer almaktadır. Kazanımlar; öğretim sürecinde öğrencilerin edinecekleri bilgi, beceri, değer ve tutumları kapsamaktadır (M.E.B, 2018:10).

Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi konularının öğretimi ile; daha güçlü ve sağlam temellere oturmuş bir sosyal ve siyasi hayat oluşturmayı amaçlanmaktadır. Bu amaçla, öğrencilere hazır bilgiyi sunmaktan ziyade öğrenmeyi öğrenme ve tarihsel düşünme becerilerinin kazandırılması hedeflenmektedir. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı üniteleri, kazanım sayıları ve içerik yoğunluğuna göre belirlenen oranları aşağıdaki tabloda verilmiştir;

Tablo 1. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi Ünite, Kazanım Sayıları ve Oranları

Sıra No	Ünite Adı	Kazanım Sayısı	Süre/Ders Saati	Oran (%)
1	Bir Kahraman Doğuyor	4	8	11,1
2	Milli Uyanış: Bağımsızlık Yolunda Atılan Adımlar	8	18	25

Tablo 1 (Devam). T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi Ünite, Kazanım Sayıları ve Oranları

Sıra No	Ünite Adı	Kazanım Sayısı	Süre/Ders Saati	Oran (%)
3	Milli Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm	7	14	19,5
4	Atatürk ve Çağdaşlaşan Türkiye	9	12	16,7
5	Demokratikleşme Çabaları	3	6	8,3
6	Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası	3	6	8,3
7	Atatürk'ün Ölümü ve Sonrası	5	8	11,1
TOPLAM		39	72	100

Kaynak: M.E.B, 2018: 10.

1.2. T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİNİN AMACI VE ÖNEMİ

Üniversitelerde yer alan Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi dersi ile ortaokullarda ve liselerde okutulan T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersleri, Millî Mücadele sonrası kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti'nin yönetim şeklinin Türk toplumu tarafından benimsenmesi ve bu dönemde yapılan köklü değişikliklerin devamlılığının sağlanması için çok önemlidir. Bunun sağlanabilmesi için takip edilecek en önemli yöntem eğitim öğretimdir. Bu amaç doğrultusunda İnkılap Tarihi, tarih öğretiminin önemli bir parçası olarak Türk eğitim sisteminin içerisindeki yerini almıştır (Aslan, 2007: 295).

Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi'nin yeni nesillere öğretmenin amacı, onları, Türk Devleti'nin kurulması ve Türk inkılaplarının gerçekleştirilmesi için tarih boyunca çekilen sıkıntılardan haberdar etmek; modernleşme çabaları sonucunda ortaya çıkan kültürel ve toplumsal altüst oluşlar ve bunun sonuçları hakkında doğru bilgi sahibi yapmak ve yaşamları boyunca önlerine çıkacak olan bireysel ve toplumsal sorunlar karşısında, temelinde akıl ve bilim bulunan Atatürkçü düşünce sistemini rehber olarak algılamalarını ve kullanmalarını sağlamaktır (Acun, 2015)

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi, Türk millî mücadelesinin yapıldığı dönemin siyasi, sosyal, ekonomik ve askeri şartlarını, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin temelinde yer alan kuruluş felsefesini ve Atatürk ilke ve inkılaplarının amaç ve hedeflerini toplumun fertlerine aktararak rejimin, Atatürk ilke ve inkılaplarının sürekliliğinin sağlanması açısından sosyal bilimler alanın ve eğitim sisteminin mihver dersleri arasında yer almaktadır. Bu durum, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu (1973, 1)'nin 2. Maddesinde; "Türk milli eğitiminin genel amacı, Türk Milletinin bütün

fertlerini, Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı yurttaşlar olarak yetiştirmek.” şeklinde yer almaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi ile öğrencilere devletin kurulmasına zemin hazırlayan olaylar, kuruluş sürecinde yaşananlar ve Cumhuriyetimizin temelini oluşturan Atatürk ilke ve inkılapları hakkındaki bilgiler ile bu bağlamda çeşitli beceri ve değerlerin kazandırılması hedeflenmektedir. Bu derste ayrıca öğrencilerin günümüz gelişmelerini doğru analiz etmeleri ve bir tarih bilinci kazanmaları beklenmektedir (MEB, 2018: 9).

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programında (2018) ders programının özel amaçları olarak şöyle sıralanmıştır;

1. Atatürk’ün askerlik ve devlet adamlığı yetenekleri ile inkılapçı niteliklerini öğrenerek onun kişilik özelliklerini örnek almaları,
2. Millî Mücadele örneğinden hareketle Türk milletinin millî birlik ve beraberlik anlayışı içerisinde özgürlük, bağımsızlık ve vatanseverlik duyguları ile her türlü zorluğun üstesinden gelebileceğini anlamaları,
3. Türk Millî Mücadelesi ve inkılabının, millî ve evrensel özelliklerini kavramaları,
4. Dönemin ağır şartlarında büyük güçlüklerle rağmen Atatürk’ün önderliğinde gerçekleştirilen Türk inkılabının tarihî anlamını ve önemini kavramaları,
5. İnsan hakları, ulusal egemenlik, tam bağımsızlık, milliyetçilik, demokrasi, çağdaşlık, laiklik ve cumhuriyet kavramlarının Türk milleti için ifade ettiği anlam ve önemi kavramaları,
6. Atatürk İlke ve İnkılaplarının Türkiye Cumhuriyeti’nin sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmesindeki yerini kavrayarak Atatürk İlke ve İnkılaplarının esas aldığı değerleri yaşatmaya istekli olmaları,
7. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, millî bilince sahip, millî, manevi ve evrensel değerleri benimseyen birer vatandaş olarak yetişmeleri,
8. Atatürk İlke ve İnkılaplarının, ülkesi ve milleti ile bölünmez bir bütün olan Türkiye Cumhuriyeti’nin dinamik temelini oluşturduğunu kavramaları,

9. Türkiye'nin jeopolitik önemini bölgesel ve küresel etkileri açısından değerlendirerek iç ve dış tehditlere karşı duyarlı olmaları,

10. Bu programda ifade edilen kişisel ve sosyal yeterlik ve becerilerin yanı sıra, tarihe özgü beceri ve yeterlikleri de kazanarak geçmiş, günümüz ve gelecek arasında bağlantılar kurmaya dayalı bir tarih bilinci geliştirmeleri,

11. Türk milletinin bir mensubu ve insanlığın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak Türkiye'yi ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık göstermeleri,

12. Günümüzün sorunlarına mantıklı bir yaklaşımla çözümler üretmesini sağlayacak ve kendilerini geleceğe hazırlayacak bilgi, beceri, değer ve tutumlar kazanmaları amaçlanmıştır (MEB, 218. 8).

1.3. İNKILAP VE ATATÜRKÇÜLÜK KAVRAMLARI

1.3.1. İnkılap

İnkılap, dilimize başka dilden geçen ve Türkçedeki köklü değişiklik anlamına gelen devrim kavramının yerine kullanılan bir sözcüktür. Arapça “Kalb” kökünden türeyen inkılap sözcüğü değişme, bir halden başka hale dönüşme anlamına gelir (Develioğlu, 1982). Türk Dil kurumuna (TDK, 2024) göre inkılap kelimesinin sözlük anlamı, “toplum düzenini ve yapısını daha iyi duruma getirmek için yapılan köklü değişiklik, iyileştirme; devrim” ve “Bir durumdan başka bir duruma geçiş, dönüşüm” olarak tanımlanmaktadır. İnkılap sözcüğü, Fransızca ve İngilizcede “revolution” sözcüğünün karşılığı olarak yer almaktadır (Akandere, 2008). Türkçede, XIX. yüzyıldan itibaren, büyük değişme, gelişme ve oluşumların bütünü ad olarak yer etmiştir. Öz Türkçe akımı yıllarında inkılapa karşılık olarak kısa süreliğine “Devrim” kelimesi kullanılsa da sonra “İnkılap” ve “İnkılapçılık” kullanılmıştır (Baykara, 2006: 17).

Sığın (2020), halk hareketi olarak tanımladığı inkılabı, mevcut sistemin ortadan kaldırılıp yerine kurulmuş olan yeni sistem şeklinde ifade etmektedir. İnan (1968: 259) ise inkılap kavramını şöyle tanımlar;

1. Mevcut müesseseleri zorla değiştirmek demektir.

2. Türk milletini son asırlarda geri bırakmış müesseseleri yıkarak yerlerine milletin en yüksek medeni icaplara göre ilerlemesini temin edecek yeni müesseseleri koymuş olmaktadır.

1.3.2. Atatürkçülük

Mustafa Kemal Atatürk'ün aklın ve bilimin öncülüğünde, halkın ihtiyaçları, çağın gereklilikleri doğrultusunda, devleti ve toplumu, siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel özellikler başta olmak üzere her alanda ileri seviye bir toplum oluşturma düşüncesine Atatürkçülük veya Atatürkçü düşünce sistemi denilmektedir. Bu düşünce sisteminin temelinde milletin bağımsızlığı ve egemenliği anlayışı yer almaktadır (Uca, 2017).

Atatürkçülük, tarihin sayfalarından çıkarılmış sonuçların oluşturduğu geniş bir tarih kavramı içinde Türk milletinin ferdi ve toplumsal ve müesseselerin vazifelerini anlayacak, kıymetlendirecek, gerçekleştirecek, zihni ve bedeni güç ve yetenekleri; Türk kültürünü çağdaş medeniyet düzeyi üzerine çıkaracak ve Türk milletini en medeni ve refah seviyesi yüksek bir millet olarak varlığını yükseltecek, daima gelişen bir faaliyetler programı ile birleştiren, irtibatlandıran duruma, imkanlara uyan değişik hal tarzlarının bulunup uygulanmasına imkan veren geniş kapsamlı, insicamlı, gerçek bir semboller, ilkeler ve değerler sistemidir (Öztorun, 1986).

Türk Dil kurumu (TDK, 2024), Atatürkçülüğü, Atatürk'ün düşünce ve uygulamalarından kaynaklanan; Türk Devleti'nin bağımsızlık ve bütünlüğünü, milli egemenliğini, kişi özgürlüğünü, çağdaş olmayı amaçlayan; akla, bilime ve gerçeğe dayanan, evrensel ağırlıklı, geleceğe yönelik, birbiri ile uyumlu amaçlar, uygulamalar ve ilkeler bütünü olarak tanımlanmaktadır.

Atatürkçülük, Türkiye'nin gerçeklerinden doğmuş, sistemleşmiş fikirlerdir. Bir taraftan bütünü ile birlikte milli mücadeleyi içine almakta, diğer taraftan da toplumda yapılan kökten değişiklikleri kapsamaktadır. Kısaca, Atatürkçülük, Türk devriminin sistemleşmiş fikir gücü ve geleceğe bakan yönüyle de ülküsüdür. Atatürkçülük, tarihi süreç içerisinde ve genellikle yabancı literatürde “Kemalizm” deyimini şeklinde kullanılmıştır (Eroğlu, 1981:7). Alp (akt. Eroğlu, 1981) ise Kemalizm kavramının, Cumhuriyet Halk Partisinin 4. büyük kurultayında “Partiye esas olan bu prensipler Kemalizm yoludur.” şeklinde kabul edilerek resmi yazışmalarda kullanıldığını belirtmiştir.

2. MÜZE VE MÜZECİLİK

2.1. MÜZE NEDİR?

Bugün dilimizde kullanılan “müze” sözcüğü Grekçe “Mouseion” kelimesinden türemiş olup, Yunan mitolojisinde Musa’lar (İlham Perileri) adı verilen tanrıçalara adanan tapınak ve Atina’da Musa’lara ayrılan tepe anlamına gelmektedir. Aynı kelime, “Museum” şeklinde Latinceye ve diğer batı ve dünya uluslarının dillerine geçmiştir. İngilizcede Museum, Fransızcada Musee, Almancada Museum olarak kullanılmaktadır (Gerçek, 1999: 1).

Kültür ve Turizm Bakanlığı (KTB, 2024) müzeyi, “Kültür varlıklarını tespit eden, ilmi metotlarla açığa çıkaran, inceleyen, değerlendiren, koruyan, tanıtan, sürekli ve geçici olarak sergileyen, halkın kültür ve tabiat varlıkları konusundaki eğitimini, bedii zevkini yükselten, dünya görüşünü geliştirmede tesirli olan daimî kuruluştur” şeklinde tanımlamaktadır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü (2024) sayfasında göre; “Müzeler, uygarlık tarihine ait her türlü objenin, bilimsel kurallar altında sergilenerek, halkın beğeni ve kültürel birikimini zenginleştiren, araştırmacıların çalışmalarını kolaylaştırıcı ve geliştirici tarihi verilerin gelecek kuşaklara aktarıldığı mekanlardır.”

Uluslararası Müzeler Konseyi (ICOM, 2024) Türkiye Milli Komitesi Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesinde müze, kültür eserlerini koruyan ve bu eserleri etüd, eğitim ve bedii zevki yükseltme amacıyla toplu halde teşhir eden, kamu yararına çalışan, sanata, ilme sağlığa, teknolojiye ait koleksiyonları bulunan müesseseler olarak ifade edilmiştir. Bahsi geçen Yönetmeliğin 5 inci maddesinde ise, daimî teşhir bölümleri bulunan kütüphaneler ve arşiv merkezleri, resmi şekilde halkın ziyaretine açık bulunan tarihi anıtlar, tarihi anıtlara ait binaların kısım veya müstemilatı, tarihi, arkeolojik tabii önemi haiz mevkiler ve parklar, nebatat ve hayvanat bahçeleri, akvaryumlar ve benzeri teşekküller bu tarife dahil edilmiştir. Böylelikle müze tanımının sınırları genişletilmiştir. Uluslararası Müzeler Konseyi (ICOM) 2022 yılında Prag'da yaptığı toplantıda müzeyi, somut ve somut olmayan mirası araştıran, bir araya getiren, koruyan, yorumlayan ve sergileyen, kâr amacı gütmeyen topluma hizmet eden kalıcı bir kurum olarak tanımlamıştır.

Müzeler, insana ve yaşadığı çevresine tanıklık etmiş malzemeleri araştırır, toplar, korur ve sergiler. Yapılan araştırma sonuçlarını ve koleksiyonlarını halka açık bir şekilde kâr amacı gütmeyen paylaşılan kurumlardır. Yapılan müze faaliyetleri, inceleme, eğitim ve zevk alma amacına hizmet eder. Müzeler, toplumun kültürel mirasını korumak, gelecek nesillere aktarmak ve toplumu eğitmek gibi önemli işlevleri yerine getirirler (Madran, 1999: 6).

Müze geçmişin korunup muhafaza edildiği bir barınak olarak algılansa da aslında “geçmiş” dediğimiz şey sabit bir oldu değildir. Müzeyi, geçmişi “geçmiş” haline getiren daha doğrusu belli bir geçmişin “geçmiş” olarak seçilip algılanmasını sağlayan bir mekân olarak düşünebiliriz. Tarih ya da bilim kitaplarında yer alan bilgilerin, nesneler aracılığıyla canlandırıldığı mekanlardır onlar (Shaw, 2004: 7).

Toplumun ve gelişimin hizmetinde olan, halka açık, insana ve yaşadığı çevresine tanıklık etmiş malzemelerin üzerinde araştırmalar yapan, toplayan, koruyan, bilgiyi paylaşan ve sonunda inceleme, eğitim ve zevk alma doğrultusunda sergileyen, kâr düşüncesinden bağımsız, sürekliliği olan bir kurumdur (Uysal, 2013). Çoruhlu’ya (1997) göre, “müzeler, bir toplumun geçmişini, kültürünü ve sanatını yansıtan önemli kurumlardır. Bu kurumlar, kültürel değerlerin korunması, incelenmesi, değerlendirilmesi ve gelecek nesillere aktarılmasında, toplumların kültürel gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Bu kurumlar, geçmişi korumak, geleceği inşa etmek için önemli bir kaynaktır.” Süzen’e (2005) göre ise, “Tarihsel ve kültürel değerleri korumak, araştırmak ve sergilemek amacıyla kurulan kurumlardır. Bu nedenle, müzeler öncelikle tarihsel ve müzecilik işlevleri ile tanımlanırlar. Ancak, müzeler aynı zamanda önemli bir eğitim kurumu olarak da hizmet verebilirler.”

Diğer bir tanımlamaya göre müze, bilim, tarih, sanat ve kültür eserlerinin devamlı bir biçimde sunulması hedefiyle gerçekleştirilen ve bu çalışmaları toplumun hizmetine sunan kurumsal bir yapıdır. Bu özelliği itibarıyla da deneyim, akıl yürütme, yaratıcı düşünme, hayal kurma ve beğenme gibi duygusal, zihinsel kabiliyetlerinin oluşmasına veya artmasına yarar sağlaması bakımından da eğitici yönü ağır basan kuruluşlardır (Buyurgan ve Buyurgan, 2007: 23).

Müzeler, insanlık mirasının canlı tutulduğu vazgeçilmez mekanlardır. Kültürel, sosyal, bilimsel ve estetik değerlerin bir araya getirildiği bu yapılar, sadece geçmişe ait eserleri sergilemekle kalmaz, aynı zamanda toplumların kendilerini tanımlarına ve

geleceğe dair vizyon geliştirmelerine de katkı sağlamaktadır. Müzeler sayesinde, kültürel miraslar korunarak sonraki nesillere aktarılmaktadır. Bu sayede, insanlık tarihi ve kültürel çeşitlilik hakkında daha derin bir anlayış kazanılabilmektedir.

2.2. MÜZECİLİK

Müzedeki eserlerin sergilenmesi, saklanması ve korunması için gerekli teknik bilgileri içeren bilimsel çalışma alanına müzecilik adı verilir. Müzecilik ilk olarak müzelerin Batıda soyluların kişisel zevk için çeşitli sanat eserlerini ya da kumandanların ganimetlerini bir araya toplamaları sonucunda ortaya çıkmıştır. Müzeler başlangıçta halka açık olmayan, sadece devlet adamları ile bilginlerin yararlandıkları yerlerdi. Halkın ilgi ve bilgisine sunulması 1850 yılından sonra olmuştur. Müzecilik; müzenin kurulması, müzede yer alan eserlerin hangi çağa ait olduğu, nereden geldiği veya kim tarafından yapıldığının belirlenmesi, tasnifi, gerekiyse onarılması, ısı ve nem gibi dış etkenlerden korunması gibi konularda faaliyet gösterir (Gümüş, 2012)

Modern müzecilik, çok yönlü olup yeniliklere açık bir anlayıştır. Bu anlayış çerçevesinde müze ziyaretçilerine hitap eden sürekli-geçici sergiler gibi etkinlikler ile koleksiyonların hikâyelerini anlatmak için yeni gösterim tekniklerinden faydalanmaktadır. Klasik müzecilik sunumunda sıkça karşılaşılan vitrin içi, stant üzeri sergileme ya da duvar panolarıyla sergilemenin yanı sıra, anlatımı kuvvetlendirmek için dekor, kostüm, fotoğraf maket, manken, mumya, kulaklık ve/veya telefon düzeneğiyle sesli, yönlendiriciler kullanılmak suretiyle, sunum zenginleştirilerek ziyaretçinin ilgisi canlı tutulmaktadır (Altunbaş ve Özdemir, 2012).

Çağdaş müzecilik yaklaşımında, müze ve izleyici arasında iletişimin kurulması önemlidir. Rehberler eşliğinde ziyaretler yapılırken, dia-film gösterileri izlenerek, seminerler düzenlenerek, atölye eğitim uygulamaları gerçekleştirilerek, gezi eğlenceli ve eğitici bir hal almaktadır. Bilgisayar destekli sergi, dokunmatik ve interaktif sistem, simülatör gibi teknolojinin getirdiği imkanlar kullanılarak etkili bir sunum gerçekleştirilmektedir. Modern müzecilikte, toplumun her kesimini kucaklayan programlar, etkinlik takvimleri ile müzelerin bir kültür merkezi olarak toplumla bütünleşmesi sağlanmaya çalışılmaktadır. Yapılacak etkinliklerin basında, radyoda ve televizyonda duyurulması, müze programlarının afiş veya pankartlarla sergilenmesi, broşür dağıtılmasıyla halkla iletişim kurulmakta ve böylece müze ziyaret alışkanlığı olmayan kesimin de ilgisi çekilmektedir (Altunbaş ve Özdemir, 2012).

2.2.1. Dünyada Müzecilik

Müzeler, toplumların geçmişini, kültürünü ve değerlerini temsil eden önemli kurumlardır. Geçmişten günümüze kadar oluşan kültürel mirası bir araya toplayarak korumak, incelemek ve araştırmak, müzeler için temel görevlerden biridir. Bu görevler, toplumların kültürel değerlerinin korunması ve gelecek nesillere aktarılması için gereklidir. Müzeler aynı zamanda halkın eğitimi için de önemli bir rol oynar. Çağımızın gelişmiş ülkeleri de kültürel değerlerini korumak ve geliştirmek için müzeleri desteklemektedir (Tezcan Akmeahmet ve Ödekan, 2006)

Müze fikrine hizmet eden ilk kurum güzel sanatlara ayrılmıştır. M.S. II. yüzyılda yaşamış Yunan yazar Pausanias'dan nakledildiğine göre, Atina Akropolü'ndeki büyük tören kapısı Propylon'un sol kanadına bitişik bir binanın bulunduğu, burada resim koleksiyonlarının sergilendiği Pinakothek adı verilen bir resim galerisinin yer aldığı ve buranın halka da açık olduğu kaydedilmektedir (Gerçek, 1999: 1). Hellenistik Çağın ünlü krallarından I. Ptolemaios da (M.Ö. 304-285) M.Ö. 300 yıllarında o dönemin önemli bir kültür merkezi olan İskenderiye'de ilk müze ve kütüphaneyi kurmuştur (Mansel, 1971).

Gün geçtikçe her türlü sanat değeri olan eserlere ilgi artmış ve Rönesans ile birlikte daha da hız kazanmıştır. Böylece, ileride Avrupa'da kurulacak olan müzelerin de temelleri atılmıştır (Yücel, 1999: 21). Orta Çağ Avrupa'sında Rönesans ile oluşan sanata, edebiyata ve bilime verilen önemin artması bu döneme kadar, Yunan uygarlığı zamanında kurulan Pinakothek'i dışındaki örnekler dini veya kişisel amaçla sergilenen koleksiyonlardır. Yücel'in, (1999) Avrupa'da Bavyera'da bir bilgin olan Samuel Van Quichberg'in 1665 yılında ilk kez örnek bir müzenin nasıl kurulabileceği konularını içeren "Inscription" isimli bir kitap yazdığını belirtmesi, Avrupa'da müzecilik düşüncesinin sistemleşerek yerleşmeye başladığını göstermektedir.

XX. yüzyılda ise müzecilik altın çağını yaşamıştır. Daha önceki yüzyıllar için verdiğimiz seçkin müze örneklerini, XX. yüzyıl için de vermeye gerek görmemekle birlikte, sadece çarpıcı bir örnek olması açısından XX. yüzyılın başlarında, 1900-1920 yılları arasında, sadece, Almanya'da 179 müze kurulmuştur. 1926 yılında Uluslararası Müzeler Dairesi; 1947 yılında ise Uluslararası Müzeler Konseyi (International Council of Museum-ICOM) kurulmuştur. Kültür varlıklarına sahip çıkılması, korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması bilincinin yaygınlaştırılması, ilerleyen yıllarda çok çeşitli

dallarda daha yüzlerce ve binlerce müzenin kurulmasına zemin hazırlanmıştır. (Gerçek, 1999: 10).

2.2.2. Türkiye’de Müzecilik

Kültür ve Turizm Bakanlığı (KTB), Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü’ne göre, Türk Müzeciliğinin ilk izleri, Selçuklu Dönemi’nde (13.yy) Konya’nın bulunduğu höyüğü çevreleyen ve günümüze hiçbir izi kalmayan sur duvarlarının etrafına ellerine geçen çeşitli dönemlere ait eserlerin nizami bir şekilde dizilmesi ile karşılaşmaktayız. Daha sonra Dulkadiroğulları Beyliği Dönemi’nde de Kahramanmaraş Kalesi etrafında Geç Hitit eserlerinin biriktirildiği bilinmektedir (KTB, 2024).

Yücel (1999), Anadolu Selçukluları, Konya Alaeddin Tepesi’ndeki surları yaparlarken taşların arasına da ye yer antik çağın kalıntılarını, heykellerini ve kabartmalarını yerleştirdiklerini belirtmektedir. Bu durumun ise orada yapılmış olan ilk müze denemesi olabileceği düşünülmektedir. Antik kalıntıların çoğunun sur duvarlarının dış yüzlerine konulmuş oluşu da bu yerleştirmelerin bilinçli olarak yapıldığının işareti olduğunu akla getirmektedir.

Osmanlı Devleti’nde ilk müze girişimi Harbiye Nazırı Fethi Ahmet Paşa tarafından 1846 yılında Hagia Eirene (Aya İrini) Kilisesi’nin avlusunda oluşturulan koleksiyonlar olduğu kabul edilir. Avluyu çevreleyen revakların araları camekanlarla örtülerek burada iki bölüm halinde bu ilk toplanan eserler sergilenmiştir. Bir bölümü, “Mecmua-ı Asar-ı Atika (Eski Eserler Koleksiyonu), diğer bölümü ise Mecmua-ı Esliha-ı Atika’ya (Eski Silahlar Koleksiyonu) ayrılan bu müzenin 1867’de bir kataloğunun da yayınlandığı, 1869 yılında ise Sadrazam Ali Paşa’nın müzeyi, Müze-i Hümayun (İmparatorluk Müzesi) adı altında yeniden düzenlediği görülmektedir (Yücel, 1999: 8-9).

Shaw (2004), Türkiye’de müzenin kurulması veya müzeciliğin ne zaman başladığı konusunda birden çok tarihin zikredildiğini, bazılarının 1723 yılında Aya İrini Kilisesi’nde bazı değerli eşyaların teşhir edilmesini, Kültür Bakanlığının 1846 yılında devletin bazı eski eserleri toplamasını ilk kez müzecilik olarak kabul ettiğini, 1889 yılında Müze-i Hümayun’un özerk bir devlet kurumu olmasının da başlangıç olarak kabul edildiğini belirtmektedir. 18. yüzyılda orduda gerçekleştirilen reformlar sonucu Cephane-i Amire’de saklanan silahların çoğunun kullanım dışı kalmasıyla bu binanın

1730'da tadilat edilerek adının Darü'l Eshih¹ olarak değiştirildiği ve birçok değerli nesnenin burada ilk kez resmi olarak teşhir edildiğini, asırlar sonra Osmanlı ve Türk Müze tarihçilerinin Darü'l Eshih'nin imparatorlukta resmi müzelerin öncüsü olduğu kanısına vardıklarını belirtmiştir.

1869-1871 yılları arasında, Mekteb-i Sultani (Galatasaray Lisesi) öğretmenlerinden İngiliz Edward Goold Müze-i Hümayun müdürlüğü yapmış, müzenin kataloğunu Fransızca olarak yayınlayarak batının dikkatini çekmiştir (Yücel, 1999: 34). 1874'te Alman Dethier'in müze müdürlüğü zamanında Aya İrini Kilisesi'ndeki Asar-ı Atika bölümü Çinili Köşk'e getirilerek burada müze açılmasına karar veriliyor. Ancak, bu köşk daha sonra müze müdürü olan Osman Hamdi Bey tarafından *"Topkapı Sarayı Hümayun müstemilatından Çinili Köşk binası müze ittihaz olunarak bu asar-ı mevcude oraya nakil ve idhal olundu."* denilerek müze olmuştur (Hisar, 2010: 27)

Osmanlı Devleti'nde uzun yıllar Müze-i Humayun müdürü olarak görev yapan Alman tarihçi ve arkeolog Philipp Anton Dethier, çalışmalarda eski eserlerden ve müzecilikten anlayacak kişilerin yetiştirilmesi için Müze-i Hümayun'a bağlı "İzzediniye" isimli müze personeli yetiştirecek bir okul açılmasını istemiştir. Bu istek Sadaret Makamınca Padişah onayına sunularak Padişahın da onayı ile açılması kararlaştırılmıştır. Ancak, Türk müzeciliği için çok faydalı olacak bu kurum hizmete girememiştir (Yücel, 1999: 42-43).

Hisar (2010), Osman Hamdi Bey'in müze müdürü olmasını, müzecilik tarihimize, hem Asar-ı Atika Nizamnamesi adıyla 1973 yılına kadar yürürlükte kalacak tüzüğü yapması, hem de İstanbul dışında Konya ve Bursa gibi kentlerde de müze açması nedenleriyle devir açan önemli bir gelişme olarak görmektedir. Gerçek'e (1999) göre, eserlerin toplanması konusunda ilk etkili mücadeleler yapılması açısından, Yücel'e (1999) göre ise müze müdürlüğünün yanı sıra yeni açılan Sanayi-i Nefise Mektebi'nin de müdürlüğünü üstlenerek kültür yaşamımızın önemli çalışmalarını başlatması açısından dönüm noktasıdır.

Cumhuriyet ile birlikte Atatürk'ün yönlendirmesi ve ilgisiyle müzecilik tüm yurt sathına yayılarak kısa sürelerde birçok şehirde milli müzeler kurulmuştur (Yücel, 1999). Yenişehirlioğlu (2008), Türkiye Cumhuriyeti döneminde müzecilik tarihi açısından günümüze kadar yapılan çalışmaları üç grupta toplamaktadır;

¹ Silahlar evi. Osmanlı'da cephanelik.

Birinci dönemi, 1923- 1952 yılları arasında, hızla kurulmaya başlanan müzeler dönemi olarak kabul edebiliriz. Bu tarihler arasında değişik şehirlerde toplam 34 müze kurulmuştur.

İkinci dönem, 1956-1996 yılları olup 1956-1980 yılları arasında 45'ten fazla yeni müze kurulmuştur. Bunlar arasındaki tarihi mekân ve ören yerlerinin müzeleştirilmesi yeni bir uygulamadır. Çanakkale Şehitler Abidesi, Anıtkabir Müzesi, Göreme Açık Hava Müzesi ve İstanbul Hisarlar Müzesi bu kapsamdadır.

Üçüncü dönem ise içinde yaşadığımız, yeni bir anlayışla çeşitli tip müzelerin açılmaya başladığı dönemdir. Çağdaş sanatlar bu müzelerin ana konusu olmuştur. Ressamların koleksiyonlarının yer aldığı sanat müzeleri ve zeytinyağ veya şarap müzeleri gibi imalata yönelik müzeler yeni tip müzeler arasındadır.

1935 yılında Millî Eğitim Bakanlığı ve Türk Tarih Kurumu'nun desteğiyle geliştirilen arkeolojik kazılar, müze sayısının artmasında etkili olmuştur (Katoğlu, 1989). Günümüzde ise, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın (KTB, 2024) verilerine göre ülkemizde, farklı temalarda toplam 215 müze bulunmaktadır.

2.3. MÜZE ÇEŞİTLERİ

Müzeler de çağın gereklerine uyum sağlayan yapılardır. Bu özelliğiyle müzeler sosyal, ekonomik bilimsel ve teknolojik değişme ve gelişmeler doğrultusunda yenileşmeye ve çeşitlilik arz etmeye başlamıştır. Bu durumun neticesinde müzeler format bakımından ayrılmaya ve kategorik sıralamalara tabii tutulmak zorunda kalmıştır. Uluslararası Müzeler Konseyi, (ICOM) tarafından günümüze uygun sınıflama 4 grup şeklinde yapılmıştır. Bunlar;

1. Bağlı oldukları yönetsel bölüme göre müzeler.
2. Bulunduğu bölge özelliklerine göre müzeler.
3. Fonksiyonel yapılarına göre müzeler.
4. Topladıkları koleksiyonun türüne göre müzeler (Madran, 1999).

Madran, (1999) Uluslararası Müzeler Konseyi'nin yaptığı bu sınıflamadan yola çıkarak müzeleri şöyle sıralamıştır;

1. Koleksiyonuna göre müzeler.
2. Bağlı olduğu yönetim birimine göre müzeler.

3. Hizmet bölgesine göre müzeler.
4. Hitap ettiği gruba göre müzeler.
5. Sergilendikleri mekâna göre müzeler.
6. İşlevlerine göre farklı müzeler.

Kültür ve Turizm Bakanlığı da müzeleri çeşitli alanlarda gruplandırmaya tabii tutarak; cinsine, statüsüne, bağlı olduğu kuruma göre bir sınıflama yapmıştır. Ancak, en ideal gruplandırmanın, müzelerin içerdiği koleksiyonlara göre yapılmasını ileri sürmüştür. Bu nedenle de dünyadaki müzeleri genellikle şu başlıklar altında gruplandırmıştır;

- 1- Sanat Müzeleri
- 2- Tarih Müzeleri
- 3- Antropolojik Müzeler (Arkeoloji, Etnoloji, Folklor)
- 4- Doğa Tarihi Müzeleri
- 5- Bilim ve Endüstri Müzeleri
- 6- Çeşitli uzmanlık dallarıyla ilgili müzeler (cam, tütün, şarap, sağlık, vb. gibi)

(KTB, 2024).

Bakanlık, başka bir sınıflandırmaya göre Türkiye'deki müzeleri ve anıtları biraz farklı başlıklarla gruplandırılmıştır. Çünkü, Türkiye'deki müzelerin sınıflandırılması biraz daha farklıdır. Türkiye'de bu sınıflandırma; “tarih ve sanat müzeleri, arkeoloji ve etnografya müzeleri, arkeoloji müzeleri, etnografya müzeleri, anıt evler, müze evler, devrim müzeleri, askeri müzeler, özel müzeler ve açık hava müzeleri” şeklinde yapılmaktadır Buna göre Türkiye'deki müzeler şu ana başlıklarda toplanabilir:

- 1- Tarih ve Sanat Müzeleri
- 2- Arkeoloji ve Etnografya Müzeleri
- 3- Arkeoloji Müzeleri
- 4- Etnografya Müzeleri
- 5- Anıt Müzeler
- 6- Müze Evler

7- Devrim Müzeleri

8- Askerî Müzeler

9- Özel Müzeler

10- Açık Hava Müzeleri (KTB,2024)

Gökalp'in (2013) müzeleri sınıflandırması ise, müzeleri, koleksiyonlarına, bağlı oldukları idari birimine, koleksiyonlarını sergiledikleri alana, hizmet alanlarına ve diğer özelliklerine göre aşağıdaki şekilde yapılmaktadır.

Koleksiyonlarına göre müzeler

Koleksiyonlarına göre müzeler, sergiledikleri eserlerin niteliğine göre sınıflandırılır. Bu sınıflandırmada en geniş kategoriyi genel müzeler oluşturmaktadır.

Genel müzeler: Farklı disiplinlere ait eserleri bir arada sergileyen müzelerdir.

Diğer kategoriler ise şunlardır:

Arkeoloji müzeleri: Arkeolojik eserleri sergileyen müzelerdir.

Sanat müzeleri: Resim, heykel, seramik, cam, grafik gibi sanat eserlerini sergileyen müzelerdir.

Etnografya müzeleri: Bir toplumun kültürel mirasını yansıtan eserleri sergileyen müzelerdir.

Tarih müzeleri: Bir toplumun tarihini yansıtan eserleri sergileyen müzelerdir.

Doğa tarihi ve jeoloji müzeleri: Doğal dünyayı ve yerkürenin oluşumunu anlatan eserleri sergileyen müzelerdir.

Bilim ve teknoloji müzeleri: Bilim ve teknolojinin gelişimini anlatan eserleri sergileyen müzelerdir.

Endüstri müzeleri: Sanayi ve üretim tarihini anlatan eserleri sergileyen müzelerdir.

Ekonomi müzeleri: Ekonominin gelişimini anlatan eserleri sergileyen müzelerdir.

Bağlı oldukları idari birimine göre müzeler

Bağılı oldukları idari birimine göre müzeler, devlet, yerel yönetim, üniversite, askeri, bağımsız veya özel, vakıf gibi idari birimlere bağlı olarak sınıflandırılır.

Devlet müzeleri: Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından kurulan ve işletilen müzelerdir.

Yerel yönetim müzeleri: Belediyeler, valilikler gibi yerel yönetimler tarafından kurulan ve işletilen müzelerdir.

Üniversite müzeleri: Üniversiteler tarafından kurulan ve işletilen müzelerdir.

Askeri müzeler: Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından kurulan ve işletilen müzelerdir.

Bağımsız veya özel müzeler: Özel kişiler veya kuruluşlar tarafından kurulan ve işletilen müzelerdir.

Vakıf müzeleri: Vakıflar tarafından kurulan ve işletilen müzelerdir.

Koleksiyonlarını sergiledikleri alana göre müzeler

Koleksiyonlarını sergiledikleri alana göre müzeler, açık hava müzeleri, anıt müzeler ve müze evler olarak sınıflandırılır.

Açık hava müzeleri: Açık havada sergilenen eserlerin yer aldığı müzelerdir.

Anıt müzeler: Tarihi öneme sahip bir yapının içinde veya çevresinde sergilenen eserlerin yer aldığı müzelerdir.

Müze evler: Bir kişinin veya bir ailenin yaşamış olduğu evin müze olarak düzenlendiği müzelerdir.

Hizmet alanlarına göre müzeler

Hizmet alanlarına göre müzeler, bölge müzeleri, halk müzeleri ve ekomüzeler olarak sınıflandırılır.

Bölge müzeleri: Belirli bir bölgenin tarihini ve kültürünü yansıtan müzelerdir.

Halk müzeleri: Bir toplumun kültürel mirasını korumak ve yaşatmak amacıyla kurulan müzelerdir.

Ekomüzeler: Bir bölgenin doğal ve kültürel varlıklarını korumak ve yaşatmak amacıyla kurulan müzelerdir.

Diğer müzeler

Diğer müzeler, yukarıdaki sınıflandırmalara uymayan, özel bir işleve sahip olan müzelerdir. Bu kategoriye giren müzeler şunlardır:

Uzmanlık müzeleri: Belirli bir alandaki eserleri sergileyen müzelerdir.

Sanal müzeler: İnternet üzerinden ziyaret edilen müzelerdir.

Çocuk müzeleri: Çocuklara yönelik olarak kurulan müzelerdir.

2.4. MÜZELERİN İŞLEVLERİ

Müzeler, tarihi süreç içerisinde ilk dönemlerde toplama, depolama ve saklama, dini inanışlar gibi gerekçeler ile kutsal mekanlarda ve saraylarda yapılırken sonraki dönemlerde estetik ve sanatsal amaçlarla yapılan sergi veya koleksiyonları içeren yapılar şekline dönüşmüştür. Dinsel amaçların ön plana çıktığı sergilemelerin yanında savaşlarda galip gelen hükümdarlar da ele geçirdikleri değerli eşyaları ve ganimetleri güç ve kudretlerinin bir gösterilerinin bir simgesi olarak halkın görebilecekleri yerlerde sergilemişlerdir. Nitekim, Asurpanibal, Mısır seferi dönüşünde iki obeliskle 32 heykeli kazandıkları savaşın bir anısı olarak sergilemiştir. Sanatsal ağırlıklı objelerin bilinçli olarak toplanması ilk defa Eski Yunan'da görülmüştür. Atinalı ünlü ressamların yapıtları sergilenmeye başlamıştır (Yücel, 1999: 19).

Bilim, sanat ve edebiyat gibi farklı alanlarda yaşanan değişim ve gelişmeler doğrultusunda müzeler de alan, amaç ve format bakımından çeşitlilik arz etmeye başlamıştır. Bu değişim müzelerin işlevlerinin de değişmesine ve farklılaşmasına yol açmıştır.

Müzeler, geçmişi günümüze taşıyan, farklı kültürleri bir araya getiren ve insanların kendilerini tanımalarına yardımcı olan önemli kurumlardır. Hem tarihi ve kültürel zenginlikleri hem de eğitim ve sosyalleşme imkanları sayesinde müzeler hem yerli hem de yabancı ziyaretçiler için büyük bir çekim merkezi olmaya devam edecektir. Müzeler, sadece geçmişe ait eserleri sergileyen mekanlar olmaktan öte, toplumların hafızasını koruyan, kültürel kimliği şekillendiren ve bireylerin gelişimine katkı sağlayan dinamik kurumlardır. Müzelerin bu kadar önemli olmasının nedeni, onların toplumun her kesimine hitap eden çok yönlü bir role sahip olmasıdır (Mercin, 2003).

Geçmişte müzeler, genellikle belirli bir toplum ya da kültürün geçmişini ve değerlerini yansıtmak amacıyla kurulmaktaydı. Bu nedenle, müzeler genellikle tarih,

sanat, antropoloji, etnoloji gibi alanlarda uzmanlaşmıştı. Müzelerin başlıca işlevi, bu alanlarda önemli bir yere sahip olan eserleri toplamak, korumak ve sergilemektir. Günümüzde ise, müzeler artık daha çok bir eğitim ve kültürel iletişim kurumu haline gelmiştir. Müzeler, artık sadece geçmiş i yansıtmakla kalmayıp, aynı zamanda günümüz toplumu için de bir kaynak ve değer oluşturmaktadır. Bu nedenle, müzeler artık daha çok farklı disiplinleri bir araya getiren, yenilikçi ve katılımcı etkinliklere yer vermektedir (Buyurgan, 2002: 55).

Müzeler, toplanan nesnelerin ayrıntılı olarak belgelendiği, sınıflandırıldığı, bu nesneler ile ilgili yapılan derin araştırmalarla farklı alanlarda yeni bilgilerin üretilerek ziyaretçilere sergilendiği canlı ve dinamik bir kurumdur. Bu özellikleri ile müzeler, ziyaret edenleri tarihe götüren, farklı ve çeşitli kültürleri tanıtan toplumda ortak bilinç oluşturarak kültür miraslarını koruma ve yeni kuşaklara aktarma işlevlerini yerine getirir (Gün, 2024). Geldiğimiz noktada ise artık müzeler toplumun önemli bir parçası haline gelmiştir. Müzeler, insanların geçmişi öğrenmesi, farklı kültürleri tanınması ve kişisel gelişimini desteklemesi için önemli bir fırsatlar sunmaktadır.

Müzeler, genel manada amaçları bakımından, toplama, koruma (bakım ve onarım), belgeleme, sergileme ve eğitim olmak üzere beş gruba ayrılmaktadır (Demir, 2001). Ayaokur (2014), ise müzeleri temel işlevleri bakımından toplama, koruma, belgeleme, sergileme ve eğitim olmak üzere yine beş ana başlık altında ele almıştır.

Toplama İşlevi

Müzelerin koleksiyonları, müzelerin belirlediği koleksiyon yönetim politikaları doğrultusunda şekillenir. Koleksiyon yönetim politikası, bir müzenin koleksiyonlarını oluşturma, koruma ve sergileme konusundaki temel ilkelerini ve hedeflerini belirleyen bir belgedir. Müzelerin koleksiyon yönetim politikaları, müzelerin koleksiyonlarının kalitesini ve çeşitliliğini korumak için önemli bir rol oynar. Bu politika, müzenin misyonu, vizyonu ve hedefleri ile uyumlu olmalıdır. Koleksiyonların oluşturulması için kullanılan yöntemler, genellikle satın alma, bağış ve değişim şeklindedir. (Ayaokur, 2014).

Koruma İşlevi

Müzelerin koruma işlevi, müze koleksiyonlarını gelecek nesiller için korumak ve muhafaza etmek için yapılan çalışmaları kapsar. Bu işlev, müzelerin en önemli işlevlerinden biridir ve müzelerin misyonunu yerine getirmesi için gereklidir. Koruma

işlevi, sadece fiziksel olarak nesneleri korumakla kalmaz, aynı zamanda nesnenin bilgisini de gelecek nesillere aktarmayı amaçlar. Bu nedenle, müzeler, dijital teknolojileri kullanarak nesnelerin bilgilerini dijital ortamda kaydetmekte ve erişilebilir hale getirmektedir. İnsanlığın ortak mirası olan müzeleri korumak son derece önemlidir. Çünkü, müzeler, sadece bu miras eserlerinin kendilerini değil, eserlerin bilgisini de gelecek nesillere aktarmakla yükümlüdürler. (Ayaokur, 2014).

Belgeleme işlevi

Belgeleme, elde edilen nesnelerin, tür ve özelliklerinin ayrıntılı olarak incelenerek belirlenmesi, koleksiyon sistemine uygun şekilde sınıflandırılması, korunması ve gelecek nesillere doğru bir şekilde aktarılabilmesi açısından müzelerin en değerli işlevlerinden birisidir. Bilimsel ve tarihi bilgilere dayalı olarak belgelenmiş, kayıt altına alınmış olan müze eserleri araştırma yapanlar ve ziyaret edenler için çok önemli bilgiler sunmaktadır (Misunas, 2010). Teknolojinin gelişmesiyle birlikte belgeleme yöntemleri de sürekli olarak yenileniyor. Görsel, yazılı ve dijital olarak detaylı bir şekilde kayıt edilebilme ve veri analizleri gibi imkanlar sunan teknolojiler, belgeleme süreçlerini daha hızlı, daha doğru ve daha kapsamlı hale getirmektedir.

Sergileme İşlevi

Müzelerde sergileme, insanlık tarihi boyunca farklı kültürlerde ve farklı amaçlarla kullanılmış bir uygulama olmuştur. Paleolitik dönemden günümüze kadar, Helenistik ve Antik Yunan dönemlerinde dini motifler ve güç sembolleri olan nesneler tapınak ve kütüphanelerde sunulması sergileme faaliyetlerinin ilk örnekleridir (Turgut, 2021). Sergileme kavram olarak, farklı kurumsal amaçlara hizmet eden çok yönlü bir iletişim aracıdır. Ticari sergiler, ticari işletmecilik anlayışı ile sunum yaparken müze sergileri ise odak noktası olarak toplumun kültürel ve bilimsel gelişimine önemli katkılar sağlayan ve bunların korunmasını amaçlayan sergilemeler yapmaktadır (Erbay, 2011).

Eğitim İşlevi

Müze, insanlara ilgi çekici ve özgür bir öğrenme ortamı sağlar. Öğrenme, kitap veya okul ile sınırlı değildir. Bugün müzeler okul ve toplumla iş birliği yaparak “duvarsız sınıf”ın önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Müzede eğitim kapsamında oyunlar, dramalar, atölye çalışmaları, tartışma oturumları vb. etkinlikler de yapılabilir. Müzeler, eserleri barındırma ve gelecek kuşaklara aktarma, sanat ve eğitim kurumu

olmanın yanında kütüphaneleri, sergileri, toplantıları, çok işlevli salon ve atölyeleri, açık alanları ile hoşça vakit geçirten, eğlendirirken öğreten mekânlardır (Denizci ve Mirza, 2012).

2.5. MÜZE VE EĞİTİM İLİŞKİSİ

Birden fazla işleve sahip olan müzeler farklı alanlardaki gelişmelerden etkilendiği gibi bu alanlarla karşılıklı etkileşim içerisine girmektedir. Bu alanlardan biri de eğitimidir. Eğitim, bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci olarak tanımlanmaktadır (Ertürk, 1997). Çilenti (1984) ise, eğitim tanımlamasını öğrenme kavramı ile bağlantılı olarak yapmakta ve “öğrenme, ya bir davranış değişikliğinin veya yeni bir davranışın oluşması; eğitim ise içinde yaşanılan toplumca arzu edilen davranışların bireyde oluşturulması sürecidir.” demektedir.

Yeni öğretme-öğrenme yaklaşımları, öğrencilerin aktif katılımını ve öğrenmeye ilgisini artırmayı amaçlamaktadır. Bu yaklaşımlarda, bilginin pasif olarak alınması yerine, öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini yönetmeleri ve bilgiyi kendi deneyimleri ile ilişkilendirmeleri teşvik edilmektedir. Öğrencilerin öğrenmeyi kendi deneyimleri ile ilişkilendirmeleri, öğrenmenin kalıcılığını artırmaya yardımcı olur (Özden, 2003).

Çağdaş eğitim anlayışı, öğrencinin aktif katılımını ve öğrenme sürecine dahil edilmesini ön plana alan bir anlayıştır. Bu anlayışa göre, öğrenci sadece bilginin aktarıldığı bir nesne değil, bilginin üretildiği ve anlamlandırıldığı bir öznedir. Etkin öğrenme, öğrencinin ilgisini çeken, merakını uyandıran ve onu düşünmeye, soru sormaya ve araştırmaya teşvik eden öğrenmedir. Müzeler, etkin öğrenme için ideal ortamlar sunmaktadır. Müzelerde sergilenen objeler, öğrencilerde merak uyandırarak onları araştırmaya ve öğrenmeye teşvik etmektedir. Ayrıca, müzeler, öğrencilerin farklı disiplinleri bir arada görmelerini ve öğrenmelerini sağlamaktadır (Peker, 2014).

Müze ve eğitim ilişkisi değerlendirildiğinde, ilk olarak 20. yüzyılın başlarında Amerika Birleşik Devletleri'nde başlamıştır. Bu dönemde, müzelerin sadece tarihi ve kültürel değerleri korumakla kalmayıp, aynı zamanda eğitim amaçlı da kullanılabileceği fikri ortaya atılmıştır. Bu fikrin yaygınlaşmasında, müzelerin eğitime olan katkılarının bilimsel araştırmalarla kanıtlanması etkili olmuştur (Buyurgan ve Mercin, 2005). Özellikle tarih, arkeoloji, coğrafya gibi bilim dallarını kapsayan sosyal bilgiler dersi için

görsel materyal ve birinci elden kaynak kullanımı denildiğinde akla ilk gelenlerden biri müzelerdir (Aladağ, vd., 2014).

Müzeler toplumun çeşitli kesimlerinin beklentilerine cevap verecek içerik ve niteliklere sahip oldukları sürece başarılı sayılırlar. Bu konuda müze binasının, müzenin konumunun, koleksiyonlarının, eser sergileme ve sunuluşunun, kullanılan eğitsel metod ve işlevlerin ayrı ayrı değeri vardır. Özetle müze, ziyaretçi için vardır denilebilir. O hâlde müzecinin en önemli görevi ziyaretçileriyle daha başından iletişim kurmak olmalıdır. Ancak her şeyden önce müzelerin bağlı olduğu resmi veya özel kuruluşların amaç konusunda bilinçli olması gerekir. Amaç, eğitim olmalıdır. Turizm sektörünün bir parçası gibi görünse dahi bu temel prensipten ödün verilmemelidir. Bu konuda ticarî yaklaşımlar bir politika olamaz, olmamalıdır. Beri taraftan ziyaretçi beklentileri önemli olmakla beraber müze koleksiyonları sunumunun belirli bir kültür seviyesinin altına düşmesi de beklenmemelidir (KTB, 2024).

Müze ziyaretçilerini oluşturan, yaşları, cinsiyetleri düşünce seviyeleri, sosyo ekonomik düzeyleri farklı insanlar, müzeye yeni bir şeyler görmek, bilgilenmek ve kültürlerini artırmak için gitmektedirler. Bu bağlamda müzeler, koleksiyonlarındaki sergilemelerinin yanı sıra; onları işlevsel ve sanatsal yönleriyle bireye ve topluma öğretirken, tarihsel ve toplumsal açıdan değerlendirmesini sağlamalıdır. Günümüzde, bireyin ve toplumun gelişiminde rol oynayan müzelerin iletişimsel ve eğitsel rolü önem kazanmıştır. Böylece çağdaş müzecilik anlayışı içinde müze yaygın eğitim kurumu konumuna gelmiştir (KTB, 2024).

1915'te İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu'nun, "Müzeleri bugünden itibaren kurunuz, Türkiye'nin evlatlarına 300 yıllık okul hediye etmiş olursunuz." sözü ile Mustafa Kemal Atatürk'ün, 1 Mart 1923'te TBMM'nin 1. Dönem 4. Toplantısının açılış konuşmasında; "Ameli ve şamil bir maarif için hududu vatanın merakiz-i mühimmesinde asri kütüphaneler, nebatat ve hayvanat bahçeleri, konservatuvarlar, darülmualiminler, müzeler ve sanayii nefise meşherleri tesisi lazım olduğu gibi memleketin matbaalarla teçhizi icap etmektedir." sözleri doğrultusunda MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı 24.01.2008 tarih ve 2 sayılı kurul kararı ile müzelerin eğitim hayatında yerlerini almasına imkan sağlayarak ilk adımı atmıştır. Bu karar doğrultusunda yapılan ilköğretim (1.-8. Sınıflar) programlarına "müze ile eğitim" uygulamaları ilave edilmiştir. Söz konusu kurul kararı ile müzelerin eğitimde kullanılması ile ilgili şu hususlara yer verilmiştir; (Sütçü, 2008)

1. Müze ile eğitim vizyonunun gerçekleştirilebilmesi için okul müzelerinin oluşturulması.
2. Kalıcı ve anlamlı öğrenme için öğretmenlerin planlı geziler yapmaları.
3. Müzeler, tabiat ve kültür varlıklarına yönelik etkinlikler için “Gezi Günü” uygulaması yapılması.
4. Müzelere, tabiat ve kültür varlıklarına yönelik gezi yapılamaması halinde bu gezilerin sanal ortamda gerçekleştirilmesi.
5. Müzeler, tabiat ve kültür varlıklarına yönelik geziler yapılarak öğrencilerin, doğal ve tarihi çevreyi koruma bilincini, sanat zevki ve estetik duygularını geliştirebilmelerinin sağlanması.
6. Müze ile eğitim etkinliklerinde Türkçe dersinin tema ve becerilerinin de kazandırılması.

Müzelerin eğitim amacıyla kullanılması birçok açıdan yarar sağlayacaktır. Öncelikle müze, eğitimde yaşayarak öğrenme ilkesinin gerçekleşmesini sağlayacaktır. Geçmişte yaşamış kişiler ile yaşanmış olaylar canlandırılarak öğrencilerin tarihsel empati kurma ve kanıt kullanma becerileri gelişecektir. Sürekli aynı ortamda pasif bulunan öğrenciler müzelerde farklı etkinliklerle bir araya gelerek toplumsallaşma, daha kültürlü ve birikimli hale geleceklerdir. Öğrenciler, müzelerde, gözlem yapabilecek, algısal bağlar kurabilecek, duygu ve düşüncelerini ifade edebileceklerdir. Böylece, müze eğitimi, öğrencilerin geçmiş, bugün ve gelecek arasında bağ kurabilmelerine, kültürel varlıkları, tarihi eserleri anlama ve korumalarına, daha hoşgörülü olmalarına katkı sağlayacaktır (Sütçü, 2008).

2.6. MÜZE GEZİLERİNİN EĞİTİM-ÖĞRETİME KATKILARI

Son yıllardaki bazı gelişmeler hem öğretim ilkelerinde hem de öğretim yöntemlerinde bazı yeni değişimlere neden olmuştur. Çocuk psikolojisindeki gelişmeler ve okulda okutulacak derslerin değişmesi, öğrenci merkezli veya ağırlıklı yöntemlerin geliştirilmesine neden olmuştur. Aynı şekilde eğitim teknolojilerinde, ders araç ve gereçlerindeki değişmeler, bilgisayarın eğitim kurumlarına giderek daha etken olarak girmesi de öğretim ilke ve yöntemlerinde bir dizi değişmelere neden olmuştur (Ergün ve Özdaş, 1997: 2).

Çağdaş eğitim sistemlerinde yaşanan gelişmeler doğrultusunda öğretme-öğrenme etkinliklerinde öğrencilerin süreçte aktif, öğrenmelerini kendisi yapılandıran,

yönlendiren ve deneyimleyen olarak rol aldığı model ve teknikler kullanılmaktadır. Hatta, onların, görerek, dokunarak, gözlemleyerek, yaparak yaşayarak öğrenme yaşantıları sağlamaları için öğretme öğrenme faaliyetlerinin sınıf ortamının dışında veya yerinde yapılmasını sağlayan yöntemler ağırlık kazanmaktadır.

Öğrenme faaliyetlerinin öğrencilerce gerçekleştirilmesini sağlayan, sınıf ortamlarına getirilmesi zor olan ve anlaşılması da güç olan konuların kavranmasını, öğrenmelerin eğlenceli ve hızlı olmasını sağlayan, öğrencilere deneyimler yaşatan gezi yöntemi etkili bir yöntemdir (İşman, 2005). Gezi yöntemi, bilim, sanat, coğrafya ve tarih gibi birçok alanda veya derste kullanılabilir olması ve yukarıda bahsedilen özellikleri nedeniyle de öğretme öğrenme faaliyetlerinde sıklıkla kullanılmaktadır. Yapılan geziler de ağırlıklı olarak ziyaret edilen çok çeşitli alanlarda sergi ve koleksiyonların olduğu müzelerdir.

Çocuklar ve gençler, toplumun geleceği olan bireylerdir. Bu nedenle, müzeler öncelikle bu kesimi müzeye çekmeye odaklanmaktadır. Çocuklar ve gençler, müzeleri daha doğal ve merak uyandırıcı bulmakta, onlar için müzeler daha eğlenceli ve ilgi çekici mekanlar olup öğrenmenin ve keşfetmenin en eğlenceli yollarından biridir. Müzeler, bu kesimin gelişimine ve eğitimine önemli katkılar sağlayabilmektedir (Çakmak, 2002: 25). Okullar ise çocukların ve gençlerin müzeye ulaşmasının en kolay yoludur. Müze-Okul iş birliği ile öğrenim çağındaki çocuklara müzelere yönelik rehberli turlar, atölye çalışmaları ve diğer eğitim faaliyetleri düzenlemeli, çocukların ve gençlerin müzeleri daha yakından tanımalarına ve öğrenmelerine imkanlar sağlanmalıdır.

Müzeler, öğrencilere farklı kültürleri, sanat eserlerini, tarihi olayları ve doğal yaşamı tanıma fırsatı sunarlar. Müze gezileri, öğrencilerin tarih, sanat, bilim ve kültür gibi konulardaki bilgi ve anlayışlarını geliştirmelerine yardımcı olur. Bu geziler, öğrencilerin eleştirel düşünme, problem çözme ve yaratıcılık becerilerini geliştirmelerine de yardımcı olur. Müzelerde, öğrenciler sergilenen objeleri inceleyerek, sorular sorarak ve yorum yaparak kendi fikirlerini oluşturmaya teşvik edilirler (Karataş vd., 2016).

Çağdaş eğitim anlayışında, eğitim sadece kitaplardan ve dersliklerden ibaret değildir. Öğrencilerin, gerçek dünyayı deneyimleyerek ve aktif olarak öğrenerek öğrenmeleri gerektiği düşünülmektedir. Bu anlayış doğrultusunda, müzeler önemli bir

eğitim kurumu olarak kabul edilmektedir. Müze eğitimi, öğrencilerin müzelerin sahip olduğu nesneleri ve sergileri deneyimleyerek öğrenmelerini sağlayan bir eğitim türüdür. Öğrencilerin öğrenmelerini daha kalıcı ve etkili hale getirmek için önemli bir fırsat sunan Müze eğitimi, öğrencilerin; (Buyurgan ve Mercin, 2005: 11-12)

- Görerek, dokunarak, koklayarak, duyarak ve tadarak öğrenme fırsatı bulurlar. Bu durum, öğrencilerin öğrenmelerini daha kalıcı ve etkili hale getirir.
- Kendi ilgi alanları ve merakları doğrultusunda öğrenme fırsatı bulurlar.
- Geçmişten günümüze gelen kültürel mirası tanır ve bu mirası korumanın önemini kavrar.

Müze eğitimi, müzelerin eğitim amaçlı kullanılması olarak tanımlanabilir. Bu kapsamda gerçekleştirilen müze ziyaretlerinde, öğrencilerin müzelerden daha verimli bir şekilde yararlanmaları ve öğrendiklerini kalıcı hale getirmeleri için bazı kazanımlara ulaşmaları hedeflenir. Müze eğitimi amacıyla gerçekleştirilen müze ziyaretlerinde beklenen öğrenci kazanımları şu şekilde sıralanmıştır: (Buyurgan ve Buyurgan, 2007: 99-100)

1. Müzelerin özel birer eğitim ortamı olduğunu ve bu ortamda uyulması gereken kurallar olduğunu anlar.
2. Müzelerde yer alan eserlerden yola çıkarak geçmişte ve günümüzde insanların sosyal yaşamlarını nasıl sürdürdüklerini anlar.
3. Öğrenciler müzelerdeki eserleri inceleyerek geçmişte ve günümüzde insanların sosyal yaşamlarının nasıl olduğunu daha detaylı olarak anlar.
4. Öğrenciler geçmişte ve günümüzde insanların sosyal yaşamlarında önemli bir yere sahip olan törenleri tanır.
5. Müzelerde yer alan eserler aracılığıyla geçmişte insanların nasıl yaşadıklarını anlar.
6. Geçmiş ve günümüzde insanların yaşam kültürleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları anlar.
7. Müze ziyaretlerini keyifli bir deneyim olarak görür.
8. Müzelerdeki eserlerin belirli bir düzene göre sınıflandırıldığını anlar.

9. Müzelerde sergilenen eserlerin çeşitli duygu, düşünce ve durumları ifade edebildiğini anlar.

Günümüzde müzeler, sadece sergiledikleri koleksiyonları sunmakla kalmayıp, aynı zamanda eğitim ve kültürel etkinlikler yoluyla topluma hizmet eden kurumlar haline gelmiştir. Bu doğrultuda, müzeler eğitim çalışmalarını planlı ve programlı bir şekilde yürütmektedir. Bu çalışmalar, müzelerin eğitime hizmet etmeye ne kadar önem verdiğini göstermektedir. Müzeler ziyaret edilerek yapılan faaliyetlerin büyük bölümünün öğretme ve öğrenme yönünün olduğu göz ardı edilmemelidir. Sergiler, etkinlikler, atölye çalışmaları, geziler, film gösterimleri, söyleşiler, konserler, konferanslar gibi her türlü faaliyet, ziyaretçilere farklı şekillerde bilgi ve deneyim kazandırabilir. Avrupa ülkelerinde, müzelerin eğitim çalışmaları oldukça yaygındır. Her yaş grubundaki kişiler için müzelerde sanattan bilime, bilimden kültüre pek çok kurs açılmıştır. Bu kurslar, kişilerin kendilerini geliştirmeleri ve bilgi düzeylerini artırmaları için önemli bir fırsat sunmaktadır (Seidel ve Hudson, 1999).

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı'nın Uygulanmasında Dikkat Edilecek Hususlar Başlığının 7. Maddesinde; (MEB, 2018, 9)

“Konuların işlenişinde birinci el kaynakların (arşiv belgeleri, somut tarihî miras öğeleri, Nutuk vb.) kullanılması önemlidir. Öğrencilerin ele alınan olayları kendi bağlamları içerisinde kavrayabilmeleri için o dönemle ilgili yazılı, sesli, görsel ve görüntülü kaynaklara yer verilmesine özen gösterilmelidir. Bu amaçla ayrıca sözlü ve yazılı edebî ürünler ile gazete, İnternet vb. medya araçlarından yararlanılabilir.” denilmekte olup öğrenciler için soyut ve öğrenmesi güç olan İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi konularının birinci el kaynaktan, somut olarak, görerek, deneyim yaşayarak kavranabilmesinde müzeler oldukça önemli kurumlardır.

2.7. MÜZE GEZİLERİNİN SINIRLILIKLARI

Tarih öğretiminde alan gezileri, öğrencilerin görerek, dokunarak, ilgilerini arttırarak bilgilerin daha iyi algılanmasını ve onların sosyalleşmesini de sağlaması bakımından oldukça etkili bir öğrenme metodudur. Tarih öğretiminde alan gezileri için en uygun yerler ise şüphesiz müzelerdir. Türkiye’de müzeler tarih öğretiminde kullanılıyor olmakla birlikte, tarih kaynağı olarak yeterli düzeyde istifade edildiği söylenemez. Kıta Avrupası, İngiltere ve diğer gelişmiş ülkelerde ise müzeler okullar için fevkalade önemli öğretim alanları yaygın olarak kullanılmaktadır (Köstüklü, 1999:

48). Ancak, tarih öğretiminde müze kullanımının istenilen seviyede olmamasının, müzelerin ve müze içeriklerinin tarih öğretmenleri tarafından bilinmemesi ve öğretmenlerce müze materyallerinin tarihi bir delil olarak nasıl kullanılacağına tam olarak bilinmemesi olmak üzere iki önemli sebebi bulunmamaktadır (Köstüklü, 1999: 49).

Müzeler, eğitimde önemli bir yere sahip olan kurumlardır. Ancak, ülkemizde müze gezileri, yukarıda bahsedilen nedenlerden dolayı beklenen düzeyde gerçekleştirilememektedir. Bu nedenlerin başlıcaları şunlardır: (Demirci, 2009: 119,120)

1. Müze gezilerinde, öğrencilerin güvenliğinden okul ve öğretmenler sorumludur. Bu sorumluluk, öğretmenlerin ek bir yük oluşturmaktadır.

2. Müze gezilerini organize etmek, zaman ve emek gerektiren bir süreçtir. Öğretmenler, müze gezilerini planlarken, ulaşım, izin işlemleri, grup eşlik edecek kişi gibi birçok konuyu göz önünde bulundurmak zorundadır.

3. Özellikle kırsal bölgelerde yaşayan öğrenciler için müze gezisine katılmak zordur. Ulaşım problemi, müze gezilerinin yaygınlaşmasını engellemektedir.

4. Müze gezileri için ilgili kurumlardan izin alınması gerekmektedir. Bu izin işlemleri, zaman almakta ve bazı durumlarda sorun yaşanabilmektedir.

5. Müze gezilerinde, öğrencilerin güvenliğini sağlamak için grup eşlik edecek bir kişinin bulunması gerekmektedir. Bu kişi, genellikle öğretmendir. Ancak, öğretmenlerin tüm öğrencilerini müze gezisine götürmesi her zaman mümkün olmayabilir.

6. Müze gezilerinin verimli olabilmesi için öğretmenlerin müze eğitimiyle ilgili bilgi sahibi olması gerekmektedir. Ancak, öğretmenlerin müze eğitimi konusunda yeterli bilgiye sahip olması her zaman mümkün olmayabilir.

Sınırlılıklara rağmen, müze gezileri öğrencilerin eğitimi ve gelişimi için önemli bir fırsattır. Bu sınırlılıkların farkında olarak, gezilerin verimliliğini artırmak için gerekli önlemler alınabilir. Müze gezilerinin verimliliğini artırmak için aşağıdaki öneriler yapılabilir; (Ata, 2002: 111)

1. Geziler, öğrencilerin ilgi alanlarına göre planlanmalıdır.

2. Geziler, öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun olmalıdır.

3. Geziler, önceden iyi bir şekilde hazırlanmalıdır.
4. Geziler sırasında, öğrencilerin ilgisini çekecek etkinlikler düzenlenmelidir.
5. Gezilerin ardından, öğrencilerin öğrendiklerini pekiştirecek çalışmalar yapılmalıdır.

Bu öneriler doğrultusunda düzenlenen müze gezileri, öğrencilerin eğitime ve gelişimine önemli katkılar sağlayabilir.

2.8. T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ VE MÜZELER

Ortaokullarda okutulmakta olan 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi, İlkokul (4.Sınıf) ve Ortaokul (5., 6. ve 7. Sınıf) Sosyal Bilgiler dersinin devamı olarak eğitim-öğretim programlarında yer almaktadır. Tarihsel seyrine de bakıldığında bu ders, derin kökleri olan ve kesintisiz süregelen Türk tarihinin çok önemli bütünleyicisi ve tamamlayıcısıdır. Ayrıca, Türk milletinin ve Türk tarihinin en buhranlı dönemlerini, devamında gerçekleşen Türk Milli Mücadelesinin ve Türk İnkılaplarının ne şartlarda gerçekleştiğini öğrencilere aktararak milli bilince sahip vatandaşlar olarak yetiştirmelerini sağlaması açısından önem arz eden bir derstir.

Sosyal bilimlerin öğretiminde birçok öğretim yöntemi kullanılmakla birlikte yapılan öğretim dikkate alındığında uygulamada genel kavramların ve temel bilgilerin öğrenciye aktarılmasıyla sınırlı kalmakta ve bu maksatla da geleneksel olarak öğretmen ve ders kitabına bağımlı sözlü anlatım yönteminin kullanılmakta olduğu görülmektedir. Kullanılması gereken öğretim yöntemleri açısından bakıldığında bu alanda öğrenciye dönük, analizci, eleştirel, öğrencinin sosyalleşmesine, bağımsız karar vermesine, araştırma ve inceleme yapmasına olanak veren yöntemlerin kullanılması tavsiye edilmektedir (Alkan ve Kurt, 2021). En çok kullanılması gereken yöntemler arasında; tartışma, örnek olay, rol yapma, soru-cevap, problem çözme, proje, inceleme-gezi-gözlem vb. yöntemler yer almaktadır. (Küçükahmet, 1997).

Sosyal bilimler öğretiminde son yıllarda yöntemsel ve akademik gelişmeler doğrultusunda öğrenciyi belirli zaman ve mekân bağlantısından kurtaran bağımsız öğrenme desen ve modelleri kullanılmaya başlanmıştır (Alkan ve Kurt, 2021). Gelişmiş ülkelerde, sosyal bilimlerin bir dalı olan tarih dersi konularının öğretimi ile öğrencilerin öğrenme düzeylerini arttırmak ve tarih bilincini geliştirmek amaçlanmaktadır. Bu yüzden tarih eğitiminde konuların öğretilmesinde yalnızca sınıf ortam ve etkinlikleri ile

sınırlı olmayan sınıf veya okuldan bağımsız alanlarda da eğitim öğretim süreçleri uygulanmaktadır (Kaya, 2005).

Çağdaş eğitim sistemlerindeki öğrenciyi merkeze alan yaklaşımlar ile bilimsel ve teknolojik gelişmelerin de etkisiyle öğretme öğrenme faaliyetlerinde, zaman ve mekân sınırlamalarından kurtularak okul dışı araştırma, inceleme, gezi, gözlem uygulamalarının ağırlık kazanmaya başladığı görülmektedir. Özellikle, coğrafya ve tarih gibi sosyal bilim dallarında araştırma, inceleme ve gözlem amaçlı alan ve mekân gezileri eğitimin vazgeçilmez bir parçası olmaktadır.

Türkiye’de de uygulanmaya başlanmış olan yapılandırmacı yaklaşımın öğrenci merkezli olması nedeniyle, öğretim sürecinin bir kısmının eğitim kurumu dışında yapılabilmesine olanak sağlamaktadır. Okulların dışındaki kaynaklar ve etkinlikler, öğrencilerin öğrenme ortamlarının bir parçası haline gelmektedir (Yazıcı ve Yıldırım, 2017). Smith’in (2010) belirttiği gibi, tarih öğretmenlerinin öğrencilerini tarihin sadece bir ders kitabı veya sınıfla sınırlı olmadığına ikna etmeleri önemlidir. Tarihsel mekânlar, öğrencilere tarihin canlı ve somut bir şekilde deneyimlemelerini sağlayarak, tarih öğretimini daha etkili ve anlamlı hale getirebilir.

Müze eğitimi, öğrencilere tarihsel konuları daha ilgi çekici ve eğlenceli bir şekilde öğrenme fırsatı sunmaktadır. Müzeler, geçmişe ait nesneleri, belgeleri ve diğer materyalleri sergileyen kurumlardır. Bu materyaller, öğrencilere tarihsel olayları ve süreçleri daha yakından görme ve anlama imkânı sunmaktadır (Yorulmaz, 2016). Tarih konularının öğretilmesinde müzelerin kullanılması ile öğrencilerde önemli ve anlamlı davranış değişiklikleri oluşturulabilmektedir. Tarihsel kavramları öğrenme, tarihi çevreyi koruma, geçmiş ile içinde bulunulan zaman arasında bağ kurma ve devamında tarih bilincini edinme gibi davranışlar kazanılabilmektedir (Demircioğlu, 2005).

Sonuç olarak, içeriği oldukça soyut olan, daha çok geleneksel öğretim yöntemleriyle belirlenen hedefler doğrultusunda öğrencilere aktarılmaya çalışılan genelde tarih dersleri, özelde ise İnkılap Tarihi dersi çağımızın eğitim anlayışındaki değişim ve gelişmeler neticesinde süregelen klasik model ve kalıplardan çıkılarak müzelerde ve tarihi yerlere yapılan ziyaretler, öğrencilerin hem bir arada öğrenme ortamı bulmasını hem de kendilerini farklı bir öğrenme ortamında görerek konuları belleklerine hızlı ve etkili bir biçimde kaydetmelerini sağlar. Bu ziyaretler esnasında öğrenciler, görerek, işiterek ve dokunarak deneyimlediği materyallerden yararlanarak

konuyu daha somut bir şekilde kavrayabilirler. Ayrıca, bu gezilerle öğrenciler, kendi hayat ortamları ile gezdikleri yerleri kıyaslama fırsatı yakalayarak mekâna göre kavrayabilme potansiyellerini geliştirerek yer ve zaman bağlantısını daha iyi algılayabilirler. Yer ve zaman bağlantısını daha iyi anlayabilen öğrenciler, olayları evrensel bir bakış açısı ile değerlendirme kabiliyetine sahip olabilirler.

2.8.1. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Özel Amaçları ve Müzeler

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2018 yılında güncellenen Ortaokul 8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin;

1. Atatürk'ün askerlik ve devlet adamlığı yetenekleri ile inkılapçı niteliklerini öğrenerek onun kişilik özelliklerini örnek almaları,
2. Millî Mücadele örneğinden hareketle Türk milletinin millî birlik ve beraberlik anlayışı içerisinde özgürlük, bağımsızlık ve vatanseverlik duyguları ile her türlü zorluğun üstesinden gelebileceğini anlamaları,
3. Türk Millî Mücadelesi ve inkılabının, millî ve evrensel özelliklerini kavramaları,
4. Dönemin ağır şartlarında büyük güçlüklerle rağmen Atatürk'ün önderliğinde gerçekleştirilen Türk İnkılabı'nın tarihî anlamını ve önemini kavramaları,
5. İnsan hakları, ulusal egemenlik, tam bağımsızlık, milliyetçilik, demokrasi, çağdaşlık, laiklik ve cumhuriyet kavramlarının Türk milleti için ifade ettiği anlam ve önemi kavramaları,
6. Atatürk İlke ve İnkılaplarının Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmesindeki yerini kavrayarak Atatürk İlke ve İnkılaplarının esas aldığı değerleri yaşatmaya istekli olmaları,
7. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, millî bilince sahip, millî, manevi ve evrensel değerleri benimseyen birer vatandaş olarak yetişmeleri,
8. Atatürk İlke ve İnkılaplarının, ülkesi ve milleti ile bölünmez bir bütün olan Türkiye Cumhuriyeti'nin dinamik temelini oluşturduğunu kavramaları,

9. Türkiye'nin jeopolitik önemini bölgesel ve küresel etkileri açısından değerlendirerek iç ve dış tehditlere karşı duyarlı olmaları,

10. Bu programda ifade edilen kişisel ve sosyal yeterlik ve becerilerin yanı sıra, tarihe özgü beceri ve yeterlikleri de kazanarak geçmiş, günümüz ve gelecek arasında bağlantılar kurmaya dayalı bir tarih bilinci geliştirmeleri,

11. Türk milletinin bir mensubu ve insanlığın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak Türkiye'yi ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık göstermeleri,

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programında dersin doğasına uygun olarak millî, manevi, insani ve evrensel değerlere yer verilmiştir (MEB, 2018, 8).

Millî Eğitim Bakanlığının T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı'nda (2018) konuların işlenişinde birinci el kaynakların (arşiv belgeleri, somut tarihî miras öğeleri, Nutuk vb.) kullanılarak öğrencilerin ele alınan olayları kendi bağlamları içerisinde kavrayabilmeleri için o dönemle ilgili yazılı, sesli, görsel ve görüntülü kaynaklara yer verilmesine özen gösterilmesi vurgulanmaktadır. Ayrıca sözlü ve yazılı edebî ürünler ile gazete, İnternet vb. medya araçlarından yararlanılması gerektiği belirtilmektedir.

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinin işlenişinde, müzelerin, öğretim yöntemi, materyali ve içerik olarak kullanılması doğrudan ve dolaylı bir şekilde programda yer alan yukarıda sıralanmış olan hedeflere ulaşılabilmesi açısından etkili olacaktır. Müze gezileri, ders içeriklerinin birinci elden kaynaklardan, görerek, dokunarak, gözlem yapılarak somut bir şekilde daha etkili ve kalıcı öğrenmeleri sağlayabilecektir.

2.8.2. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde Müze Gezisi Yapılabilecek Konu Alanları

Millî Eğitim Bakanlığının T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı'na (2018) göre müze gezisi yapılabilecek üniteler ve kazanımları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. 2018 MEB Öğretim Programı Doğrultusunda Müze Gezisi Yapılabilecek Üniteler Ve Kazanımları

Sınıf Düzeyi	Öğrenme alanı/ Ünite adı	Kazanım	Değer	Beceri
8	Bir Kahraman Doğuyor	1. Mustafa Kemal'in çocukluk ve öğrenim hayatından hareketle onun kişilik özelliklerinin oluşumu hakkında çıkarımlarda bulunur. 2. Gençlik döneminde Mustafa Kemal'in fikir hayatını etkileyen önemli kişileri ve olayları kavrar. 3. Mustafa Kemal'in askerlik hayatı ile ilgili olayları ve olguları onun kişilik özellikleri ile ilişkilendirir.	Vatanseverlik	1. Tarihsel düşünme becerisi, 2. Öğrenmeyi öğrenme, 3. Sosyal beceriler, 4. Vatandaşlık becerileri, 5. Kültürel farkındalık, 6. Bilgi teknolojilerini kullanma
8	Millî Uyanış: Bağımsızlık Yolunda Atılan Adımlar	1. Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin durumu hakkında çıkarımlarda bulunur. 2. Millî Mücadele'nin hazırlık döneminde Mustafa Kemal'in yaptığı çalışmaları analiz eder. 3. Büyük Millet Meclisinin açılışını vatanın bütünlüğü esası ile "ulusal egemenlik" ve "tam bağımsızlık" ilkeleri ile ilişkilendirir.	Vatanseverlik	1. Tarihsel düşünme becerisi, 2. Öğrenmeyi öğrenme, 3. Sosyal beceriler, 4. Vatandaşlık becerileri, 5. Kültürel farkındalık, 6. Bilgi teknolojilerini kullanma
8	Millî Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm!	1. Millî Mücadele Dönemi'nde Doğu Cephesi ve Güney Cephesi'nde meydana gelen gelişmeleri 2. Millî Mücadele Dönemi'nde Batı Cephesi'nde meydana gelen gelişmeleri kavrar. 3. Sakarya Meydan Savaşı'nın kazanılmasında ve Büyük Taarruz'un başarılı olmasında Mustafa Kemal'in rolüne ilişkin çıkarımlarda bulunur.	Vatanseverlik	1. Tarihsel düşünme becerisi, 2. Öğrenmeyi öğrenme, 3. Sosyal beceriler, 4. Vatandaşlık becerileri, 5. Kültürel farkındalık, 6. Bilgi teknolojilerini kullanma

Tablo 2 (Devam). 2018 MEB Öğretim Programı Doğrultusunda Müze Gezisi Yapılabilecek Üniteler Ve Kazanımları

Sınıf Düzeyi	Öğrenme alanı/ Ünite adı	Kazanım	Değer	Beceri
8	Atatürkçülük ve Çağdaşlaşan Türkiye	1. Siyasi alanda meydana gelen gelişmeleri kavrar. 2. Cumhuriyet'in sağladığı kazanımları ve Atatürk'ün Türk milleti için gösterdiği hedefleri analiz eder. 3. Atatürk ilke ve inkılaplarını oluşturan temel esasları kavrar.	Vatanseverlik	1. Tarihsel düşünme becerisi, 2. Öğrenmeyi öğrenme, 3. Sosyal beceriler, 4. Vatandaşlık becerileri, 5. Kültürel farkındalık, 6. Bilgi teknolojilerini kullanma.

Kaynak: MEB, 2018.

3. SANAL MÜZE

3.1. SANAL MÜZE NEDİR?

İçinde bulunulan modern çağda yaşamakta olan hızlı bilimsel ve teknik ilerlemeler içerisinde daha çok dikkat çeken durum bilgi ve iletişim teknolojilerinde sağlanan gelişmelerdir. Özellikle, bilgisayarların geliştirilmesi, ardından internetin yaygınlaşması ve birçok sektör tarafından kullanılması ile bilişim çağı denilen bir dönem yaşanmaktadır.

Eğitim alanı hızlı değişim ve gelişmeleri dikkate alarak yeni programlar ile teknoloji yoğun öğretme öğrenme faaliyetlerini uygulamaya koymaktadır. İlk dönemlerde kullanılan televizyon, projeksiyon vs. gibi araçların yerini daha etkili ve çok yönlü olan bilgisayarların alması sonucu teknoloji kullanımı eğitimin vazgeçilmez bir parçası olmuştur. İnternet tabanlı yazılım sistemlerinin sürekli gelişimi sonucu okul eğitimini tamamlayıcı ve destekleyici web tasarımları (Morpa, Okulistik, Eba, youtube vs.), hatta pandemi dönemi okul eğitimi yerine devreye koyulan uzaktan eğitim modeli internetin eğitim sistemine önemli katkılarıdır (Ekici ve Yılmaz, 2013). Günümüzde ise tüm alanlarda etkisini gösteren sanal gerçeklik, artırılmış gerçeklik ve yapay zekâ uygulamaları da eğitim uygulamalarında yerini almaya başlamıştır. Farklı alanlarda olduğu gibi sosyal bilimlerin öğrenme alanlarından biri olan tarih alanında önemli sergi

ve koleksiyonların var olduğu müzelerin de teknolojik gelişmelere uyum sağlaması sonucunda sanal müze kavramı ortaya çıkmıştır (Karadeniz, 2020).

1990'lı yıllarda internetin yaygın olarak kullanılmaya başlanması ile müzeler de bu teknolojiye dayalı sistem ve yaklaşım tarzları oluşturarak değişimlere uyum sağlamıştır (Tepecik, 2007). Ustaoglu (2012) da çağımızda yaşanan hızlı teknolojik gelişmelerle birlikte müzelerin de bu gelişme ve değişimlerden etkilenerek kendilerini dönemin şartlarına uygun dijital medya ortamlarına uyum sağlamaya çalıştıklarını belirtmektedir.

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki ilerleme ve bunun toplum hayatında da yaygınlaşması ile farklı kurumlarda olduğu gibi müzeler de hem nicelik olarak artarken hem de nitelik açısından yeni teknikleri kullanarak sanal müze denilen internet tabanlı bir müze formatına geçiş yapmaya başlamıştır (Çolak, 2006).

Çağdaş bilimsel ve teknolojik gelişmelere paralel olarak diğer alanlarda olduğu gibi şekil ve uygulamalarda görülen değişim, müze ve müzecilik kavramlarında da etkili olmuştur. Müzeciliğin yeni bir türü olan sanal müze kavramının tanımlanması gereği de ortaya çıkmıştır.

Sanal Müze, fiziki açıdan bütünlük içermeyen, fakat yakı niteliklere sahip sergi veya koleksiyonu, sanal bir platformda ziyaretçilere sunmakta olan bir uygulamaya denir (Çolak, 2006). Barlas Bozkuş'a (2014) göre, sanal müze kavramı, "tarih, kültür ve sanat ile ilgili bilgileri, görselleri ve birikimleri elektronik ortamda halkın erişimine açan dijital uygulamadır."

Tepecik (2007), sanal müzeyi, "Modern görsel aktarım usulleri ile bilişim teknikleri kullanılarak klasik müze ortamlarının sanal internet ortamlarına uyarlanmasıdır." şeklinde tanımlar. Millî Eğitim Bakanlığı'na ise, Sanal Müzeleri, farklı teknolojik imkanlarla oluşturulmuş nesne ve malzemeleri, bunların bilgilerini içeren, evrensel ölçekte erişim imkânı sağlayan, fiziki olarak belli bir yere gerek duyulmayan, somut sergi veya koleksiyona sahip olmayan dijital müze uygulamaları olarak tanımlamaktadır. (MEB, 2019).

3.2. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE SANAL MÜZELERİN GELİŞİMİ

Müzecilik faaliyetlerinin dünya tarihinde ilk örneklerinin antik Yunan ve Hellenistik dönemde görülmesi durumuna benzer bir şekilde, teknolojik ilerlemelerin devamında batılı ülkelerde sanal müze uygulamaları örneklerine rastlanmaktadır.

Sanal müze kavramının dünyadaki gelişimine baktığımızda, 1968’te Wiiliam Paisley bilgisayar teknolojisinin müzede kullanımı ve sunacağı imkanları; “1980 yıllarının bir gününde araştırmacılardan birisi müzenin birine girerek araştırma için girdiği salondaki bir bilgisayarın başına geçecek ve bir teknenin tasvir edildiği tüm eserleri incelemek isteyecek. Yeryüzündeki tüm mühim müze koleksiyonlarını, depo ve sergilerindeki bütün eserleri görmek için bekleyecektir.” diyerek anlatmıştır (Paisley, 1968 akt. Özer, 2007).

Nicholas Pioch tarafından Fransa’da, sanal bir müze kurma amacıyla bazı sanatsal eserleri, bilgi metinleri ve dijital sunular bulunan “webMuseum” adında internet sayfası oluşturur. Pioch’un bu tasarımı 1994 yılında “Çoklu Ortamı En İyi Kullanma Ödülü” nı almıştır (Ata, 2002: 105). Haseki’nin (2008) aktardığına göre 1990 yıllarda Jeffry Shaw’ın gerçekleştirdiği “Virtual Museum” adlı proje çalışması da yine sanal müzeciliğin ilk denemeleri arasında sayılmaktadır. Çağdaş dünyanın en büyük ve en çok ziyaret edilen müzelerinden olan New York’daki Metropolitan Museum of Art, Londra’daki British Museum, Paris’teki Louvre, Berlin’deki Pergamon, Çin Ulusal Müzesi ve Vatikan müzesi gibi müzelerin de sanal müze uygulamaları evrensel ölçekteki önemli örnekleridir.

Türkiye’de sanal müze kavramı ilk olarak aslında eleştirel bazı yazı çalışmaları ile birlikte doğmaya başlamıştır. Bu eleştirilerde hızla gelişmekte olan dünyada Türkiye olarak çağa uygun gelişmiş müzeler oluşturulamadığı konusunda var olan eksiklikleri ortaya konmaktadır. 1990 ve sonrası yıllar sanat ve kültür alanında çağdaş çalışmalar konusunda geri kalmış bazı ülkeler bile projeler üretirken Türkiye bu alanda çok geri kaldığı için eleştirilmiştir (Gürel, 2007).

Türkiye, sanal müze konusundaki ilk çalışmasını 1990 senesinde Topkapı Sarayı içerisinde yer alan koleksiyonun bilgisayar ortamına aktarılmasıyla yapmıştır. “Topkapı Sarayı Projesi” denilen bu çalışmayla sarayda yer alan eserlerin fotoğrafları, çizimleri, animasyonları ve minyatürleri dijital ortama aktarılarak erişimi kolaylaştırılmaya çalışılmıştır. Ancak, bu projeye yeterli destek sağlanamadığı için iptal edilmek zorunda kalmıştır (Atagök ve Özcan, 2001).

1993’te internet teknolojisinin Türkiye’ye de gelmesi ile beraber ilk defa İstanbul Resim ve Heykel Müzesi’nin internet sayfası kurulmuş, bu sayfa içerisinde yer alan koleksiyonda 269 adet resim ile 16 tane panoramik heykel görüntüsüne yer

verilmiştir. Web sitesinde yer alan bu koleksiyon çevrede yer alan diğer görüntülerle de etkileşim içerisinde olması nedeniyle dünyadaki ilk sanal müze örneklerinden sayılmaktadır. 1996 yılına gelindiğinde Sabancı Resim ve Sanat Müzesinin koleksiyonları da sanal ortama aktarılarak web sayfası oluşturulmuştur. 1997’de Rahmi Koç müzesi ile hemen peşinden açılan Sadberk Hanım müzeleri de bu örnek müzeler olarak yerini almıştır (Sağdıç, 2008). 1998’de oluşumuna başlanmış olan Eczacıbaşı Sanal Müzesi ise ilk kez “Sanal Müze” adı kullanılarak kurulmuş olan müzedir (Gürel, 2007: 222).

Kültür ve Turizm Bakanlığı 2006 yılından itibaren kültür mirasımıza ait eserleri içeren koleksiyonların sergilerinin yer aldığı müzelerimizi internet ortamına aktararak dijital içerik çalışmalarına başlamış olup “Ulusal Kültür Varlıkları Bilgi Bankası”nın oluşturulmasında bu çalışmalar ilk ve önemli bir adım olmuştur (Düzgün, 2007). 2009 yılında, Topkapı Sarayı’nın surları restore edilerek 1453 İstanbul Panorama Fetih Müzesi son teknik imkanlarla donatılarak kurulmuştur. Müze, ziyaretçilerine, fetih döneminin ruhunu yaşatmak adına çok sayıda görsel, işitsel içeriği sergilemektedir. Bu müzede dijital ortam araçlarının kullanılmış olması ülke tarihinin ilki kabul edilerek yer-zaman algısının sanal bir şekilde sunulduğu müze olmuştur. Müze, günümüzde Kültür ve Turizm Bakanlığının internet sitesinde yer alan sanal müzeler arasında yer almaktadır (Barlas Bozkuş, 2014).

Günümüzde ise Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü bünyesinde bulunan <https://sanalmuze.gov.tr> sayfasında erişime açık 56 tane sanal ören yeri ve müze yer almaktadır.

3.3. SANAL MÜZE ÇEŞİTLERİ

Geleneksel müzecilikten sanal müzeciliğe geçiş üzerine yaptığı doktora çalışması ile alana önemli bir katkı sağlamış olan Alman bilim insanı Schweinbenz sanal müzeleri içeriklerine göre sınıflandırarak dörde ayırmıştır; (Schweinbenz, 2004).

1. Broşür Sanal Müze (Brochure Museum)

Bu sanal müze, bir müzeyi tanıtmak amacıyla oluşturulan, müzenin genel bilgilerini ve koleksiyonlarından bazı örnekleri içeren sanal müzelerdir. Bu tür sanal müzeler, müzenin sahip olduğu koleksiyona dair detaylı bilgi sunmaktan ziyade, müzenin tanıtımını ve koleksiyonlarının genel bir görünümünü sağlamak amacıyla tasarlanır. Broşür sanal müzeler, genellikle bir müzeyi ziyaret etmeyi düşünen kişiler

için bir ön bilgi kaynağı olarak kullanılır. Müzenin tarihi, koleksiyonları, sergileri ve etkinlikleri hakkında genel bir bilgi edinmek isteyen kişiler için broşür sanal müzeler oldukça faydalı olabilir.

1. İçeriksel Sanal Müze (Content Museum)

İçeriksel sanal müzeler, koleksiyonlarını çevrimiçi olarak sunan ve ziyaretçilerinin bu koleksiyonları keşfetmesini sağlayan müze uygulamalarıdır. Bu uygulamalarda, nesneler merkeze alınır ve ziyaretçiler, nesnelerin fotoğraflarını, videolarını, 3D modellerini ve diğer bilgilerini inceleyebilir. Bu müzeler, fiziksel müzelere erişimi olmayan veya fiziksel müzelere gitmek için zaman veya fırsat bulamayan kişiler için önemli bir kaynaktır. Bu uygulamalar, insanlara farklı kültürler, tarihler ve sanatlar hakkında bilgi edinme fırsatı sunar.

İçeriksel sanal müzeler, müze koleksiyonundaki nesneleri merkezine alan ve bu nesneler hakkında ayrıntılı bilgi sunan uygulamalardır. Bu tür müzelerde, bilginin sunumu nesneler aracılığıyla yapılır. Yani, ziyaretçi bir nesneyi seçtiğinde, o nesneyle ilgili tüm bilgilere erişebilir. Bu bilgiler, nesnenin tanımı, tarihçesi, kökeni, yapımı, önemi vb. gibi konuları içerebilir (Sarsılmaz, 2010:50).

3. Eğitsel Sanal Müze (Learning Museum)

Eğitsel sanal müzeler, ziyaret edenlerin yaşına, eğitimine ve yaşam şekillerine uygun bir müze tecrübesi sağlamayı teknolojik imkanları kullanarak hedefleyen müzelerdir. Bu müze türü, bilgiyi sunarken işin merkezine eser veya koleksiyon yerine içeriği koyar. Öğretme veya bilgilendirmeyi amaçlayarak oluşturulan program vasıtasıyla yapılan sunular ziyaretçilere ilgi alanlarındaki konularda detaylı bilgiler sunar. Ayrıca, bu müzeleri ziyaret edenler çeşitli bağlantılar kurarak tekraren müzeye erişim şansına sahip olabilirler.

Eğitsel sanal müzeler, eğitimde önemli bir rol oynamaktadır. Bu müzeler, özellikle fiziksel olarak müzeye erişimi olmayan veya müzeye gitmek için zaman bulamayan kişiler için önemli bir fırsat sunmaktadır. Eğitsel sanal müzeler, farklı yaş gruplarından ve eğitim düzeylerinden kişilere hitap ederek, öğrenmenin daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlamaktadır.

Eğitsel sanal müzelerin eğitimde kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır. Bu müzeler, eğitim materyalleri olarak kullanılarak, öğrencilerin öğrenmesini

desteklemektedir. Ayrıca, eğitsel sanal müzeler, öğretmenlerin derslerini daha zengin ve ilgi çekici hale getirmelerine yardımcı olmaktadır.

4. Sanal Müze (Virtual Museum)

Sanal müzeler, geleneksel müzelerin sundukları koleksiyonları ve bilgileri çok çeşitli amaçlarla dijital ortamda sunan kurumlardır. Bu sayede, fiziksel olarak bir müzeye gitme imkânı olmayan kişiler de müzelerin koleksiyonlarını ve etkinliklerini deneyimleyebilirler. Sanal müzeler, geleneksel müzelerin erişilebilirliğini ve kapsayıcılığını artırmada önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin, fiziksel olarak bir müzeye gidemeyen kişiler, sanal müzeler aracılığıyla müze koleksiyonlarını ve etkinliklerini görebilme imkanına sahip olabilmektedirler. Ayrıca, uzak bölgelerde yaşayan kişiler de sanal müzeler aracılığıyla müzelerden faydalanabilirler.

Sanal müze kavramının ortaya çıkışı, müzelerde teknoloji kullanımının bir uzantısı olarak görülebilir. Müzelerde teknoloji kullanımının ilk örnekleri 19. yüzyıla kadar uzanır. Daha çok güvenlik amaçlı kullanılan teknolojiler sonraki dönemde müzelerde fotoğraf, projeksiyon gibi teknolojileri şeklinde kullanılmaya başlanmıştır. 20. yüzyılda ise teknoloji kullanımı müzelerde daha yaygın hale gelmiştir. Ses ve görüntü kayıtları, bilgisayar destekli sergilemeler gibi teknolojiler müzelerde kullanılmaya başlanmıştır. 1990'lı yıllarda internetin yaygınlaşmasıyla birlikte müzelerde teknoloji kullanımının yeni bir boyutu ortaya çıkmıştır. Bu dönemde müzelerin internet üzerinden koleksiyonlarını ve sergilemelerini paylaşmaya başlamasıyla sanal müze kavramı ortaya çıkmıştır. Sanal müzelerin ortaya çıkışında teknolojinin hızlı gelişimi, internetin yaygınlaşması ve müzelerin daha geniş kitlelere ulaşmayı istemesi gibi nedenler sıralanabilir (Oruç, 2016:283-284).

Sağdıç (2008) da müzelerin kuruluş amaçlarını dikkate alan bir sınıflama yaparak Eğitim Amaçlı Sanal Müzeler ve Pazarlama Amaçlı Sanal Müzeler şeklinde ikiye ayırmıştır.

1. Eğitim Amaçlı Sanal Müze: Dijital ortam üzerinde yer alan eser veya koleksiyonların sunulduğu müzedir. İçerik bakımından zenginliğe sahip bu müzeler her düzeyde ziyaretçiye uygun eser ve bilgilere göre çok çeşitli eğitim fırsatları sunabilmektedir.

2. Pazarlama amaçlı Sanal Müze: Bu sanal müzelerin kuruluş amacı geleneksel müzelere olan ilginin veya tanınırlığın artmasını sağlayarak ziyaretçilerin dikkatini

çekmektir. Bir diğer amacı ise müzelerde yer alan ve satışa sunulan ürünleri tanıtarak kazanç arttırmaktır.

3.4. SANAL MÜZELERİN AVANTAJLARI

Teknolojik gelişmelerin ve internetin kullanılmasının etkisiyle son dönemlerde sanal müze ziyaretleri giderek daha yaygın hale gelmektedir. Bu sayede, dünyanın her yerindeki insanlar, evlerinden, işyerlerinden ayrılmadan, öğrenciler okul veya sınıflarından dünyanın farklı müzeleri hakkında bilgi edinme ve bu müzeleri ziyaret etme fırsatı bulabilmektedir (Ermış, 2010: 22).

Sanal müzeler, fiziksel müzelerin sahip olmadığı bir dizi avantaja sahiptir. Bunlardan biri, fiziksel kısıtlamalardan bağımsız olarak dünyanın her yerinden insanlara erişebilmeleridir. Bu, fiziksel olarak bir müzeye gitmek için gerekli zamanı, parayı veya fırsatı olmayan insanlar için özellikle önemlidir (Glosset, 2007: 230).

Sanal müzeler, fiziksel bir mekâna ihtiyaç duymadan, internet üzerinden müze deneyimi sunan müzelerdir. Bu müzeler, farklı medya olanaklarından yararlanılarak hazırlanmış sayısal nesneleri ve bunlara ait bilgileri barındırır. Ziyaretçilere, müzelerin koleksiyonlarını, sergilerini ve etkinliklerini çevrimiçi olarak keşfetme imkânı sağlar.

Sanal müzeler, müzelerin erişilebilirliğini artırma açısından oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Ülkede bulunan ve dünya üzerinde farklı bölgelerdeki var olan müzeleri, bulunduğumuz yerden ziyaret etmemize olanak sağlar. Bu sayede, zamanın ve mekânın kısıtlanması olmaksızın, dilediğimiz müzeyi gezme fırsatı yakalayabiliriz (Çınar, 2021).

Yeni teknolojiler, müzeleri daha erişilebilir ve kapsayıcı hale getirmektedir. Sanal ortamda evrensel sergi salonlarına dönüşen müzeler, kültürel mirasın korunması ve aktarılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu müzeler, kültürel miras ürünlerini daha geniş kitlelere ulaştırarak, kültürel çeşitliliğin ve anlayışın artmasına katkıda bulunmaktadır (Alav vd., 2006).

Sanal müzeler, eğitim öğretim faaliyetleri açısından da önemli bir potansiyele sahiptir. Müzelerin koleksiyon ve sergilerini dijital ortamda sunmak, öğrenmeyi olumlu etkileyerek kolaylaştırabilmektedir. Öğrencilerin, müzelerdeki eserleri ve sergileri daha yakından tanımalarına katkı sağlayabilmektedir. Sanal müzeler, müzelerin iletişim ve tanıtım faaliyetlerine hızlı ve etkili bir biçimde katkı sağlama potansiyeline sahiptir. Müzelerin koleksiyonlarını ve etkinliklerini geniş bir kitleye tanıtmak, farkındalık

oluşturmaya yardımcı olacaktır. Sonuç olarak, sanal müzeler, müzelerin erişilebilirliğini, eğitim potansiyelini ve iletişim faaliyetlerini artıran, ulusal ve evrensel kültür ve sanat mirasının da tanınması ve yayılması açısından önemli bir araçtır. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte, sanal müzelerin önemi ve bu alanlardaki rolü de giderek artmaktadır.

3.5. SANAL MÜZE VE EĞİTİM

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki ilerlemeler, eğitim alanında da büyük bir dönüşüme yol açmıştır. Günümüzde, eğitim kurumları ve ders öğretim programları, öğrencilerin değişen ihtiyaçlarına ve beklentilerine göre şekillendirilmektedir. Bu kapsamda, eğitimde teknoloji kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır. Geçmişte kara tahta ve tebeşir gibi geleneksel yöntemlerle yapılan öğretim, günümüzde akıllı tahtalar, bilgisayarlar, eğitim ve öğretim ile ilgili yazılımlar, donanımlar ve web tasarımları ağ bağlantısı gibi teknolojik araçlarla desteklenmektedir. Teknoloji, öğrenmeyi daha etkili ve verimli hale getirebilir. Öğrencilerin farklı öğrenme stillerine hitap edebilir. Öğrenmeyi daha eğlenceli ve ilgi çekici hale getirebilir. Ayrıca, teknoloji, öğrencilerin eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim ve iş birliği gibi becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir (Çelik, 2021).

Öğrencinin düzeyine uygun, öğrencilerin öğrenmeyi daha kolay, eğlenceli, soyut kavramları somutlaştıran materyaller, öğrencilerin bilgilerin anlamını kavramalarına yardımcı olur. Çok yönlü öğrenme imkânı sunan bu materyaller, öğrencilerin farklı öğrenme stillerini destekleyerek bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimleri destekler, öğrencilerin tüm gelişim alanlarını kapsayarak, öğrenmeleri daha kalıcı hale getirir (Avcı Yücel ve Ergin, 2015).

İnan'ın (1995) müze gezilerinin eğitimdeki rolüne örnek olarak verdiği durumlardan birinde, Almanya'da bulunan bilim müzelerinin sergiledikleri eserleri sadece camların gerisinden göstermenin yeterli olmadığını, müzeye gelenlerin koleksiyon ürünlerine dokunabilme, alıp inceleyebilme, bu ürünleri keşfetme gibi faaliyetlere izin verdikleridir. Böylece, kişiler, dokunarak, hissederek, inceleyerek içselleştirme fırsatı yakaladığı için yaşadığı bu deneyimle öğrenmelerini daha eğlenceli ve daha kalıcı yapabilmektedir.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde meydana gelen gelişmeler eğitim öğretim programlarında yer alan ve öğretme-öğrenme süreçlerinde işe koşulan yöntem ve

teknikleri de etkileyerek bu süreçlerde, ağırlıklı olarak, öğrencilerin, kendi öğrenmelerini yapılandırmaya, somut deneyim ve yaşantılara, inceleme, araştırma ve sorgulamalara imkân verecek şekilde yürütülmeye çalışılmaktadır. Alan gezilerinin bir türü ve özellikle de tarih derslerinde çok önemli etkiye sahip olabilen müzeler, öğretme öğrenme faaliyetlerinde hem bir yöntem hem de önemli bir içerik olarak kullanılmaktayken müze ziyaretlerinin sınırlılıkları ve internet teknolojisinin müzelerle uyum ve bütünleşmesi ile sanal müzeler bu boşluğu doldurmaya başlamaktadır (Demiraslan ve Usluel, 2005).

Sanal müzeler, öğrencilere zahmetsizce kültürel miraslarını tanıma ve farklı kültürler hakkında bilgi edinme konusunda oldukça faydalı bir fırsat sunuyor. Sanal müzelere yapılan geziler, öğrencilerin bulundukları yerden, herhangi bir zaman kısıtlaması olmadan, istedikleri müzeyi ziyaret etmelerini sağlıyor. Bu sayede öğrenciler, yaşadıkları şehrin sınırlarını aşarak farklı ülkelerin kültürlerini ve geçmişlerini tanıma şansı elde ediyorlar (Ustaoğlu, 2012).

Sanal müze gezileri, öğrencilere eğitimlerini zenginleştirmek için sınıfa bağımlı kalmadan farklı kültürleri, tarihi ve sanatı deneyimlemelerine olanak tanır. Ayrıca, öğrenciler, farklı duyuları kullanarak öğrenmelerini sağlar, öğrenmeyi daha eğlenceli ve etkili hale getirir. Bu geziler sayesinde, kitaplarda karşılaştıkları bilgileri daha somut bir şekilde görebilirler, onlara dokunabilirler ve anlayabilirler (Turgut, 2015).

Sanal müzeler, fiziksel bir müzenin eserlerini, koleksiyonlarını ve sergilemelerini dijital ortamda sunan müzelerdir. Sanal müzeler, internet erişimi olan herkesin erişimine açıktır ve bu nedenle fiziksel olarak bir müzeye gidemeyen veya gitmek istemeyen kişiler için önemli bir fırsat sunar.

Sanal müzeler, fiziksel bir müzeye gitmenin mümkün olmadığı durumlarda, dünyanın her yerindeki kişilere kültürel mirasa erişim imkânı sunar. Bu sayede, ülkelerin en ücra köşelerinde yaşayan kişiler bile büyük müzeleri ziyaret edebilmektedir. Sanal müzeler ziyaretçilerine müzelere sürekli bir erişim imkânı da sunmaktadır. Uzaktan eğitim veya hayat boyu eğitim gibi okul ve sınıf dışı eğitim uygulamalarında da sanal müzelerden faydalanılmaktadır (Çolak, 2006).

İnternet erişimi olan herkese yer ve zaman kısıtlaması olmaksızın kültürel mirasa kesintisiz ve sürekli bir erişim imkânı sağlayan sanal müzeler böylelikle niceliksel ayrımın kapanmasını da sağlayarak, dezavantajlı grupların kültürel

etkinliklerden yararlanmasına yardımcı olmaktadır. Ayrıca, sanal müzeler, ziyaretçilerine doğruluğu kesin ve güvenli bilgiler içeren kaynaklardır. Eserlerin ve koleksiyonların dijital olarak sunulması ise, ziyaretçilerin eserleri daha yakından incelemelerini ve daha fazla bilgi edinmelerini sağlamaktadır (Çolak, 2006).

Ülke içerisindeki tüm eğitim kurumlarında genel ağ bağlantısı kurularak müzeler ile okul eğitimi bütünlendirilebilmektedir. Bu durum hem eğitim faaliyetlerini hem de sanal müzeleri daha işlevsel hale getirmektedir. Sanal müzeler, eserler ve koleksiyonlar hakkında sunduğu içeriklerle genel kültür açısından bilgilendirme sağlayarak ziyaretçilerin kültürel birikimlerini artırmalarına yardımcı olmaktadır (Tepecik, 2007).

Müze gezilerinin yapılması imkânın bulunmadığı hallerde bilgisayar vasıtasıyla ve ağ bağlantısı üzerinden yapılan sanal müze ziyaretleri yapılabilmektedir. Bu sanal müze gezileri sayesinde öğretmenler sosyal bilgilerin ders içeriklerini müzelerin internet ortamlarını gezerek görmelerine imkân tanıyabilir (MEB, 2004).

Millî Eğitim Bakanlığının İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın (2018: 10) 7. maddesinde; “Sosyal Bilgiler öğretiminde okul dışı ortamlardan da faydalanmaya önem verilmelidir. Bu çalışmalar okulun yakın çevresinden (okul bahçesi gibi) pazaryerine, resmî dairelere, fabrikalara, sergilere, arkeolojik kazı alanlarına, atölyelere, müzelere ve tarihî mekânlara (tarihî yapılar, anıtlar, müze-kentler, savaş alanları, sanal müze gezisi vb.) yönelik olabilir. Ayrıca uygun konularda sözlü tarih ve yerel tarih çalışmaları da yapılmalıdır.” şeklinde açıklanmıştır.

Sanal müzelerin eğitim öğretime olan katkılarının araştırıldığı bazı çalışmalarda, sanal müze ziyaretleri ile, sosyal bilimlere, derslere ve ders konularına ilgi ve merak oluştuğu, tarihi olgu ve kavramların daha eğlenceli ve kolay anlaşıldığı, öğrencilerde tarihsel empati becerisinin geliştiği, öğrenmelerin pekiştirilerek kalıcı hale geldiği, tarih ders ve konularına olan tutum ve yaklaşımlarının olumsuzdan olumluya doğru değiştiği, öğrencilerde akademik başarının yükseldiği ve gidebilme imkânı olmayan müzelere de ekonomik şekilde erişim fırsatı sunması gibi nedenlerle öğrenme ve öğretme süreçlerinde, ders içeriklerinin çeşitlendirilmesi ve öğretim yöntemlerinin zenginleştirilmesi bakımından anlamlı katkılar sağladığı anlaşılmaktadır (Ermiş, 2010; Demirboğa, 2010; Egüz ve Kesten, 2012; Yıldırım ve Tahiroğlu, 2012; Ustaoglu, 2012;

Peker, 2014; Turgut, 2015; Altınbay ve Gümüş, 2020; Çınar, 2021; Çınar, Utkugün ve Gazel, 2021; Işık, 2023; Zengin, 2024).

3.6. T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ VE SANAL MÜZE KULLANIMI

Okullarda ve sınıf ortamında yöntemlerle yapılan öğrenme ve öğretme süreçlerinde öğrenciler, somut ve doğrudan deneyim yaşama imkanına sahip olamamaktadırlar. Aslan ve Demircioğlu (2018)'na göre eğitim süreçlerinde somut, doğrudan ve aktif öğrenme deneyimleri sağlayabilmek için okul dışı öğrenme ortamlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Öğrenme ve öğretme faaliyetlerinde, somut, gerçek yaşantılar yoluyla kalıcı öğrenmeleri gerçekleştirebilme adına öğretim programlarında okul dışı alan ve ortamlardan yararlanılmasına yer verilmiştir (Aktaş, 2022).

Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2019 yayında yürürlüğe koyduğu Okul Dışı Öğrenme Ortamları Kılavuzu'nda okul dışı ortamlardan bazılarını şöyle sıralamıştır;

- Devlete bağlı tüm müzeler ve tescilli özel müzeler,
- Bilim ve sanat merkezleri,
- Tarihi ve kültürel alanlar,
- Kütüphaneler ve müze kütüphaneleri,
- Doğal sit alanları ve öğren yerleri,
- Teknoparklar,
- Milli parklar ve bahçeler,
- Üniversiteler (M.E.B., 2019: 4).

Müzeler ile tarihi alanlar, okul dışı öğrenme ve öğretme yaşantıları sağlayabilen ortamların başında gelmektedir. Bu ortam ve alanlar, öğrencilerin aktif olarak deneyim yaşayabilecekleri ve eğlenceli şekilde öğrenebilecekleri eğitim ortamlarıdır (Cirit vd., 2018).

Müzeler, tarihi alanlar ve mekanlar, şehitlik, sözlü ve yerel tarih çalışması, tarihi film, edebiyat ürünleri gibi okul dışı tarihi alan ve ürünlerin kullanılması sonucu gerçekleştirilen eğitim, okul dışı tarih öğretimidir. Bu öğretimde, tarihi alan ve ürünlerden azami ölçüde yararlanılarak, somut ve sözel delillerle öğrencilere deneyim yaşatmak hedeflenmektedir (Safran, 2006). Duvarı olmayan derslik şeklinde tanımlanan

müzeler, öğretme-öğrenme faaliyetlerindeki etkililiği nedeniyle eğitimin üzerinde ciddiyle durulan mekanlardır (Onur, 2010: 29).

Müze gezileri, geçmiş dönemlerden kalan kültürel ve tarihsel değerlere sahip eser veya koleksiyonların sunulduğu mekanlar şeklinde bilinmektedir. Öğrencilerin bu mekânlarda yer alan sergileri gezmeleri, eserleri görmeleri ve incelemeleri, onların geçmiş ile gelecek arasında bağ kurabilmelerine, kültür mirasını ve tarihsel değerleri korumada daha bilinçli olmalarını sağlamaktadır. Müzeler, öğrencilerin, eleştirel düşünebilme, empati ve gözlem yapabilme, mekânsal algılama, karar verebilme, yaratıcı olma, kanıtları kullanabilme yeteneklerini edinilebilmesi açısından önem arz etmektedir (MEB, 2018). Müzeler, geçmiş ile bugün, bugün ile de gelecek arasında bir köprü vazifesi görmekte olan mekanlardır (Uygur, 2002). Kişilerin belirli bir zaman ve mekâna bağlı olmaksızın istedikleri yerden dünyada var olan çok meşhur müzeleri bile ziyaret etme imkânı tanıyan dijital müze uygulamaları bulunmaktadır (Erbay, 2002).

Millî Eğitim Bakanlığı, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programında (2018, 9), Öğretim Programının Uygulanmasında dikkat Edilecek Hususlar başlığının 7. maddesinde; “Konuların işlenişinde birinci el... kaynakların (arşiv belgeleri, somut tarihi miras öğeleri, Nutuk vb.) kullanılması önemlidir. Öğrencilerin ele alınan olayları kendi bağlamları içerisinde kavrayabilmeleri için o dönemle ilgili yazılı sesli, görsel ve görüntülü kaynaklara yer verilmesine özen gösterilmelidir. Bu amaçla, ayrıca, sözlü ve yazılı edebi ürünler ile gazete, internet vb. medya araçlarından yararlanılabilir.” şeklinde ibare yer almaktadır.

Teknoloji ve eğitim alanlarında ortaya çıkan gelişme ve değişim doğrultusunda müze ve sanal müze ziyaretleri eğitim öğretim süreçlerinin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Çağdaş eğitim yaklaşımları doğrultusunda, sanal müzeler, öğrencilere, zengin ve farklı içerikler sunan, deneyim yaşatan, geçmiş, günümüz ve gelecek arasında bağ kurabilme imkanını sağlayabilen, ilgi çekici, etkili ve eğlenceli bir eğitim mekânı ve önemli birer kaynaktır.

Eğitimin, öğretmenin merkezli, bilgilerin derslikle ve ders kitabı ile sınırlı olduğu yaklaşım türünden öğrenenin merkezde olduğu, onun deneyimlerine dayanan sınıf ve kitapla sınırlı olmayan anlayışa geçilmektedir. Bu süreçte öğrenci başrolde yer alarak somut kaynakları araştırarak, deneyimleyerek, kendi öğrenmelerini yapılandırmaktadır (Akmehmet, 2008: 51). Eğitimde müze veya sanal müze uygulamalarının devreye

sokulması ile öğrenciler, kültürel çeşitliliği algılama ve bunlara saygılı olmayı da benimseyebilmektedir (Alpören ve Özdeş, 1998: 37).

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretimi sürecinde sanal müze uygulamalarının kullanılmasının eğitimin siteminin genel ve özel hedefleri ile dersin kazanımlarına ulaşmada etkili olacağı düşünülmektedir.

4. DİJİTAL OKURYAZARLIK

Okuryazarlık kavramı, tarih boyunca değişen ve gelişen bir anlam içeriğine sahip olmuştur. Başlangıçta sadece okuma ve yazma becerisi olarak tanımlanan okuryazarlık, günümüzde teknolojinin gelişimi, çoklu ortamların kullanımı ve toplumun değişen ihtiyaçları ile birlikte daha geniş bir anlam kazanmıştır. Okuryazarlık, sadece okuma ve yazma becerisi değil, aynı zamanda bilgiye erişme, bilgiyi değerlendirme, bilgiyi kullanma ve bilgi üretme becerilerini de içeren çok boyutlu bir kavramdır. 21. yüzyılda okuryazarlık, bireylerin ve toplumların başarısı için kritik öneme sahiptir (Uzun ve Çelik, 2020).

Okuryazarlık kavramı, teknolojinin hızlı gelişimi ve toplumun ihtiyaçlarının değişmesiyle birlikte, ilk anlamı olan okuma-yazma becerisinin çok ötesine geçmiştir. Günümüzde okuryazarlık, bilgiye erişme, bilgiyi değerlendirme, bilgiyi kullanma ve bilgi üretme becerilerini de içeren çok boyutlu bir kavram haline gelmiştir (Arslan, 2019). Teknoloji, okuryazarlık kavramının değişmesinde ve gelişmesinde temel bir unsur olmuştur. İnternet, sosyal medya, mobil cihazlar gibi teknolojik araçlar, bilgiye her zamankinden daha hızlı ve kolay bir şekilde ulaşmamızı sağlamıştır. Teknoloji sayesinde bilgiye ulaşma seçenekleri artmış ve çeşitlenmiştir. Bu duruma bağlı olarak teknoloji okuryazarlığı, bilgisayar okuryazarlığı, medya okuryazarlığı ve dijital okuryazarlık gibi okuryazarlığın farklı türleri ortaya çıkmıştır (Demirdağ, 2021).

Sürekli gelişen ve değişen teknolojilerden etkilenen dijital okuryazarlık kavramının farklı ve birçok tanımı bulunmaktadır. Genel olarak, dijital okuryazarlık, teknolojik araçları kullanarak bilginin elde edilmesi, yeni bilgilerin üretimiyle bilgilerin çok daha fazla ve hızlı bir şekilde edinilmesi olarak tanımlanabilir (Duran ve Özen, 2018). Başka bir ifadeyle dijital okuryazarlık, okuma-yazma becerilerinin çağdaş teknolojik araçlar vasıtasıyla gerçekleştirilmesi süreçleridir (Merchant, 2007). Bir yetkinlik olarak ise dijital okuryazarlık, dijital kaynaklara erişebilme, onları

yönetebilme, analiz edebilme ve değerlendirebilme becerileri olarak tanımlamaktadır (Martin 2008'den akt. Akman, 2021).

Modern teknolojilerin eğitim öğretim sürecinin tüm aşamalarına dahil edilmesi, öğrenenlerin daha fazla duyu organıyla sürece katılmasını sağlayarak dikkat ve algılarını olumlu yönde etkileyebilir. Bu sayede bilgiyi yapılandırma süreçleri de olumlu yönde gelişme göstererek akademik başarılarına olumlu katkılar sağlayabilir. Ancak, çocukların erken yaşlarda internet ve dijital dünyayla tanışması, öğrenmelerine olumlu katkılar sağlamasının yanında, onları çeşitli tehlikelerle karşı karşıya getirebilir. Siber zorbalık, dolandırıcılık, bilgi kirliliği gibi internet tehlikelerinden çocukları korumak veya bu zararları en aza indirmek için dijital okuryazarlık becerilerini geliştirmek önemlidir (Bucak, 2024).

Eğitim, insanlık tarihi boyunca toplumların en çok önem verdiği konulardan biri olmuştur. Bireylerin ve toplumların gelişimi, çağın gerektirdiği bilgi, beceri ve donanımlara sahip olmaları eğitimle mümkün olur. Eğitim, sadece bilgi aktarımı değil, aynı zamanda bireylerin kişisel ve sosyal gelişimlerini destekleyen, onları geleceğe hazırlayan çok boyutlu bir süreçtir (Çakmak, 2008). Eğitim sistemlerinin amaçları, ülkeden ülkeye farklılık göstermekle birlikte, öğrencilerin akademik başarısını artırmak ve 21. yüzyıl becerilerini geliştirmek gibi temel hedefleri içerir. Son yıllarda, birçok ülke eğitim sisteminde 21. yüzyıl becerilerine odaklanmaya başlamıştır. Bu becerilerin başında ise dijital okuryazarlık gelmektedir (Bucak, 2024).

Günümüzde bilgiye erişimin kolaylaşmasıyla birlikte, doğru bilgiye ulaşmanın zorlaşması da önemli bir sorun haline gelmiştir. Özellikle sosyal medya, bloglar ve wiki'ler gibi dijital ortamlarda bilgi kirliliği giderek artmaktadır. Bu durum, dijital okuryazarlık becerisinin önemini daha da artırmaktadır. Eğitim sistemleri, öğrencileri dijital okuryazar olarak yetiştirerek onların hem akademik başarılarını artırmayı hem de çağdaş ve toplumsal bireyler olmalarını sağlamayı amaçlamaktadır (Bucak, 2024).

Millî Eğitim Bakanlığı'nın hazırlamış olduğu Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (2024:5) ile T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı (2018:5)'nda dijital okuryazarlık tüm sınıf seviyelerinde dijital okuryazarlıkla ilgili kazanımlara; "Dijital yetkinlik: İş, günlük hayat ve iletişim için bilgi iletişim teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsar. Söz konusu yetkinlik, bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi

için bilgisayarların kullanılması ayrıca internet aracılığıyla ortak ağılara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir.” şeklinde yer verildiğı görölmektedir.

5. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Ermış (2010), İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersinde Üç Boyutlu Sanal Müze Ziyareti Etkinliğine İlişkin Görüşleri adlı çalışması üç boyutlu sanal müze gezileri etkinliklerine ilişkin Millî Eğitim Bakanlığına bağı bir özel okulda 6. Sınıfa devam eden öğrencilerin düşüncelerini ortaya koymayı hedeflemiştir. Bu amaçla, kültür ve sanat değeri bulunan eserlerin yer aldığı ve ağ bağlantısı üzerinden üç boyutlu sanal gezi yapılabilen Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi ziyaret için belirlenmiştir. Çalışmaya katılan 23 öğrenci ile önce dersler üç boyutlu sanal müze gezisi ile işlemiş; dersin işlenişinden önce 10 adet anket, işlendikten sonra da 9 adet açık uçlu soru uygulanmıştır. Çalışmanın sonunda, görsel sanatlar dersinde üç boyutlu sanal müzelerin kullanılmasına yönelik öğrencilerin olumlu bir tutum sergilediğı ve derslerde üç boyutlu sanal müze uygulamasının kullanılmasının etkili yol olduğı anlaşılmıştır.

Demirboğa (2010), araştırmasını sanal müzelere yapılan gezilerin öğrencilerin duyuşsal ve bilişsel kazanımlar üzerine etkisini belirleyebilmek için gerçekleştirmiştir. Çalışmasında betimsel analiz yöntemlerinden yararlanarak ilişkisel yaklaşımı kullanmıştır. Araştırmanın evrenini Ankara ilindeki bir ilköğretim 8. Sınıf öğrencileri, örneklemini de bu öğrenciler arasından belirlenen 60 kişilik 8. Sınıf öğrenci grubu oluşturmuştur. Örneklem grubu öğrenciler deney grubu ve kontrol grubu olarak 30’şar kişilik iki gruba ayrılmıştır. Deney grubuna sanal müze gezisi yapılarak ders anlatılmış kontrol grubunda ise konu ile ilgili anlatımlara destek olacak görseller kullanılarak ders etkinliğı yapılmıştır. Her iki gruba da araştırma öncesi ön test, sonrasında ise son test ve tutum ölçeğı uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, derslerin işlenişinde sanal müze gezilerinin yapılmasının görsel sanatlar dersinin öğretiminde yararlı olduğı, müze konularının işlenmesinde modern anlayışla günümüz teknolojik olanaklarından faydalanarak sanal müze gezilerinin öğretme-öğrenme süreçlerinde etkin ve verimli olacağı anlaşılmıştır.

Filiz (2010), Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımı adlı araştırmasında Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde müze gezilerinin kullanılmasına yönelik

öğrencilerin görüşlerini belirlenmek istemiştir. Çalışma, İstanbul'un Pazar ilçesindeki bir devlet okulunda 6. Sınıfta öğrenim gören 10 öğrencinin katılımı ile yürütülmüş, bu öğrenci grubuyla dersler, müze gezisi yapılarak işlenmiştir. Sürecin sonunda öğrencilere yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanarak görüşleri alınmıştır. Araştırmanın bitiminde, yapılan müze gezileri ile öğrencilerin eser ve koleksiyonlardan edindikleri deneyimlerle derslere olan ilgi ve dikkatlerinin arttığı, dersleri eğlenceli işledikleri ve farklı mekanlarda yaşadıkları deneyimlerle algısal düşünme becerilerinin arttığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Ustaoglu (2012), İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Türk Tarihine Yolculuk Ünitesinde Sanal Müzelerin Kullanımının Öğrenci Başarısına Etkisi isimli çalışmasında, sanal müze ziyaretlerinin, sosyal bilgiler ders programı kapsamında yer alan Türk Tarihine Yolculuk ünitesi konularının kazanım ve becerilerine ulaşmada yararlı olabileceği düşüncesiyle sanal müze gezilerinin etkisi araştırılmak istenmiştir. Bu amaçla Kontrol grubu ve Deney grubu olmak üzere iki ayrı grup oluşturularak Deney grubunda yer alan öğrenciler dersleri, sanal müze ziyareti kullanılmasına dayanan araştırmacının yaptığı plan doğrultusunda belirlenen sanal müze gezileri ile, Kontrol gurubunda yer alan öğrenciler ise söz konusu üniteyi Deney grubundaki öğrencilerle eşzamanlı olarak yine araştırmacı tarafından geleneksel anlatım ve soru-cevap yöntemleriyle müze ziyaretleri olmadan işlemişlerdir. Araştırma sonucunda, derslerde sanal müze ziyaretleri kullanılarak yapılan öğrenme- öğretme süreçlerinde, geleneksel yöntemlerle yapılan derslere göre başarının arttığı anlaşılmıştır.

Peker (2014), Sosyal Bilgiler Dersinde Sanal Müze Kullanımı ve Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumları isimli teziyle 2012-2013 akademik yılında Aksaray Üniversitesinde öğrenim gören Sosyal Bilgiler Öğretmeni adaylarının Sosyal Bilgiler derslerinde sanal müze kullanımına dair yaklaşımlarını belirlemeye çalışmıştır. Araştırmada Sosyal Bilgiler öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 197 öğretmen adayına Nicel araştırma yöntemi benimsenerek hazırlanmış olan tutum ölçeği uygulanarak veriler elde edilmeye çalışılmıştır. Araştırma ile, Sosyal Bilgiler Öğretmeni adaylarının eğitim-öğretim süreçlerinde sanal müze etkinliklerinin kullanılmasının gerekliliğine ve yararlı olacağına, sosyal bilgiler derslerinde sanal müze gezilerinin önemli olduğuna, bu gezilerin eğitimin bir parçası olarak öğrencilerin öğrenmelerinin kalıcılığı üzerinde etkili olacağına dair düşüncelere sahip oldukları sonuçları elde etmiştir;

Turgut (2015), gerçekleştirdiği yüksek lisans çalışmasında, Sosyal Bilgiler derslerinin öğretme-öğrenme süreçlerinde sanal müze gezilerinin öğretim materyali veya etkinliği olarak kullanılmasının sürece katkısını araştırmıştır. Çalışmanın grubunu İzmir'in Aliğa ilçesindeki devlet okulunda öğrenim gören 8. Sınıfta okuyan 19 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmacı çalışmasında nitel araştırma deseninde hazırladığı yarı yapılandırılmış görüşme formlarını sanal müze eşliğinde yapılan ders etkinlikleri sonunda öğrencilere uygulayarak betimsel analiz ile veriler elde etmeye çalışmıştır. Çalışma ile sosyal bilgiler derslerinin işlenmesinde sanal müze gezilerinin kullanılmasının öğrencilerin ilgisini çektiği, mekânsal algılarının oluşmasına katkı sağladığı, öğrenme düzeylerini yükselerek olumlu bir etkilendiği ve öğrencilerin kendilerinin de bu tür gezileri planlayarak gerçekleştirebilme becerisini kazanabildiği görülmüştür.

Şentürk (2019), yapmış olduğu araştırma ile Manisa ilinde bulunan iki devlet okulunda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri ile 19 farklı devlet okulunda öğrenim gören 7. sınıf öğrencilerinin müze kullanımına ilişkin görüşlerini incelemiştir. Çalışma sonucunda, sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerde müze kullanımı hakkında olumlu görüşler belirterek öğrencilerin tarih bilincinin geliştiğini; öğrencilerin ise derslerde müze kullanımının yararlı olduğunu belirttikleri görülmüştür.

Çınar (2021), Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde Sanal Müze Kullanımı Hakkındaki Görüşleri; İstanbul Örneği isimli çalışmasında öğrencilerin sosyal bilgiler derslerinde sanal müze kullanımı hakkındaki görüşlerini incelemiştir. Çalışmanın katılımcıları bir devlet okulunun 7. sınıfında öğrenim görmekte olan 100 kişilik bir öğrenci grubudur. Çalışma grubu ile önce sanal müze ziyaretleri yapılarak bilgilendirme toplantıları yapılmış, sonrasında örnek müzeler seçilerek sanal müzeleri ziyaret etme görevleri gerçekleştirilmiştir. Yapılan müze ziyaretleri sonunda ise nitel araştırma desenine göre oluşturulmuş açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formu ile öğrencilerden görüşleri alınmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz tekniğiyle çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda, sosyal bilgiler dersinin işlenişinde sanal müzelerin kullanılmasının öğrencilerin, zaman mekân sınırlaması olmaksızın müzeleri ziyaret edebileceği, ders ortamını zenginleştirdiği, ders konularını öğrenmelerine katkı sağladığı, öğrenmelerin pekiştirildiği ve kalıcılığının sağlandığı görülmüştür.

Çetin (2022), yapmış olduğu araştırmada 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi, Ülkem, Kültürüm ve Tarihim ünitesinin öğretiminde sanal müze kullanımının öğrenci başarısına

etkisini incelemiştir. Manisa il merkezinde yer alan bir devlet okulunda 5. sınıfta öğrenim gören 40 öğrenciyi deney ve kontrol grubu olmak üzere 20'şer kişilik iki grup şeklinde çalışmaya dahil etmiştir. Uygulamadan önce her iki gruba da ön test son test başarı testi yapılmıştır. Daha sonra deney grubunda konuları sanal müze uygulaması kullanılarak, kontrol grubunda ise düz anlatım yöntemiyle işlenilmiştir. Uygulamanın sonunda her iki gruba da başarı testi yapılmıştır. Düz anlatım yoluyla derslerin işlendiği kontrol grubunun son testi sonuçlarının ön test sonuçlarına göre anlamlı şekilde arttığı görülmüştür. Ancak derslerin sanal müze ile desteklenerek yapıldığı deney grubunun son test sonuçlarının kontrol grubuna göre başarısının daha çok arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler dersinin öğretiminin sanal müze gezileri ile desteklenmesinin öğrencilerin başarısı üzerinde istenilen değişimi sağlayarak başarıyı arttırdığı anlaşılmıştır.

Işık (2023), Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sanal Müze Kullanımına Yönelik Öğretmen görüşleri isimli araştırması ile farklı şehirlerde çalışmakta olan 20 kişilik sosyal bilgiler öğretmeninden oluşan grubun görüşlerine başvurmuştur. Nitel araştırma yöntemi kapsamında hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile elde edilen veriler içerik analizine şeklinde değerlendirilmiştir. Öğretmenlerce derslerin öğretimi sırasında yapılan sanal müze ziyaretleri ile öğrencilerin, derslere karşı ilgi, istek, merak ve dikkatlerinin arttığı, tarihi kavram ve olguları daha kolay kavrayabildiği, tarihsel empati becerisi edinebildiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca, öğrenciler arasında eğitimde fırsat eşitliğinin, ekonomik açıdan tasarruf sağlandığı ve öğrenmelerin daha kalıcı olduğu da anlaşılmıştır.

Eyice (2024), Sanal Müze Uygulamalarının Sosyal Bilgiler Öğretimindeki Yeri: Tez Çalışmaları Perspektifi adlı çalışmasında 2012-2024 yılları arası sosyal bilgiler dersinin öğretim sürecinde sanal müzelerin kullanımını inceleyen 12 adet araştırmanın içerikleri ile ilgili çalışma yapmıştır. Yapılan çalışmaların çoğunluğunun sanal müze kullanımı konusunda yapıldığı görülmüştür. İncelenen araştırmalarda sosyal bilgiler dersinin öğretiminde sanal müzelerin kullanımının, konuların somutlaştırılmasında, ders kazanımlarının aktarımında, başarının artırılmasında, kalıcı, ekonomik ve eğlenceli öğrenmelerin gerçekleşmesinde anlamlı ve olumlu katkılar sağladığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve analizi başlıkları yer almaktadır.

1. ARAŞTIRMA MODELİ

8. sınıf öğrencilerinin sanal müze uygulamasıyla işlenen T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersine yönelik görüşlerinin incelendiği bu çalışma nitel araştırma modelinde yürütülmüştür. Nitel araştırmada, araştırmacı, düşünce ve duygularını anlamak istedikleri insanların doğal ortamlarına kendileri bizzat katılarak öğrenmeye çalışırlar. Nitel araştırmacılar, araştırmaya konu olan insanların görüşleri, algıları, anlamaları ve yorumlamalarına odaklanan emik perspektifle (Araştırmaya katılanların bakış açısı ile ifade etme, ortaya koyma) araştırma yaparlar (Holloway ve Wheeler, 2002'den akt. Güler vd., 2015: 31).

Nitel araştırma, varsayımlarla, geniş bir bakış açısıyla, teorik yaklaşımların mümkün olduğu kadar kullanılmasıyla, sosyal veya bireysel problemler ve bunlarla ilişkili insanlar ve gruplar üzerine odaklanan araştırma yöntemidir. Nitel araştırmacı, tümevarım amacına yönelik büyük resmi görebilmek için veri toplar, temalar veya modeller oluşturur. Sonunda yazacağı rapor veya sunum ile problemin geniş çaplı tanımlamasını, problem hakkındaki yorumları içerir, literatüre katkı yapar, problemin çözümüne dönük bir şeyler yapılması için tetikleyici rol oynar (Creswell, 2007'den akt. Güler vd., 2015: 40). Nitel araştırma yöntemi, teori oluşturmayı temel alan bir yaklaşımdır. Bu yaklaşıma göre, teoriler, gerçek dünyadan toplanan verilere dayanarak oluşturulmalıdır. Nitel araştırma, teori oluşturmak için önemli bir araçtır çünkü olayları ve olguları derinlemesine ve bütüncül bir şekilde anlamamızı sağlar (Yıldırım, 1999). Nitel araştırmanın güçlü yanları, esnekliği, hemen herkese uygulanabilirliği (Karasar, 2004), tümevarımsal bir yaklaşım sergilemesi, belirli durumlara ve kişilere odaklanması ve sayıları yerine ifadeler üzerinden değerlendirmeler yapmaya imkân sağlamasıdır (Maxwell, 2005'den akt. Güler vd., 2015: 45).

Nitel araştırma, sayısal verilerden ziyade, metin, resim, ses gibi nitel verileri kullanarak olayları ve olguları anlamaya çalışır. Bu nedenle, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama teknikleri nitel araştırmada yaygın olarak kullanılır. Nitel araştırma, olayları ve olguları doğal ortamlarında inceleyerek, onların

gerçekçi ve bütüncül bir anlayışını elde etmeye çalışır. Bu nedenle, nitel araştırma genellikle küçük örneklemeler üzerinde gerçekleştirilir. Araştırmacı, veri toplama ve analiz sürecinde öznel bir rol oynar ve kendi deneyim ve bilgisini araştırma sürecine dahil eder (Yıldırım ve Şimşek, 2021: 46).

Araştırmada nitel araştırma modelinin bir deseni olan durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması deseni araştırmayı yapan tarafından sınırlandırılmış bir zaman diliminde bir ya da birden fazla durumun çeşitli kaynakları içermekte olan gözlem, görüşme, görsel, işitsel, doküman ve raporlar gibi veri toplama araçlarıyla derinlemesine incelenerek durum veya durumlara bağlı olarak temalar şeklinde tanımlamaların yapıldığı nitel bir araştırma modelidir. (Creswell, 2007'den akt. Subaşı ve Okumuş, 2017). Durum çalışması, bir durumun veya olayın derinlemesine belirli bir zaman içerisinde tekrar tekrar yapılan gözlem yoluyla incelenerek edinilen verilerin sistemli bir halde toplanması sonucu değerlendirmenin gerçek ortamda yapıldığı çalışmadır (Davey, 1991'den akt. Subaşı ve Okumuş, 2017). Sosyal bilimlerin odağında insan ve toplumsal yaşamın olgu ve olaylarının yer aldığı düşünüldüğünde bunların incelenmesinde veya araştırılmasında durum çalışmasının etkili yaklaşım olduğu ifade edilmektedir. Durum çalışması, birçok olay, ortam ya da sosyal grupların detaylı bir şekilde incelenmesi imkânı sağlayan bir araştırma desenidir (Büyüköztürk vd., 2016). İnsan ilişkilerini konu alan, içerisinde birden çok bilim dalı ve dolayısıyla da birçok olgu, olay ve durumu inceleyen sosyal bilimlerde nitel araştırma modelinin yaygın olarak kullanıldığı karşımıza çıkmaktadır. Sosyal bilimlerin bir dalı olan eğitim sisteminin genel ve özel hedeflerine ulaşabilmesi açısından birçok yönden derinlemesine incelenmesi, eksikliklerin ve alınması gereken tedbirlerin araştırılarak sonuçların ortaya konulması son derece önem arz etmektedir. Karmaşık ve çok boyutlu bir nitelik arz eden öğrenme ve öğretme süreçlerinin kendi doğal ortamında farklı açılardan, derinlemesine ve bir bütünlük içerisinde incelenmesi gerekmektedir. Bu açıdan, 8. sınıf öğrencilerinin sanal müze uygulamasıyla işlenen T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersine yönelik görüşlerinin, öğrencilerin bakış açısıyla, derinlemesine ve bütüncül bir şekilde ortaya koyulabilmesinde etkili olacağı düşünülen nitel araştırma modeli ve durum çalışması deseni tercih edilmiştir.

2. ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmanın çalışma grubu, 2023-2024 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Çanakkale il merkezinde bulunan bir devlet okulunda 8. sınıfta öğrenim görmekte olan

20 kadın 12 erkek olmak üzere 32 kişilik öğrenciden oluşturmaktadır. Nitel araştırma modelinde çalışmaya konu olan birey sayısı nispeten azdır. Nitel araştırmalar küçük (genelde 5-50 kişi arası) ve rastgele olmayan örnekleme yöntemleri ile seçilmiş gruplara uygulanır (Güler vd., 2015: 54).

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğrenciler amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme göre belirlenmiştir. Nitel araştırma modelinde genel itibariyle olasılığa dayalı olmayan amaçlı örnekleme yöntemi daha çok ilgi görmektedir. Çünkü, bu yöntemde evreni temsil etmeden ziyade araştırma konusuna uygunluk önem arz etmektedir (Baltacı, 2018). Amaçlı örnekleme zengin bilgi içeriğine sahip durumları derinlemesine inceleme imkânı sunması açısından olgu ve olayların belirlenmesi sürecinde fayda sağlamaktadır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme ise araştırmaya konu olacak kişi veya grupların araştırma sürecine dahil edilmesinin ve erişilmesinin kolay olduğu örnekleme türüdür (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Bu çalışmada, benimsenen örnekleme yöntem ve türü doğrultusunda bir devlet okulunda öğrenim görmekte olan ve çalışmaya gönüllü katılan 32 kişilik 8. sınıf öğrenci grubu seçilmiştir. Böylelikle araştırma konusunda zengin ve derinlemesine veriler elde edilmesi amaçlanmıştır. Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin kimlik bilgileri gizli tutularak her bir öğrenciye simlerinin yerine kodlar verilmiştir. Çalışmanın grubuna ait özellikler Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Çalışma Grubuna Ait Özellikler

		f	%
Cinsiyet	Kadın	20	62,5
	Erkek	12	37,5
Anne Eğitim Durumu	İlkokul	-	-
	Ortaokul	4	12,6
	Lise	14	43,7
	Üniversite	14	43,7
	Lisansüstü	-	-
Baba Eğitim Durumu	İlkokul	-	-
	Ortaokul	4	12,5
	Lise	9	28,1
	Üniversite	18	56,3
	Lisansüstü	1	3,1

Tablo 3 (Devam). Çalışma Grubuna Ait Özellikler

		f	%
Aile Gelir Durumu	Alt Gelir Grubu	1	3,1
	Orta Gelir Grubu	31	96,9
	Yüksek Gelir Grubu	-	-
Bilgisayara Sahiplik Durumu	Var	25	78,1
	Yok	7	21,9
İnternet Bağlantı Durumu	Bağlantısı Olan	32	100
	Bağlantısı Olmayan	-	-
Bilgisayar Kullanma Düzeyleri	Hiç	-	-
	Biraz	2	6,2
	Orta	11	34,4
	İyi	15	46,9
	Çok İyi	4	12,5

3. VERİ TOPLAMA ARACI

Nitel araştırmalar veri toplama ve veri analizi açısından tamamen bilimseldirler. Nitel veriler, genelde gerçek olayların belgelenmesinden, bireylerin davranışlarının gözlemlenmesinden, gerçek dokümanlara dayalı çalışmalardan, görsel-işitsel öğelerin incelenmesinden oluşur. Bu nitel verilerin toplanması sürecinde gözlem, görüşme (yarı yapılandırılmış veya yapılandırılmamış görüşme), odak grup görüşmesi gibi bazı nitel araştırma teknikleri kullanılabilir (Bachman ve Schutt, 2001'den akt. Güler vd., 2015:31). Görüşme, insanların tutum, görüş ve davranışları ile ilgili bilgi almak amacıyla karşılıklı soru-cevap şeklinde konuşmadır (Bachman ve Schutt, 2001'den akt. Güler vd., 2015: 103)

Öğrencilerin derslerin işlenmesinde sanal müze kullanımı hakkındaki görüş ve deneyimlerini belirleyebilmek için araştırmacı tarafından hazırlanmış sabit seçenekli ve açık uçlu soruların yer aldığı yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma konusu ile ilgili hazırlanmış olan tüm soruların kullanılabilmesi açısından görüşme formları güvenli birer araçtır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Ayrıca, görüşme formu, araştırmanın amacından sapmadan bütün soruların sürece dahil edilmesi ve ulaşılan verilerin kolaylıkla düzenlenerek incelenebilmesi bakımından da faydalı bir araçtır (Akman Dömbekçi ve Erişen, 2022).

Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formunun hazırlanmasından önce araştırma konusu ile ilgili literatür dikkate alınarak araştırmanın

konusuna yönelik açık uçlu sorular hazırlanmış olup alan uzmanının da görüşleri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılarak forma son şekli verilmiştir. Hazırlanan görüşme formu, öğrencilerin sosyo-ekonomik durumları ilgili soruların olduğu “Kişisel Bilgiler” bölümü ile derslerde sanal müze kullanımına dair öğrencilerin düşüncelerini almayı amaçlayan açık uçlu soruların yer aldığı “Sorular” bölümü olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Kişisel Bilgiler bölümünde çalışmaya katılacak öğrencilerin cinsiyet, anne-baba eğitimi, ailenin geliri, bilgisayara ve internete sahiplik ve kullanma düzeylerini belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise, öğrencilerin araştırmadan önce müze ve sanal müze gezileri yapma durumlarına, araştırma sürecinde yapılan müze gezilerinin ve tarih derslerinde yapılan sanal müze gezilerinin kendilerine sağladığı katkılar, sanal müze gezileri esnasında yaşadıkları sorunlar hakkındaki görüşlerini, sanal müze gezilerinin daha etkili kullanımına yönelik önerilerinin neler olduğu, sanal müze gezilerinin dijital okuryazarlık becerilerine etkisi konusundaki görüşlerini, araştırmadan sonra da sanal müze ziyaretlerine devam etme konusundaki görüşleri ve sanal müze uygulamasıyla işlenen T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersleri sonrasında müzeler ve sanal müzelere yönelik görüşlerini belirlemeye yönelik 7 adet açık uçlu soru yer almaktadır.

4. VERİ TOPLAMA SÜRECİ

2023-2024 eğitim öğretim yılı içerisinde bahar döneminde ortaokul 8. sınıf “Millî Uyanış: Bağımsızlık Yolunda Atılan Adımlar” öğrenme alanı, “Birinci Dünya Savaşı” konusunun işlenmesinde 2 hafta süresince 4 ders saatinde derslerin işlenişinde Çanakkale Savaşları sanal müzesinin, “Millî Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm” öğrenme alanı, “Millî Mücadele” konuları sanal müze ziyaretleri yapılarak işlenmiştir. Bu konular, içerikleri bakımından sanal müze uygulamaları kullanılarak işlenmeye uygun olması nedeniyle seçilmiştir.

Çalışma, hazırlık, uygulama ve verilerin toplanması olmak üzere üç aşama ve 9 hafta şeklinde planlanmıştır. Uygulamalara başlamadan önce hazırlık aşamasında, 05.02.2024-16.02.2024 tarihleri arasında yapılan derslerde öğrencilere çalışmanın amacı ve önemi anlatılmış, müze, sanal müze ve sanal müze ziyaretlerinin tarih öğretiminde kullanılması konularında bilgilendirmeler yapılmıştır. Hangi ünite ve konularda ne kadar süre sanal müze ziyaretleri yapılarak ders işleneceği konusunda da gerekli bilgilendirmeler yapılmıştır. Uygulama aşaması ise, 19.02.2024-15.03.2024 tarihleri

arasında 4 hafta olarak gerçekleştirilmiştir. 8. Sınıf öğrencilerin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin, “Millî Uyanış: Bağımsızlık Yolunda Atılan Adımlar” öğrenme alanı, “Birinci Dünya Savaşı” konusunun işlenmesinde, “Birinci Dünya Savaşı’nda Osmanlı Devleti’nin durumu hakkında çıkarımlarda bulunur.” kazanımı, Çanakkale Destanı Tanıtım Merkezi ve Çanakkale 1915 Hilal-i Ahmer Hastanesi sanal müzelerinin 2 hafta süresince 4 ders saatinde ve “Millî Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm” öğrenme alanı, “Millî Mücadele” konusunun, “Büyük Millet Meclisinin açılışını vatanın bütünlüğü esası ile “ulusal egemenlik” ve “tam bağımsızlık” ilkeleri ile ilişkilendirir.” ve “Millî Mücadele Dönemi’nde Batı Cephesi’nde meydana gelen gelişmeleri kavrar.” kazanımları, Ankara Kurtuluş Savaşı ve Cumhurbaşkanlığı Milli Mücadele Sergisi sanal müzeleri 2 hafta süresince 4 ders saatinde kullanılarak işlenmiştir.

Araştırmanın verileri, 2023-2024 eğitim öğretim yılı içerisinde bahar döneminde Çanakkale il merkezinde bir devlet okulunda 8. sınıfta öğrenim görmekte olan ve çalışmaya gönüllü katılan 32 öğrenciden toplanmıştır. Araştırmanın verileri, yapılan 4 haftalık uygulama sürecinin devamında, 18.03.2024-12.04.2024 tarihleri arasında, çalışmaya katılan öğrencilerle müdür yardımcısı odasında gerçekleştirilen yüz yüze görüşmeler sonucunda toplanmıştır. Görüşme, sözlü bir iletişim yolu olarak da adlandırılan önemli bir veri toplama tekniğidir (Karasar, 2004). Görüşme, nitel araştırmalarda en çok kullanılan veri toplama yöntemlerinden birisidir (King ve Horrocks, 2010’dan akt., Güler vd., 2015:114). Çoğunlukla nitel araştırmalarda kullanılan, soruları önceden araştırmacının hazırladığı ve süreci tamamen kontrol ettiği “yapılandırılmış görüşme” ve araştırmacı tarafından önceden belirlenmiş veya görüşme sırasında duruma göre yeni soruların da yer verilebildiği “yarı yapılandırılmış görüşme” olmak üzere iki çeşidi bulunmaktadır (Güler vd., 2015: 114).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde önceden hazırlanmış on açık uçlu soruya cevap alınmıştır. Görüşmelerde, öğrencilerin sanal müze gezileri yapılarak işlenen derslerde yaşadıkları deneyimlerden yola çıkarak edindikleri görüşleri ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Görüşme tekniği, araştırma konusunda çalışmaya katılanların yaşantı, deneyim, tutum, düşünce, algı, niyet, tepki ve yorumlarıyla ilgili yeni bilgilerin edinilmesine imkân tanımaktadır (Bengston, 2016 ve Seidman, 2006’dan akt. Baltacı, 2019). Yapılan görüşmelerde elde edilen veriler yazıya geçirilerek analize uygun hale dönüştürülmek amacıyla kayıt cihazıyla kayıt altına alınmıştır.

5. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmanın veri toplama süreci yayın etik ilkeleri dikkate alınarak tamamlanmıştır. Araştırmaya kapsamında, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan 12.04.2023 tarih ve 2023/123 sayılı etik izin onayı alınmıştır. Araştırma uygulaması milli eğitim bakanlığına bağlı bir ortaokulda gerçekleştirildiği için Millî Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi (MEB, 2007) doğrultusunda Çanakkale İl Milli Eğitim Müdürlüğü Anket-Araştırma İnceleme Komisyonu'nun 02.10.2023 tarihli kararına istinaden araştırma izin onayı alınmıştır.

Verilerin toplanmasına başlanmadan önce ilgili kuruluşlardan gerekli yasal izinler alındığı gibi çalışmaya katılacak olan öğrencilerin velilerinden de izinler alınmıştır. Çalışmaya katılacak öğrencilerin bilgilerinin gizli tutulacağı, kendilerine yöneltilen sorulara samimiyetle istedikleri şekilde cevap verebilecekleri ve verilen cevapların araştırmanın amacının dışında kullanılmayacağı yönünde yazılı ve sözlü olarak gerekli taahhütler verilmiştir. Ayrıca, görüşme esnasında veri güvenliğini sağlamak amacıyla görüşmeleri kayıt altına alma konusunda öğrencilerden de izin alınmıştır.

Araştırmanın verileri, 18.03.2024-12.04.2024 tarihleri arasında, araştırmacı tarafından hazırlanmış olan görüşme formu, çalışmada yer alan öğrenci grubuna önceden gerekli açıklamalar yapılmak suretiyle, öğrencilerin ve araştırmacının kararlaştırdıkları saat dilimlerinde, öğrencilerin ders öğretmenlerinden izin alınarak okul müdür yardımcısı odasında her bir öğrenci için 10-15 dakikalık süreler içinde uygulanmak suretiyle toplanmıştır. Her bir öğrenciyle yapılan yüz yüze görüşmelerle görüşme formunda yer alan açık uçlu sorulara cevaplar alınmıştır. Görüşme, kişilere ait duygu, düşünce ve bakış açıları ile kişisel duygu ve şikayetleri anlamada etkili bir yoldur (Akman Dömbekçi ve Erişen, 2022). Yarı yapılandırılmış görüşmeler, doğal bir akış içinde seyreden konuşmalar şeklinde sürmesi nedeniyle sorular aracılığıyla farklı ve yeni düşünceleri keşfetme, yanıtları derinleştirme imkânı sağlamaktadır (Merriam, 2018'den akt. Ceylan Çapar ve Ceylan, 2022).

Verilerin toplanmasında, veri kaybını önlemek amacıyla önceden öğrencilerden izin alınarak görüşme süresince ses kaydı alınmıştır. Görüşme tekniğinde kayıt alma,

katılımcıların görüşlerine ait sözlerin tamamını içermeye olanağı tanıdığı için verilerin analizi sürecinde önemli kolaylıklar sağlamaktadır (Edwards ve Skinner, 2009 ve Myers, 2013'ten akt. Akman Dömbekçi ve Erişen, 2022). Görüşmeler sırasında, öğrencileri yönlendirici veya sınırlandırıcı herhangi bir ifade ya da müdahalede bulunulmamış, öğrencilerin düşünce ve yorumlarını özgürce ifade etmelerine özen gösterilmiştir. Derinlemesine veri toplama hedeflendiği için görüşmeler süresince uzun süreli iletişim kurulmasına özen gösterilerek görüşmelerin kısa sürede bitirilmemesine gayret edilmiştir. Araştırmacı, çalışmasını görev yaptığı kendi okulunda yürüttüğü için araştırmanın tüm süreçlerinde olduğu gibi verilerin toplanması aşamasında da bizzat sürecin içerisinde yer almıştır.

Veri toplama sürecinin ardından öğrencilerinden elde edilen görüşme kayıtları Microsoft Office Word programına kaydedilerek metne dönüştürülmüştür. Araştırmanın verileri betimsel analiz yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Betimsel içerik analizi, sosyal bilimlerde özellikle eğitim bilimi araştırmalarında sık kullanılan analiz yöntemidir. Bu yöntem ile amaçlanan araştırma konusundaki genel eğilimlerin ortaya konulmasıdır (Ültay vd., 2021). Betimsel analiz yönteminde, görüşme veya gözlem yoluyla elde edilen veriler, sınıflandırılarak belirli bir düzen içerisinde ve yorumlanarak okuyuculara sunulur. Bu yöntem ile elde edilen veriler araştırmacının soruları doğrultusunda oluşan konulara göre veya görüşme-gözlem neticesinde soru ve süreçlere göre de şekillenebilir. Betimsel analizde görüşme sonucu soruları cevaplayanlardan elde edilen verilerin etkili biçimde aktarılması amacıyla sonuçlar doğrudan alıntı yapılarak sunulur (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Görüşmelerde öğrencilerden elde edilen veriler, araştırmanın problemleri doğrultusunda kodlanmış, kodlardan temalar belirlenmiştir. Analiz aşamasında verileri anlamlı bir bütünlük içinde sunabilmek için temalar ve kodlar tablolar şeklinde sunulmuş olup doğrudan alıntılar ile de desteklenmiştir. Görüşme, araştırmaya katılanların özgün ifadelerini araştırmanın metni içerisinde belirli bir standartta sunma imkanına sahip bir tekniktir. Başka veri toplama araçlarında olmayan bu açıklama modeli araştırmanın güvenilirliği bakımından önem arz etmektedir (Tekin, 2006). Analiz sürecinde sıklıkla doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Böylelikle, farklı görüşlere, konulara göre açıklamalara, örneklemelere ve çeşitliliğe yer verilmiştir. Ayrıca, elde edilen bulgular sunulurken etik ilkeler gereğince katılımcıların gizliliği için öğrenci isimleri yerine Ö1, Ö2, şeklinde kodlamalar da kullanılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde, yapılan araştırma sonucu elde edilen veriler tablolatırılmış şekilde frekanslar ile sunulmuştur. Yapılan doğrudan alıntılarla da katılımcıların görüşleri açıklanmaya çalışılmıştır.

1. 8. SINIF ÖĞRENCİLERİN ZİYARET ETTİKLERİ MÜZELER VE SANAL MÜZELER

Öğrencilerin “*Daha önce hiç müze veya sanal müze gezisi yaptınız mı? Hangi müzeleri gezdiniz?*” sorusuna verdikleri yanıtların analizi sonucunda elde edilen temalar, kodlar ve frekanslar Tablo 4’te gösterilmiştir. Öğrencilerin vermiş olduğu yanıtlardan yapılan doğrudan alıntılarla de bulgular desteklenmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Ziyaret Ettikleri Müzeler ve Sanal Müzeler

Temalar	Kodlar	<i>f</i>
Müze ziyareti yapanlar.	Çanakkale Deniz Müzesi	17
	Troya Müzesi	11
	Çimenlik Kalesi ve Tabyalar	4
	Piri Reis Müzesi	3
	Troya Antik Kenti	2
	Kilitbahir Müzesi	1
	1915 Çanakkale Müzesi	1
	Çanakkale Müzesi	1
	Mehmet Akif Ersoy Müzesi	1
	Cumhuriyet Müzesi	1
	Eskişehir Balmumu Müzesi	1
	Tofaş Anadolu arabaları müzesi	1
	Bursa Panaroma Müzesi	1
	Bodrum sualtı Arkeoloji Müzesi	1
	Antalya Side Müzesi	1
	Müze ismi hatırlamayanlar	3
Müze ziyareti yapmayanlar.	-	4
Sanal müze ziyareti yapanlar.	Troya Müzesi	2
	Kurtuluş Savaşı Müzesi	1
	Oyuncak Müzesi	1
Sanal müze ziyareti yapmayanlar.	-	28

Tablo 4’te görüldüğü gibi çalışmaya katılan öğrencilerden 25’i daha önce müze ziyareti yaptığını ve ziyaret ettiği müzeleri belirtmişlerdir. 4 öğrenci daha önce herhangi bir müzeyi ziyaret etmediklerini, 3 öğrenci ise daha önce müze ziyaretinde bulunduklarını ancak, ziyaret ettikleri müzenin adını hatırlamadıklarını belirtmiştir. Müze ziyareti yaptığını ifade eden öğrencilerin büyük çoğunluğunun yaşadıkları şehirde yer alan müzeleri tercih ettiği görülmektedir. Daha önce müze ziyareti yaptığını belirten öğrencilerden bazılarının ifadeleri aşağıdaki şekildedir;

Ö2 “Evet gittim. Çanakkale Troya müzesini gezdim, deniz müzesine, Piri Reis müzesine gittim. Bu tür müzelere gittim.”

Ö3 “Evet gittim Antalya’da Side müzesini gezmiştim.”

Ö14 “Evet gittim. Bodrum Sualtı arkeoloji müzesi, Bursa Panaroma Müzesi, Tofaş Anadolu arabaları müzesi.”

Ö17 “Gittim. Bal Mumu Müzesi, Deniz Müzesi, Troya Müzesi, Cumhuriyet Müzesi ve Çanakkale Müzesi.”

Ö22 “Evet gittim Troya müzesi, denizaltı müzesi ve Mehmet Akif Ersoy müzesi bunlara örnek olarak verilebilir.”

Ö25 “Evet, Troya Antik Kent Müzesi, 1915 Çanakkale müzesi ve daha birçok müzeye gittim.”

Daha önce bir müzeye gittiklerini ama hatırlamadıklarını söyleyen öğrencilerin ifadeleri ise aşağıdaki şekildedir;

Ö9 “Gittim ama daha küçükken gittiğim için hatırlamıyorum.”

Ö31 “Daha önce birçok müzeye gitmiştim ama maalesef hiçbirinin adını hatırlamıyorum.”

Ö30 “Çok küçükken 3-4 defa gittim, ama o zamanlar küçük olduğum için hatırlamıyorum.”

Öğrencilerden, daha önce herhangi bir müzeye gitmediklerini belirtenlerden bazılarının ifadeleri ise şunlardır;

Ö18 “Hayır gitmedim.”,

Ö19 “Gitme şansım olmadı.”,

Ö28 “Hayır daha önce müze gezisi yapmaya vaktim olmamıştı. Bu projeyle beraber müzelerle de tanışmış oldum.”

Öğrencilerin büyük çoğunluğu daha önce herhangi bir sanal müze ziyareti yapmadığını belirtmiştir. Bu öğrencilerden bazıları sanal müze uygulamalarının varlığından haberdar olmadıklarını gerekçe olarak ileri sürmüştür. 4 öğrenci ise daha önce sanal müze ziyaretinde bulunduklarını belirtmiştir.

Sanal müzeye gitmediğini belirten öğrencilerden bazılarının ifadeleri aşağıda verilmiştir;

Ö5 “Daha önce sanal müze ziyareti yapmadım.”

Ö9 “Yapmadım. Ama tarih dersinde yaptığımız sanal müze gezisi gayet iyiydi”

Ö14 “Daha önce sanal müze gezisi yapmamıştım. Burada ilk kez deneyimledim.”

Ö16 “Daha önce sanal müze ziyareti yapmadım. Çünkü bu konuda bilgim yoktu.”

Ö24 “Daha önce sanal müze gezisi yapmadım. İlk defa İnkılap Tarihi dersinde yaptım.”

Ö28 “Hayır bu yaptığımız çalışmalardan önce bu konulara ilgilim ve bilgim olmadığı için hiçbir sanal müze gezisi yapmadım.”

Sanal müze ziyareti yaptığını belirten öğrencilerden bazılarının ifadeleri ise aşağıdaki şekildedir;

Ö11 “Yaptım. Kurtuluş Savaşı Müzesi.”

Ö17 “Bir kere yapmıştım. Oyuncak Müzesini gezdim.”

Ö23 “Daha önce sanal müze gezisi yaptım. Troya Sanal Müzesini gezdim.”

2. 8. SINIF ÖĞRENCİLERİN MÜZE VE SANAL MÜZE GEZİLERİNİN KATKILARINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

Öğrencilerin “Müze gezilerinin veya sanal müze gezilerinin size katkı sağladığını düşünüyor musun? Düşünüyorsan ne tür katkılar sağladığını açıklayabilir misin?” sorusuna verdikleri yanıtların analizi sonucunda elde edilen kodlar ve frekanslar Tablo 5’de gösterilmiş olup öğrencilerin cevaplarından yapılmış olan doğrudan alıntılar ile bulgular desteklenmiştir.

Tablo 5. Müze ve Sanal Müze Gezilerinin Katkılarına Yönelik Öğrenci Görüşleri

Temalar	Kodlar	f
Müze gezilerinin katkıları.	Bilgileri görme, dokunma ve deneyimleyeme	13
	Dersleri sıkıcılıktan kurtarma, ilgi çekici ve eğlenceli hale getirmesi	12
	Yeni bilgilerin öğrenilmesi	9
	Öğrenilen bilgilerin pekiştirilmesi	6
	Eserlerin canlı bir şekilde yerinde görülmesi	5
	Konuların akılda kalıcılığının artırılması	3
	Genel kültürü geliştirilmesi	1
	Müze gezilerinin öğrencilere katkı sağlamaması	1
Sanal müze gezilerinin katkıları	Sanal müze gezileriyle müzelerin sınıfa taşınması	17
	Sanal müze gezilerinin dersi ilgi çekici ve eğlenceli hale getirmesi	14
	Sanal müze gezileriyle konuların kalıcı olarak öğretilmesi	12
	Sanal müze gezileriyle yeni bilgilerin öğrenilmesi	7
	Sanal müze gezilerinin bilgileri pekiştirilmesi	7

Tablo 5’da görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu müze ve sanal müze ziyaretlerinin sağladığı olumlu katkıları bildirmişlerdir. Özellikle, öğrencilerin büyük bölümü, müze ziyaretleriyle bilgileri görerek, dokunarak, deneyim yaşayarak, eserleri canlı yerinde görerek öğrendiklerini, dersleri sıkıcılıktan uzak, ilgi çekici ve eğlenceli bir şekilde işlediklerini, yeni veya farklı bilgileri kalıcı olarak edindiklerini ve bunları pekiştirdiklerini, genel kültürlerini geliştirdiklerini belirtmişlerdir. Bu doğrultuda görüş bildiren öğrencilerden bazılarının ifadeleri aşağıda verilmiştir;

Ö2 “Evet kaktı sağladığını düşünüyorum. Müze gezilerini eserleri olduğu gibi görüp onlara dokunuyoruz yani onlarla ilgili bilgi sahibi olabiliriz. Sanal ve gerçek müze gezileri bizim derslerle ilgili konularımızda aklımızda kalmasına yardımcı olur ve böylelikle hiç sıkılmayız ve daha iyi dersleri kavrarız.”

Ö4 “Katkı sağladığını düşünüyorum. Müze gezileri yaptığımızda tarihi eserleri canlı şekilde görebilir onlara dokunabilir ve yakından inceleyebiliriz. Müze ve sanal müze gezilerinin ikisinde de derslerimiz ile ilgili bilgileri görerek öğreniriz. Yeni Bilgiler öğrenmiş oluruz. Ayrıca müze gezileriyle derslerimizi sıkılmadan daha eğlenceli yaparız.”

Ö8 “Sanal müzelerin ve müzelerin İnkılap dersine olsun, genel kültüre olsun katkı sağladığını düşünüyorum. Derslerime yardımcı olmasının yanında eğlendim. Müze gezileri ile derslerimiz eğlenceli geçti.”

Ö10 “Müze ve sanal müze gezilerinin dersim açısından bana katkı sağladığını düşünüyorum. Müze gezileri farklı eserleri yerinde ziyaret ederek, görerek bilgi sahibi oluyoruz. Bu eserleri çok yakından görme, dokunma, inceleme şansı buluyoruz. Müze ve sanal müze gezileri yaptığımız zaman derslerimizin konusu ile ilgili yeni bilgiler öğrenebiliyoruz. Okulda öğrendiklerimizi pekiştirmiş oluyoruz aynı zamanda. Ayrıca, öğretmenlerimiz ve arkadaşlarımız ile eğlenceli dersler yapıp iyi vakit geçirmiş oluyoruz.”

Ö14 “Evet düşünüyorum müze ve sanal müze gezileri dersler ile ilgili konuları daha ilgi çekici hale getirdi. Ayrıca öğrenmeyi pekiştirdi. Müzelerdeki eserlere dokunma ve yakından inceleme fırsatı bulmak bu konuları daha iyi kavramama yardımcı oldu.”

Ö23 “Katkı sağladığını düşünüyorum. Gerçek eserleri yerinde canlı şekilde görmemizi, onlara dokunabilmemizi ve yakından inceleyebilmemizi sağlar. Bu sayede derslerimize ilgili bilgileri görerek ve deneyimleyerek öğreniriz. Öğrendiğimiz daha detaylı bilgilerle derslerde öğrendiğimiz bilgileri pekiştirmemize yardımcı olur. Müze gezileri derslerimizde sıkılmadan eğlenceli bir öğrenme ortamı sağlar.”

Öğrencilerden sadece biri Ö28 “Müze ve sanal müze gezilerinin bana genel olarak bir katkısı olduğunu düşünmüyorum. Dediğim gibi bu konularda ilgim yok ama ilgisi olan insanlar için çok yararlı bir proje olduğunu düşünmekteyim.” şeklinde görüş bildirerek müze ve sanal müze gezilerinin katkı sağlamadığını ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin tamamı ise yapılan sanal müze gezilerinin kendilerine katkı sağladığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin önemli bir bölümü zamanlarının veya imkanlarının olmaması gibi nedenlerle gerçek müzelere gidemediklerini, ancak derslerde yapılan sanal müze ziyaretleri ile müze gezilerinin bu sınırlılığını gidererek gerçek müzeleri sınıfa veya evlerine taşıyabildiklerini ifade etmişlerdir. Sanal müze gezileri yapılarak işlenen dersler ile konuları kalıcı şekilde öğrendiklerini, yeni bilgiler edindiklerini, bilgilerini pekiştirdiklerini, derslerin ilgi çekici ve eğlenceli hale geldiğini belirtmişlerdir.

Sanal müze gezileri ile müze gezilerinin sınıfa taşındığını belirten öğrencilerden bazıları şu ifadeler ile görüş bildirmişlerdir;

Ö4 “Gerçek müzelere gidebilme şansımız olmadığı zamanlar evimizden veya sınıfımızdan sanal müzeleri ziyaret edebiliriz.

Ö7 “Evet, oldu. Gitmeye vakit bulamadığım müzelere gitmeden gezdim. Tarih dersi konularını pekiştirmeme yardımcı oldu.”

Ö12 “Katkısı oldu. Çünkü her zaman müzelere gidemiyoruz ve bulunduğumuz yerde olmayan müzeleri de gezdik. Bu yüzden yani bize katkısı bayağı oldu.”

Bazı öğrenciler ise, sanal müze uygulamaları kullanılarak işlenen derslerin ilgi çekici ve eğlenceli bir şekilde işlendiğini belirtmiş olup bu öğrencilerden bazılarının ifadeleri şöyledir;

Ö5 “Sanal müze gezileri yaparak işlediğimiz derslerimizde sıkılmadan eğlenceli bir şekilde konularımızı öğrenmiş olduk.”

Ö19 “Dersler ilgi çekici hale geldiğini ve sınıfça iyi vakit geçirdiğimizi düşünüyorum. Bu yüzden bence katkı sağlamış oldu.”

Ö29 “Dersimizle ilgili yerlere ve eserleri inceledik. Dersimiz ilgi çekici ve eğlenceli hale geldi. Tarih derslerinde öğrendiğimiz bilgileri pekiştirmiş olduk. Aynı zamanda zamandan tasarruf etmiş olduk.”

Bazı öğrenciler ise tarih derslerinde yapılan sanal müze gezilerinin konuları öğrenmede olumlu katkı yaparak daha iyi ve kalıcı öğrenebildiklerini belirtmişlerdir. Bu öğrencilerden bazılarının ifadeleri şöyledir;

Ö2 “Evet bence, bana göre oldu. Sanal müze bizim hiç gitmediğimiz müzelerle ilgili bilgi ve detay sahibi olmamızı sağlıyor. Aynı zamanda bu müzeleri gezmek tarih derslerimizle ilgili konuları daha iyi anlamamıza yardımcı oldu.”

Ö13 “Sanal müze gezileri yapmamız derslerimize ilgili yerleri ve eserleri görerek konuları daha iyi anlamamı ve tarih dersiyle ilgili yeni bilgiler öğrenmemi sağladı.”

Ö16 “Sanal müze gezileri yaparak derslerimiz ile ilgili daha fazla bilgiyi daha kalıcı öğrenebiliyoruz. Aynı zamanda derslerimiz sıkıcı olmaktan çıkarak daha eğlenceli geçiyor.”

Öğrencilerden bazıları sanal müze gezilerinin, yeni bilgiler öğrenmelerine ve öğrendikleri bilgileri pekiştirmelerine katkı sağladığını belirtmişlerdir. Bu öğrencilerden bazılarının ifadeleri şu şekildedir;

Ö11 “Derslerimizde yeni bilgiler öğrenmemizi sağladı. Derslerimiz ile ilgili eserleri canlı canlı görmek bize katkı sağladı. Sıkılmadan dersi kavramamızı sağladı.”

Ö13 “Sanal müze gezileri yapmamız derslerimize ilgili yerleri ve eserleri görerek konuları daha iyi anlamamı ve tarih dersiyle ilgili yeni bilgiler öğrenmemi sağladı.”

Ö6 “Sanal müze gezileri yaparak tarih dersinin konularını daha iyi öğrendim. Derslerde öğrendiğim konuları da pekiştirdim.”

Ö7 “Evet, oldu. Gitmeye vakit bulamadığım müzelere gitmeden gezdim. Tarih dersi konularını pekiştirmeme yardımcı oldu. Dersleri sıkılmadan dinleyebildim.”

3. 8. SINIF ÖĞRENCİLERİN SANAL MÜZE GEZİLERİ SIRASINDA YAŞANAN SORUNLARA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

“T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde yapılan sanal müze gezilerinde zorlandığın ya da hoşuna gitmeyen noktalar nelerdir, örnek verebilir misin?” sorusuna ilişkin öğrenci yanıtları analiz edilerek kodlar ve frekanslar şeklinde Tablo 6’da sunulmuştur. Öğrencilerin yanıtlarından yapılan doğrudan alıntılarla bulgular desteklenmiştir.

Tablo 6. Sanal Müze Gezileri Sırasında Yaşanan Sorunlara Yönelik Öğrenci Görüşleri

Kodlar	f
Sanal turdan kaynaklanan donmalar olması	20
Yeterince açıklayıcı bilgilerin olmaması	13
Destekleyici ve açıklayıcı videoların bulunmaması.	11
Seslendirme, görüntü ve müzik olmaması.	10
Sanal turun yavaş ilerlemesi	9
Sanal turu yönlendirmede sorunları.	9
Zorlayıcı/hoş olmayan bir sorun olmaması.	2

Öğrencilerin büyük bir bölümü sanal müze uygulaması sırasında yaşadıkları sorunlar hakkında görüşlerini açıklamışlardır. Yaşanan sorunların genel itibarıyla sanal müze turundan kaynaklanan teknik sorunlar olduğu göze çarpmaktadır. Özellikle sanal tur yapılırken yaşanan donmalar, turu yönlendirme zorlukları, yavaş ilerleme gibi

sorunlar belirtilmiştir. Ayrıca, ziyaretçileri bilgilendirmeye yönelik yeterince bilgi, açıklama, video ve ziyaretçilerin sıkılmasını önleyerek ilgilerini çekici görsel ve işitsel özelliklerin olmadığı vurgulanmıştır.

Öğrencilerin büyük bir bölümü sanal tur esnasında yaşanan sorunların başında donmaları dile getirmiştir. Bu öğrencilerden bazıları görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir;

Ö7 “Müze içinde çok yavaş ilerliyor ve donmalar oldu. Bilgi içeren videolar eklenebilir ve arkaya müzik konulabilir.”

Ö8 “Sanal müze gezerken donmalar ve internette gecikmeler bu sorunlar üzerinde çalışılması durumunda daha çok verim alabiliriz.”

Ö17 “Sanal müze gezisi yaparken donmalar oldu. Uygulama yavaş ilerliyor, daha hızlı olmasını isterdim.”

Ö21 “Sanal müze gezisini çok beğendim ama donma, kasma fazlaydı. Çok açıklayıcı bilgi yoktu.”

Soruyu yanıtlayan öğrencilerden bazıları sanal müze uygulamalarında yeterli açıklayıcı bilgilerin olmadığını belirtmişlerdir. Bu öğrencilerden bazıları görüşlerini şöyle ifade etmiştir;

Ö3 “Genel olarak çok sevdim. Fakat sitedeki bilgiler biraz yetersiz geldi bana. Bence bilgiler detaylandırılıp biraz daha görsel eklenirse site çok daha verimli olur.”

Ö4 “Eserlerle ilgili bilgiler yetersiz ve okunmuyor, daha fazla bilgi ve video eklenmelidir.”

Ö5 “Müzelerde yer alan eserlerle ve yerlerle ilgili yeterli bilgi yok, olanlar da okunmuyor.”

Ö9 “Daha fazla bilgi eklenebilirdi ve görüntü daha büyük olabilirdi.

Ö10 “Müzelerin içerisinde yer alan bölümler ve eserlerin yeterli açıklamaları yok, var olan açıklamalar ise okunmuyor.”

Ö24 “Sanal müzelerin çoğunda video olmadığını düşünüyorum. Ve tarihi eserlerin yanında daha fazla bilgilendirici sözlü metin olması gerektiğini düşünüyorum.”

Öğrencilerden bazıları sanal müze uygulamaları içerisinde eserleri veya sergileri destekleyici ve açıklayıcı videoların yetersiz olduğu doğrultusunda görüş bildirmişlerdir. Bu görüşe sahip olan öğrencilerden bazılarının ifadeleri şunlardır;

Ö1 *“İnternetin donması, arka planda sıkılmamızı engelleyecek müzik ve sergi hakkında sesli bilgi ve sergi hakkında yeterli video bulunmaması gibi etkenler hoşuma gitmedi.”*

Ö7 *“Müze içinde çok yavaş ilerliyor ve donmalar oldu. Bilgi içeren videolar eklenebilir ve arkaya müzik konulabilir.”*

Ö9 *“Daha fazla bilgi eklenebilirdi ve görüntü daha büyük olabilirdi. Yeni videolar veya fotoğraflar eklenebilir.”*

Ö22 *“Sanal müze gezisi yaparken donmalar oldu. Ayrıca konulan videoların arkasında herhangi bir ses olmadığı için oda kasılabilir.”*

Ö30 *“Benim fikrim, çok az bilgi ve video vardı, biraz daha fazla olsa iyi olurdu.”*

Öğrencilerden bir kısmı ise sanal müze gezileri sırasında sanal turu yönlere hareket ettirmede zorluklar yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Bu öğrencilerden bazılarının ifadeleri aşağıda verilmiştir;

Ö4 *“Sanal müze gezisi çok yavaş ilerliyor. Yönlere hareket etmekte zorluklar yaşandı. Daha hızlı olabilir.”*

Ö5 *“Müze turu çok yavaş ilerliyor. Müze içerisinde gezmeye çalıştığımız zaman yönlere hareket etmede zorluk yaşıyor, her yöne gidilmiyor.”*

Ö13 *“Sanal müze gezisi yaparken donmalar oldu. Yönlere hareket etmekte zorluklar yaşandı bazı bilgiler okunmuyordu.”*

Ö15 *“Sanal müze gezilerinde internetten dolayı bazı donmalar, aksaklıklar oldu. Sağa sola doğru yön vermek istediğimde zorlandım.”*

Ö16 *“Ziyaret yavaş ilerliyor. Müze içerisinde sadece belli yönlere hareket ediliyor.”*

Öğrencilerden bazıları ise sanal müze turlarının yavaş ilerleme sorunu olduğunu belirtmişlerdir. Bu öğrencilerden bazılarının ifadeleri şu şekildedir;

Ö4 “Sanal müze gezisi çok yavaş ilerliyor. Yönlere hareket etmekte zorluklar yaşandı. Daha hızlı olabilir.”

Ö5 “Müze turu çok yavaş ilerliyor. Müze içerisinde gezmeye çalıştığımız zaman yönlere hareket etmede zorluk yaşıyor, her yöne gidilmiyor.”

Ö10 “Müze içerisinde gezerken sık sık ekran donuyor, yavaş ilerliyor. İstedığımız yönlere ilerlemede zorluklar yaşadık.”

Ö16 “Ziyaret yavaş ilerliyor. Müze içerisinde sadece belli yönlere hareket ediliyor.”

Ö23 “Sanal müze gezisi yaparken ekranda donmalar oldu. Sanal müze gezisi çok yavaş ilerliyor yönlere hareket etmekte zorluklar yaşandı. Daha hızlı olunabilir.”

Bazı öğrenciler sanal müze uygulamalarında, seslendirme, görüntü ve müzik gibi öğelerin olmadığı yönünde görüşlerini bildirmiş olup, düşüncelerini şu ifadelerle dile getirmişlerdir;

Ö1 “İnternetin donması, arka planda sıkılmamızı engelleyecek müzik ve sergi hakkında sesli bilgi ve sergi hakkında yeterli video bulunmaması gibi etkenler hoşuma gitmedi.”

Ö3 “Bence bilgiler detaylandırılıp biraz daha görsel eklenirse site çok daha verimli olur.”

Ö6 “Sanal müze turlarındaki videolara ses eklenmeli. Açıklayıcı metinler küçük olduğu için büyütebilir, hatta videolar bile eklenebilir.”

Ö7 “Müze içinde çok yavaş ilerliyor ve donmalar oldu. Bilgi içeren videolar eklenebilir ve arkaya müzik konulabilir.”

Ö9 “Daha fazla bilgi eklenebilirdi ve görüntü daha büyük olabilirdi. Yeni videolar veya fotoğraflar eklenebilir.”

Öğrencilerden, Ö2 “Zorlandığım ya da hoşuma gitmeyen bir nokta yok teşekkür ederim.” ve Ö31 “Hoşuma gitmeyen şeyler yoktu. Çünkü oradaki şeyler tarihte yaşanmış şeyler ama bilime katkı sağladığını da söyleyebilirim.” şeklindeki ifadeleri ile herhangi bir sorun veya zorlayıcı durum yaşamadıklarını belirterek düşüncelerini belirtmişlerdir.

4. 8. SINIF ÖĞRENCİLERİN SANAL MÜZE GEZİLERİNİN ETKİLİ KULLANIMINA YÖNELİK ÖNERİLERİ

Öğrencilerin “*Sence T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde sanal müze gezilerinden daha etkili yararlanabilmek için neler yapılabilir? Örneğin, öğretmenin neler yapabilir, öğrenciler ne yapabilir ya da sanal müzeler ne tür değişiklikler yapabilir? Örnek verebilir misin?*” sorusuna verdikleri yanıtlar analiz edilerek temalar, kodlar ve frekanslar şeklinde Tablo 7’de sunulmuş olup öğrencilerin vermiş olduğu yanıtlardan yapılan doğrudan alıntılarla da bulgular desteklenmiştir.

Tablo 7. Sanal Müze Gezilerinin Etkili Kullanımına Yönelik Öğrenci Önerileri

Temalar	Kodlar	f
Öğretmenlerin yapması gerekenler	Gerçek müze gezileri düzenleme	19
	Farklı müzeleri ziyaret etme görevi/ödevi verme	5
	Tarih dersinin diğer konularında da sanal müze gezileri yapma	4
Öğrencilerin yapması gerekenler	İlgi çeken/farklı konu veya diğer derslerle ilgili müzeleri ziyaret etme	11
	Gerçek müzeleri ziyaret etme	8
	Okul dışında/boş zamanlarda/evde/tatilde müze ve sanal müze gezileri yapma	3
Sanal müze uygulamalarında yapılması gerekenler	Sanal Müze uygulamasına seslendirme, müzik ve video eklenme	19
	Sanal müze uygulamasını hızlandırılma	18
	Sanal müze uygulamasına yeterli açıklayıcı bilgiler koyma	14
	Sanal müze uygulamasında donmaları giderme	6
	Teknoloji ve uygulama bakımından alınacak diğer tedbirler	6
	Sanal müze uygulamasındaki bilgilendirme metinlerinin açık, net ve okunaklı olması	4
	Engelli bireyler için alınması gereken tedbirler	1

Tablo 7’de görüldüğü gibi öğrencilerin sanal müze gezilerinin etkili kullanımına yönelik önerileri; öğretmenlerin, öğrencilerin ve sanal müze uygulamalarının yapması gerekenler temaları üzerinden değerlendirilmiştir.

Öğretmenlerin yapması gerekenler hakkında görüş bildiren öğrencilerden büyük çoğunluğu öğretmenlerin kendilerini gerçek müze gezilerine götürmesinin iyi olacağı yönünde önerilerde bulunmuşlardır. Bu öğrencilerin ifadelerinden bazıları şöyledir;

Ö9 “Öğretmenimiz bizi gerçek müzeye götürebilse daha iyi olur. “

Ö11 “Öğretmenimiz rehberliğinde sınıfça müzeleri ziyaret edebiliriz veya ailemizle gidebiliriz.”

Ö16 “Öğretmenimizle birlikte gerçek müzeleri ziyaretlere gidebiliriz. Derslerimiz için hem daha faydalı olur hem de daha eğlenceli olur.”

Ö23 “Çanakkale’de bulunan müzeleri ziyaret edebiliriz. Diğer derslerle ilgili müzeler de derslerimizi ziyaret etmemiz faydalı olacaktır. Bu şekilde derslerde işlediğimiz konuları daha iyi öğrenebiliriz. Öğretmenlerimiz ve müze yetkilileriyle iş birliği yaparak gerçek müze gezileri de yapabiliriz.”

Ö25 “Duyma engelliler için sağ tarafta işaret diliyle orayı anlatan biri koyulabilir veya öğretmenimiz bizi gerçekten bir müzeye götürebilir.”

Öğrencilerden bazıları farklı müzeleri ziyaret etme konusunda öğretmenleri tarafından araştırma görevi veya ödevler verilmesi yönünde görüşler bildirmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir;

Ö4 “Öğretmenlerimiz sanal müze gezilerini derslerimize sürekli kullanabilir. Gerçek müzelere geziler düzenleyebilirler. Bu konuda bize ödevler verebilir.”

Ö10 “Öğretmenimiz inkılap tarihi dersimizin başka konularında da sanal müze ziyaretleri yaptırabilir. Az önce de dediğim gibi örneğin Çanakkale savaşı konusun da yapılabilir. Bu konuyla ilgili şehrimizdeki müzelere gidebiliriz. Müzeleri araştırmamız için bize ödevler verebilir.”

Ö24 “Bence bu konuda öğretmenimiz bizi araştırma yapmak için görevlendirebilir. Biz de boş zamanlarımızda diğer sanal müzeleri araştırabiliriz. Bu konu üzerine sanal müzelerin için daha kapsamlı gezmek için sanal müzedeki yetkililer çalışmalar yapabilir.”

Ö29 “Öğretmenimizle gerçek müzeleri gezebiliriz. Başka müzelerle ilgili araştırmalar yapabiliriz. İlgimizi çeken başka sanal müzeleri gezebiliriz.”

Öğrencilerin bir kısmı ise öğretmenlerinin tarih derslerinin diğer ünite veya konularının işlenmesinde de sanal müze gezileri yapılması yönünde görüşler bildirmişlerdir. Bu öğrencileri görüşleri şu şekildedir;

Ö4 “Tarih derslerinin diğer konularını işlerken de sanal müze gezileri yapabiliriz. İşlediğimiz konularla ilgili olayları yerlerinde inceleyebiliriz. Böylece yeni

bilgiler öğrenebiliriz. Öğretmenlerimiz sanal müze gezilerini derslerimize sürekli kullanabilir.”

Ö5 “Sanal müze gezilerini tarih dersimizde diğer konularla kullanabiliriz. Dersimizin konularıyla ilgili olan ve Çanakkale’de yer alan tarihle ilgili gerçek müzeleri de ziyaret edebiliriz. Hatta diğer derslerimizin konularıyla ilgili olan müzeleri veya sanal müzeleri de ziyaret edebiliriz. Öğretmenimiz tarih dersimizin diğer konularıyla ilgili sanal müze ziyaretleri de yapabilir.”

Ö10 “Tarih dersinin diğer konularını da işlerken sanal müze ziyaretleri yapabiliriz. Mesela, Çanakkale savaşları konusunu işlerken Çanakkale’de yer alan müzelerin sanal müzelerini ziyaret etmeniz yararlı olacaktır. Hatta, şehrimizde yer alan, derslerimize katkısı olacak olan gerçek müzelere ziyaret yapabilir, böylece işlediğimiz konularla ilgili olayları yerinde inceleyebilir daha fazla bilgi öğrenebiliriz. Öğretmenimiz inkılap tarihi dersimizin başka konularında da sanal müze ziyaretleri yaptırabilir.”

Ö23 “Tarih derslerimizin diğer ünitelerinde de sanal müze gezileri yapabiliriz. Çanakkale’de bulunan müzeleri ziyaret edebiliriz. Diğer derslerle ilgili müzeler de derslerimizi ziyaret etmemiz faydalı olacaktır. Bu şekilde derslerde işlediğimiz konuları daha iyi öğrenebiliriz.”

Sanal müze gezilerinin etkili kullanımına yönelik önerilerinin neler olduğu sorusu, öğrencilerin yapması gerekenler üzerinden değerlendirilmiş olup bu başlıkta görüş bildiren öğrencilerin bazıları, diğer dersler ile ilgili, farklı konularda veya ilgilerini çeken sanal müzeleri de ziyaret etmeleri gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları şunlardır;

Ö4 “İlgimizi çeken diğer sanal müzeleri gezebiliriz. Diğer derslerle ilgili müzeleri de derslerimizde ziyaret edebiliriz.”

Ö5 “Sanal müze gezilerini tarih dersimizde diğer konularla kullanabiliriz. Dersimizin konularıyla ilgili olan ve Çanakkale’de yer alan tarihle ilgili gerçek müzeleri de ziyaret edebiliriz. Hatta diğer derslerimizi konularıyla ilgili olan müzeleri veya sanal müzeleri de ziyaret edebiliriz.”

Ö10 “Hatta, şehrimizde yer alan, derslerimize katkısı olacak olan gerçek müzelere ziyaret yapabilir, böylece işlediğimiz konularla ilgili olayları yerinde

inceleyebilir daha fazla bilgi öğrenebiliriz. İlğimizi çeken farklı konulardaki diğer sanal müzeleri gezebiliriz.”

Ö16 *“Derslerimizle veya sevdiğimiz konulardaki müzeleri veya sanal müzeleri gezebiliriz.”*

Ö23 *“Diğer derslerle ilgili müzeleri de ziyaret etmemiz faydalı olacaktır. Bu şekilde derslerde işlediğimiz konuları daha iyi öğrenebiliriz. İlğimizi çeken diğer sanal müzeleri gezebiliriz, diğer derslerle ilgili müzeleri de derslerimizde ziyaret edebiliriz.”*

Sanal müze gezilerinin etkili kullanımına yönelik gerçek müze ziyaretleri yapılabileceğini öneren bazı öğrenciler de düşüncelerini şu ifadelerle açıklamıştır;

Ö4 *“Biz öğrencilerle gerçek müzelere gidebiliriz. En azından Çanakkale’de bulunan müzeleri ziyaret edebiliriz.”*

Ö5 *“Ben de evde derslerime ilgili konularda sanal müze ziyaretleri yapabilir, tatillerde ailemle veya arkadaşlarımla şehrimizde bulunan müzeleri ziyaret edebilirim.”*

Ö10 *“Tarih dersinin diğer konularını da işlerken sanal müze ziyaretleri yapabiliriz. Mesela, Çanakkale savaşları konusunu işlerken Çanakkale’de yer alan müzelerin sanal müzelerini ziyaret etmeniz yararlı olacaktır. Hatta, şehrimizde yer alan, derslerimize katkısı olacak olan gerçek müzelere ziyaret yapabilir, böylece işlediğimiz konularla ilgili olayları yerinde inceleyebilir daha fazla bilgi öğrenebiliriz. Öğretmenimiz inkılap tarihi dersimizin başka konularında da sanal müze ziyaretleri yaptırabilir. Az önce de dediğim gibi örneğin Çanakkale savaşı konusun da yapılabilir. Bu konuyla ilgili şehrimizdeki müzelere gidebiliriz. Müzeleri araştırmamız için bize ödevler verebilir. Öğrenciler olarak bizler de Çanakkale’imizde yer alan gerçek müzelere gidebiliriz.”*

Ö16 *“Biz öğrenciler de okul zamanı dışında da ailemizle veya arkadaşlarımız ile birlikte müzelere gidebiliriz.”*

Öğrencilerden bazıları ise okul dışı zamanlarda, boş zamanlarda veya tatillerde müzeleri ve sanal müzeleri ziyaret etmelerinin sanal müze gezilerinin etkili kullanımını arttıracak yönünde yanıtlar vermiş olup görüşlerini şu şekillerde ifade etmişlerdir;

Ö5 *“Ben de evde derslerime ilgili konularda sanal müze ziyaretleri yapabilir, tatillerde ailemle veya arkadaşlarımla şehrimizde bulunan müzeleri ziyaret edebilirim.”*

Ö16 “Biz öğrenciler de okul zamanı dışında da ailemizle veya arkadaşlarımız ile birlikte müzelere gidebiliriz.”

Ö24 “Bence bu konuda öğretmenimiz bizi araştırma yapmak için görevlendirebilir. Biz de boş zamanlarımızda diğer sanal müzeleri araştırabiliriz.”

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde yapılan sanal müze gezilerinin etkili kullanımına yönelik sanal müze uygulamaları yönünden öğrencilerin önerileri alınmıştır. Bu doğrultuda, öğrencilerin önemli bir bölümü, sanal müze uygulamalarına ses, görüntü ve video gibi görsel ve işitsel öğeler eklenmesi yönünde önerilerde bulunmuşlardır. Bu öğrencilerden bazılarının görüşleri şu şekildedir;

Ö1 “Arka planda sıkmayacak bir müzik veya müzedeki sergi hakkında ses ya da video kullanılabilir.”

Ö5 “Örneğin, bazı sanal müzelerde açıklayıcı videolar yer almaktaydı. Bu, güzel bir şey, tüm müzelere böyle videolar ya da müzik eklenebilir.”

Ö17 “Örneğin daha fazla ses eklenerek hem görsel hem de işitsel olarak daha faydalı olabilir.”

Ö19 “Sanal müze uygulamasında ses ve ilgi çekici videolar veya görüntüler eklenebilirdi.”

Ö22 “Videoların arkasına bilgilendirici bir ses bir arka fon müziği vb eklenebilir.”

Ö31 “Bazı sanal gezilerde videolu anlatımlar vardı. Ama bu videolu anlatımlarda ses yoktu bu videolu anlatımlara ses getirilebilir.”

Sanal müze uygulamalarının daha etkili kullanılabilmesi için uygulamanın yavaş ilerleme sorununu çözerek daha hızlı bir hale gelmesi önerisinde bulunan öğrencilerden bazıları ise görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir;

Ö1 “İnternet donanımları, müze içerisinde hızlı gezme sorunları için çözüm bulunabilir.”

Ö5 “Sanal müze gezisi yaptığımız sırada yaşadığımız ekranda donma, yavaş ilerleme gibi sorunların giderilmesi gerekmektedir.”

Ö13 “Sanal müzelerin daha hızlı olması ve daha fazla video olması gerekiyor.”

Ö14 “Uygulama biraz daha hızlandırılabilir ve eserler hakkında daha fazla bilgi verilebilirdi.”

Ö16 “Sanal müzelerin sürekli geliştirilmesi teknolojik olarak güçlendirilmesi gerekmektedir. Örneğin daha hızlı olması sağlanabilir.”

Öğrencilerin önemli bir kısmı sanal müze uygulamaları içerisinde yer alan eserler veya sergiler ile ilgili açıklama ve bilgilerin yetersiz olduğunu ve daha fazla açıklayıcı, anlatım ve bilgilendirmelerin olması gerektiği yönünde öneriler açıklamıştır. Bu önerilerden bazıları şunlardır;

Ö5 “Müzelerde yer alan eserlerle ilgili daha fazla açıklayıcı bilgilere yer verilmelidir. Örneğin, bazı sanal müzelerde açıklayıcı videolar yer almaktaydı. Bu, güzel bir şey, tüm müzelere böyle videolar ya da müzik eklenebilir.”

Ö10 “Müzelerin içinde bulunan eserlerle ilgili yeterince bilgi olmalı ve büyütülebilen okunaklı yazılar koyulmalı. Bir de daha fazla açıklayıcı videolar olması gerekiyor.”

Ö16 “Müzelerin içinde yer alan yazıların bilgilerin daha fazla olması gerekir, net ve okunabilir olması lazım.”

Ö18 “Videolarda daha fazla bilgi verebilir, konuşma olabilir, eserlerin yanına gittiğimizde daha fazla bilgi verebilir.”

Ö23 “Müzelerde yer alan eserler ve yerlerle ilgili daha açıklayıcı bilgiler ve videolar olursa daha iyi olur.”

Derslerin işlenmesi sırasında kullanılan sanal müze ziyaretlerinde karşılaşılan sorunların başında gelen sanal müze uygulamasının zaman zaman donması, duraklaması ve kasma gibi durumların giderilmesi de öğrencilerin önerileri içerisinde yer almıştır. Bu öğrencilerden bazıları bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir;

Ö1 “İnternet donanmaları, müze içerisinde hızlı gezme sorunları için çözüm bulunabilir.”

Ö5 “Sanal müze gezisi yaptığımız sırada yaşadığımız ekranda donma, yavaş ilerleme gibi sorunların giderilmesi gerekmektedir.”

Ö10 “Sanal müzelerin donma, yavaşlama gibi sorunların çözülmesi gerekiyor.”

Ö12 “*Videolar daha kaliteli olup donmalar azaltılabilirdi ve videolarda ses olabilirdi.*”

Ö22 “*Donmalar azaltılırsa çok iyi olur ve daha çok bilgilendirici içerik yüklenirse bizim yararımıza olacağını düşünüyorum.*”

Bazı öğrenciler, sanal müze uygulamalarında diğer teknolojik gelişmeler ve uygulamalar açısından birtakım değişiklikler ve yenilikler yapılması gerektiği yönünde öneriler sunmuşlardır. Öğrenciler bu önerilerini şu ifadeler ile dile getirmişlerdir;

Ö8 “*Sanal müzelerde donanım gerekir.*”

Ö16 “*Gerçek müzeler gibi olmasa da daha da geliştirilirse sanal müzelerde tarih derslerimizde çok faydalı olur. Sanal müzelerin sürekli geliştirilmesi teknolojik olarak güçlendirilmesi gerekmektedir.*”

Ö17 “*Sanal müze uygulamaları daha gerçekçi yapılabilir.*”

Ö25 “*Müzei gezerken sol alt tarafta bir rehber olabilir.*”

Öğrencilerden bazıları sanal müze uygulamaları içerisinde yer alan eser ve sergiler ile ilgili açıklama ve bilgilerin açık, net ve okunaklı olması gerektiği önerisinde bulunmuşlardır. Bu öneriyi açıklayan öğrencilerin ifadeleri şu şekildedir;

Ö10 “*Müzelerin içinde bulunan eserlerle ilgili yeterince bilgi olmalı ve büyütülebilen okunaklı yazılar koyulmalı.*”

Ö16 “*Örneğin daha hızlı olması sağlanabilir. Müzelerin içinde yer alan yazıların bilgilerin daha fazla olması gerekir, net ve okunabilir olması lazım.*”

Ö22 “*Bilgilendirici metinler daha okunaklı ve videolar daha fazla olabilir.*”

Ö29 “*Daha ayrıntılı ve büyük yazılar olması daha iyi olabilir.*”

Son olarak ise sadece öğrencilerden Ö25, tüm öğrencilerden farklı olarak; “*Duyma engelliler için sağ tarafta işaret diliyle orayı anlatan biri koyulabilir veya öğretmenimiz bizi gerçekten bir müzeye götürebilir.*” şeklindeki önerisi ile sanal müze uygulamalarının özel gereksinimli kişilerin de dikkate alınarak tasarlanması yönünde görüş bildirmiştir.

5. 8. SINIF ÖĞRENCİLERİN SANAL MÜZE GEZİLERİNİN DİJİTAL OKUR YAZARLIK BECERİLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

Öğrencilerin “T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde sanal müze gezilerinden yararlanmanın dijital okur yazarlık becerileriniz üzerinde bir etkisi oldu mu, örnek verebilir misin?” sorusuna yanıtları analiz edilerek kodlar ve frekanslar şeklinde Tablo 8’de verilmiş olup öğrenci ifadelerinden yapılan doğrudan alıntılar ile de desteklenmiştir.

Tablo 8. Sanal Müze Gezilerinin Dijital Okur Yazarlık Becerileri Üzerindeki Etkilerine Yönelik Öğrenci Görüşleri

Kodlar	<i>f</i>
Teknoloji kullanarak farklı ve yeni bilgilere ulaşabilme	19
Teknolojik araçları kullanabilme becerisini artırma	16
Teknoloji kullanarak derslerin eğlenceli şekilde işlenmesi	9
Teknolojiyi/interneti doğru ve güvenli kullanabilme	9
İnternette doğru ve güvenilir bilgiye ulaşabilme	2
Sanal müze gezilerinin dijital okur yazarlığa katkısının olmaması	7

Tablo 8’de görüldüğü üzere öğrencilerin büyük çoğunluğu, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinin işlenmesi sırasında sanal müze gezileri yapılmasının dijital okuryazarlık becerileri üzerine olumlu etkilerinin olduğunu vurgulamışlardır. Öğrencilerin büyük çoğunluğu sanal müze gezilerinin ders konuları ile ilgili yeni ve farklı bilgilere ulaşabilmelerini sağladığını, bu yönüyle dijital okuryazarlık becerilerinin olumlu etkilendiğini belirtmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları öğrenciler tarafından şu şekilde ifade edilmiştir;

Ö4 “Sanal gezileri yaparken bilgisayar kullandığımız için dijital okuryazarlık becerim olumlu etkilendi. Sanal müze gezileriyle derslerimiz ile ilgili konularda yeni bilgileri bilgisayar ve tablet kullanarak öğrendik. Yani hem yeni bilgiler öğrendik hem de teknoloji kullanma becerisi kazandık.”

Ö5 “Bu geziler sayesinde interneti, bilgisayar ve tableti derslerimle ilgili konularda yeni ve farklı bilgiler edinebilmek için farklı şekilde kullanabilmeyi öğrendim.”

Ö16 “Sanal müze gezilerinin dijital okur yazarlık becerime katkısı oldu. Bu geziler ile internette bilgisayarı farklı bir şekilde kullanabilmeyi öğrendim. Yani

derslerimle ilgili bilgileri internet kullanarak sanal müzeleri gezerek bulmayı öğrendim.”

Ö17 *“Evet oldu. Dijital okuryazarlık becerimi iyi yönden etkiledi. Yeni bilgiler öğrendim. Bu sanal müze gezileri sayesinde ders bilgilerim arttı.”*

Ö29 *“Bu geziler, dijital okulu okur yazarlık becerme olumlu etkiledi. Yeni bilgileri kolayca bilgisayar ve tablet kullanarak hem de zamandan tasarruf ederek öğrenmiş oldum.”*

Öğrencilerin bazıları sanal müze gezilerinin teknolojik araçları kullanabilme becerilerine olumlu katkı sağladığı yönünde görüşler bildirmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları şöyle ifade edilmiştir;

Ö4 *“Sanal müze gezileri yaparken bilgisayar kullandığımız için dijital okuryazarlık becerim olumlu etkilendi. Sanal müze gezileriyle derslerimiz ile ilgili konularda yeni bilgileri bilgisayar ve tablet kullanarak öğrendik. Yani hem yeni bilgiler öğrendik hem de teknoloji kullanma becerisi kazandık.”*

Ö5 *“Tarih derslerimizde yapmış olduğumuz sanal müze gezileriyle dijital okuryazarlık becerimin olumlu yönde geliştiğini düşünüyorum. Bu geziler sayesinde interneti, bilgisayar ve tableti derslerimle ilgili konularda yeni ve farklı bilgiler edinebilmek için farklı şekilde kullanabilmeyi öğrendim. Hem sanal müze gezileri yaparak derslerimiz eğlenceli hale geldi hem de teknolojik imkanları kullanarak daha fazla ve yeni bilgiler edinebilmeyi öğrenmiş olduk.”*

Ö9 *“Bu geziler dijital okuryazarlık becerimi olumlu etkiledi. Sanal müze gezileriyle dersimize ilgili konularda yeni bilgileri bilgisayar ve tabletlerden öğrenebiliyoruz. Bu geziler sayesinde hem eğlenceli ders geçiriyor hem de teknolojik aletleri kullanma becerimizi geliştiriyoruz.”*

Ö16 *“Sanal müze gezilerinin dijital okur yazarlık becerime katkısı oldu. Bu geziler ile internette bilgisayarı farklı bir şekilde kullanabilmeyi öğrendim. Yani derslerimle ilgilenen bilgileri internet kullanarak sanal müzeleri gezerek bulmayı öğrendim.”*

Ö23 *“Olumlu etkisi oldu. Şöyle ki bu gezilerle derslerimizi eğlenceli şekilde işlemenin yanı sıra bilgisayar ve tablet kullanımı becerimizi geliştiriyoruz. Sanal müzelerde gezinirken eserler ve müze hakkında bilgi edinmek için internette araştırma*

yapmamız gerekiyor. Bunun için de araştırma yaparken interneti kullanmayı güvenli kaynaklardan doğru ve yeni bilgiler bulabiliriz. Sanal müze gezileriyle teknoloji kullanma becerimizi geliştiriyoruz.”

Çalışmaya katılan öğrencilerden bazıları ise, sanal müze gezilerinin dijital okur yazarlıklarını olumlu yönde etkilemesinin yanında dersleri tekdüze ve sıkıcılıktan kurtararak eğlenceli bir hale getirdiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu öğrencilerden bazılarının ifadeleri şunlardır;

Ö4 *“Sanal müze gezileri sayesinde hem eğlenceli ders işledik hem de bu geziler daha iyi bilgisayar kullanabilmemize katkı sağladı.”*

Ö5 *“Hem sanal müze gezileri yaparak derslerimiz eğlenceli hale geldi hem de teknolojik imkanları kullanarak daha fazla ve yeni bilgiler edinebilmeyi öğrenmiş olduk.”*

Ö9 *“Bu geziler dijital okuryazarlık becerimi olumlu etkiledi. Sanal müze gezileriyle dersimizle ilgili konularda yeni bilgileri bilgisayar ve tabletlerden öğrenebiliyoruz. Bu geziler sayesinde hem eğlenceli ders geçiriyor hem de teknolojik aletleri kullanma becerimizi geliştiriyoruz.”*

Ö32 *“Oldu. Bu gezilerde hem derslerimizle ilgili konularda hem tablet bilgisayar gibi aletleri daha iyi kullanabilmeyi kavırıyoruz. Hem eğleniyoruz hem öğreniyoruz.”*

Sanal müze gezilerinin derslerde kullanılması sonucu dijital okuryazarlıklarının olumlu etkilendiğini belirten öğrencilerden bazıları, teknolojiyi ve interneti doğru, güvenli kullanabilme becerilerinin geliştiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu öğrencilerden bazılarının ifadeleri şunlardır;

Ö5 *“Tarih derslerimizde yapmış olduğumuz saman müze gezileriyle dijital okuryazarlık becerisinin olumlu yönde geliştiğini düşünüyorum. Bu geziler sayesinde interneti, bilgisayar ve tableti derslerimle ilgili konularda yeni ve farklı bilgiler edinebilmek için farklı şekilde kullanabilmeyi öğrendim.”*

Ö16 *“Sanal müze gezilerinin dijital okur yazarlık becerime katkısı oldu. Bu geziler ile internette bilgisayarı farklı bir şekilde kullanabilmeyi öğrendim. Yani derslerimle ilgili bilgileri internet kullanarak sanal müzeleri gezerek bulmayı öğrendim.”*

Ö25 “Bu geziler, dijital okuryazarlık becerimi olumlu etkiledi. Yeni bilgiler öğreniyoruz, teknolojiyi nasıl kullanacağımızı, tablet bilgisayar kullanarak öğrenebiliyoruz.”

Ö23 “Sanal müzelerde gezinirken eserler ve müze hakkında bilgi edinmek için internette araştırma yapmamız gerekiyor. Bunun için de araştırma yaparken interneti kullanmayı güvenli kaynaklardan doğru ve yeni bilgiler bulabiliriz.”

Sanal müze gezilerinin internette doğru ve güvenilir bilgiye ulaşabilmelerini sağlayarak dijital okuryazarlık becerilerini olumlu etkilediği yönünde görüş bildiren öğrencilerin ifadeleri de şu şekildedir;

Ö14 “Evet, çeşitli dijital araçlar kullanarak eserleri incelemeye ve bilgi edinmeyi öğrendim. Bu deneyimler internette doğru ve güvenilir bilgi bulmamı kolaylaştırdı.”

Ö23 “Olumlu etkisi oldu. Şöyle ki bu gezilerle derslerimizi eğlenceli şekilde işlemenin yanı sıra bilgisayar ve tablet kullanımı becerimizi geliştiriyoruz. Sanal müzelerde gezinirken eserler ve müze hakkında bilgi edinmek için internette araştırma yapmamız gerekiyor. Bunun için de araştırma yaparken interneti kullanmayı güvenli kaynaklardan doğru ve yeni bilgiler bulabiliriz. Sanal müze gezileriyle teknoloji kullanma becerimizi geliştiriyoruz.”

Öğrencilerden, (Ö1): “Hayır, hiçbir etkisi olmadı.”, (Ö3): “Hayır, etkisi olmadı.”, (Ö8): “Bu konuda pek yararı olmadı.”, (Ö18): “Hayır olmadı.” ve (Ö30): “Hayır, olmadığını düşünüyorum.” şeklindeki ifadeleriyle sanal müze gezilerinin dijital okuryazarlık becerileri üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin büyük bölümünün sanal müze gezilerinin dijital okuryazarlık becerileri üzerine olan olumlu etkilerini farklı ifadelerle ve örneklerle vurgulamaları karşısında bu öğrencilerin sanal müze gezilerinin dijital okuryazarlık becerileri üzerine herhangi bir etkisinin olmadığını belirtmeleri, sanal müze kullanılarak yapılan derslere karşı yeterli düzeyde güdülenmedikleri ve dijital okuryazarlık kavramını anlamlandıramadıkları ile açıklanabilir.

6. 8. SINIF ÖĞRENCİLERİN SANAL MÜZE UYGULAMASI İLE İŞLENEN T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSLERİ SONUNDA SANAL MÜZE ZİYARETLERİNE DEVAM ETME KONUSUNDA GÖRÜŞLERİ

“T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde yapılan gezilerden sonra da sanal müzeleri ziyaret etmeye devam edecek misiniz?” sorularına ilişkin öğrenci görüşleri analiz edilerek kodlar ve frekanslar şeklinde Tablo 9’da verilmiş, öğrenci ifadelerinden yapılan doğrudan alıntılar ile de bulgular desteklenmiştir.

Tablo 9. Öğrencilerin Sanal Müze Ziyaretlerine Devam Etme Konusunda Görüşleri

Kodlar	<i>f</i>
Fırsat ve imkân buldukça devam etmek istemeleri	15
İlgi çekici veya farklı müzeleri gezmek için devam etmek istemeleri	14
Gidilemeyen müzelerin sanal uygulamalarını ziyaret etmek için devam etmek istemeleri	11
Derslerle ilgili sanal müzeleri ziyaret etmek için devam etmek istemeleri	10
Boş vakit değerlendirmek ve eğlenceli vakit geçirmek için devam etmek istemeleri	5
Öğrenilenleri pekiştirmek veya yeni bilgiler öğrenmek için devam etmek istemeleri	4
Faydalı bir uygulama olması nedeniyle devam etmek istemeleri	3
İmkân ve zaman kısıtlılığı nedenleriyle devam etmek istememeleri	3

Tablo 9’da görüldüğü üzere, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde yapılan sanal müze gezilerden sonra da öğrencilerin sanal müzeleri ziyaretlerine devam etme durumlarına dair açıklamalarına bakıldığında öğrencilerin çoğunluğu ziyaretlere devam edecekleri yönündeki düşüncelerini farklı gerekçeler ile vurgulamışlardır.

Sanal müzeleri ziyarete devam edeceğini belirten öğrencilerden bazıları fırsat ve imkanları oldukça ziyaretlere devam edeceklerini belirtmişlerdir. Bu öğrenciler düşüncelerini şu ifadeler ile dile getirmiştir;

Ö7 “Evet, zamanım ve fırsatım olursa devam edeceğim.”

Ö8 “Zamanım oldukça sanal müze gezmeye devam ederim farklı bir etkinlikte arkadaşlarım ve öğretmenimle öğretici bilgiler öğrendik.”

Ö10 “Okulumdan ve derslerimden arta kalan zamanlarda fırsat bulursam devam edeceğim.”

Ö29 “Fırsatım ve imkânım oldukça yapacağım. Farklı müzeleri gezmeye çalışacağım.”

Ö32 “Zamanım oldukça incelemeyi planlıyorum.”

Öğrencilerden bazıları ilgilerini çeken, beğendikleri veya farklı sanal müzeleri gezmek istemelerini gerekçe olarak belirtmiş olup bu öğrencilerden bazılarının ifadeleri aşağıda verilmiştir;

Ö1 “Evet, düşünüyorum. İlgimi çeken tarihi konularla ilgili sanal müze ziyaretle yapmayı planlıyorum.”

Ö15 “Devam etmeyi düşünüyorum. Çünkü, bana göre sanal müzeleri ziyaret etmek ilgimi çekti.”

Ö21 “Tabii ki de çok beğendiğim bir sanal müze gezi uygulamasını evimde gezmek isterim.”

Ö27 “Evet edeceğim. Evimden merak ettiğim müzeleri sanal müze uygulaması yapacağım.”

Ö24 “Evet bu derslerden sonra siteyi merak ettiğim konular için kullanacağım.”

Öğrencilerden bazıları gitmek isteyip de gidemedikleri müzelerin sanal müzelerini ziyaret edebilecekleri yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu öğrencilerden bazılarının ifadeleri şu şekildedir;

Ö4 “Derslerim ile ilgili müzelerin sanal müzelerini fırsat buldukça ziyaret edeceğim. Farklı müze çeşitlerini de gezebilirim. Çanakkale merkezde bulunan gitmediğim müzelere de gideceğim. Gidemediğim müzelerin de sanal müzelerin ziyaret edebilirim.”

Ö9 “Fırsatım ve imkânım olursa gezebilirim, gitmek isteyip gidemediğim müzeleri ziyaret edebilirim.”

Ö11 “Gitmek isteyip gidemediğim sanal müzeleri ziyaret edeceğim.”

Ö22 “Yaşadığım bölgeden uzakta olan müzeleri gezmek için sanal müzeleri ziyaret etmeye devam edeceğimi düşünüyorum.”

Ö23 “Tarih derslerimizde ilgili müzelerin sanal müzelerini ziyaret ederek konuları görsel olarak keşfederek daha iyi anladım. Bu yüzden farklı müze çeşitlerini de gezerek genel kültürümü bilgilerimi geliştirmek için sanal müzeleri ziyaret edeceğim. Gitmek isteyip de gidemediğim müzelerin sanal müzelerin de ziyaret etmek isterim.”

Araştırmaya katılan bazı öğrenciler ise, dersleriyle ilgili veya derslerine katkısı olacağını düşündüğü için sanal müzeleri ziyaret etmeye devam edeceklerini şu ifadelerle belirtmişlerdir;

Ö5 “Tarih derslerimi daha iyi öğrenmek, tarih konularında daha fazla bilgi edinmek için sanal müzeleri ziyaret edeceğim.”

Ö8 “İlgim olan konularda da derslerimle ilgili olan müzeleri gezmeyi planlıyorum. Özellikle tarih ile ilgili olan.”

Ö10 “Tarih derslerime katkısı olacak olan müzeleri ziyaret etmeyi düşünüyorum. Zaman bulabilirsem farklı müzeleri de inceleyeceğim.”

Ö16 “Tarih derslerini daha iyi öğrenmek, tarih konularında daha fazla bilgi edinmek için sanal müzeleri ziyaret edeceğim.”

Ö23 “Tarih derslerimizde ilgili müzelerin sanal müzelerini ziyaret ederek konuları görsel olarak keşfederek daha iyi anladım. Bu yüzden farklı müze çeşitlerini de gezerek genel kültürümü bilgilerimi geliştirmek için sanal müzeleri ziyaret edeceğim. Gitmek isteyip de gidemediğim müzelerin sanal müzelerin de ziyaret etmek isterim.”

Öğrencilerden bazıları ise boş vakitlerini değerlendirmek veya eğlenceli vakit geçirmek için sanal müzeleri ziyarete devam edeceklerini belirtmişlerdir. Bu öğrenciler düşüncelerini aşağıdaki ifadelerle açıklamıştır;

Ö11 “Boş zamanlarımda zamanımı değerlendirmek ve yeni bilgiler öğrenmek için incelerim.”

Ö19 “Evet çok eğlenceli ve güzel bir etkinlikti bu yüzden tekrar incelemek isterim.”

Ö26 “Tarih dersinde yapılan sanal müze gezilerinden sonra evde canımız sıkıldığı zaman sanal müze ziyareti yapmaya devam edeceğim”.

Ö32 “Zamanım oldukça devam etmeyi planlıyorum. Ders çalışmak için en eğlenceli yol olduğunu düşünüyorum.”

Öğrencilerden bazıları öğrendiklerini pekiştirmek, yeni veya daha fazla bilgi öğrenmek için sanal müzeleri ve sanalmuze.gov.tr adresini ziyaret edecekleri yönünde görüşlerini açıklamışlardır. Bu öğrencilerin ifadeleri şunlardır;

Ö5 “Tarih derslerimi daha iyi öğrenmek, tarih konularında daha fazla bilgi edinmek için sanal müzeleri ziyaret edeceğim.”

Ö11 “Boş zamanlarımda zamanımı değerlendirmek ve yeni bilgiler öğrenmek için incelerim.”

Ö16 “Tarih derslerini daha iyi öğrenmek, tarih konularında daha fazla bilgi edinmek için sanal müzeleri ziyaret edeceğim.”

Ö23 “Tarih derslerimizde ilgili müzelerin sanal müzelerini ziyaret ederek konuları görsel olarak keşfederek daha iyi anladım. Bu yüzden farklı müze çeşitlerini de gezerek genel kültürümü bilgilerimi geliştirmek için sanal müzeleri ziyaret edeceğim.”

Derslerde yapılan sanal müze ziyaretlerinden sonra da sanal müze gezilerine devam edeceği yönünde görüş bildiren öğrenciler ise sanal müze ziyaretlerinin kendileri için faydalı bir uygulama olduğu gerekçesi ile bu gezileri sürdüreceklerini şu şekilde ifade etmişlerdir;

Ö3 “Evet, edeceğim. Çünkü yaptığımız sanal ziyaretlerin bana faydası olduğunu düşünüyorum.”

Ö13 “Evet devam edeceğim çünkü bana ve derslerime faydası olduğunu düşünüyorum.”

Ö22 “Zamanım oldukça inceleyeceğim, özellikle derslerimde bana çok yararı olduğunu düşünüyorum çünkü.”

Araştırmanın bu sorusunu yanıtlayan öğrencilerden 3’ü ise sanal müze ziyaretlerine devam edemeyeceklerini aşağıdaki ifadeleriyle belirtmişlerdir;

Ö18 “Hayır devam edemem pek zamanım yok.”

Ö28 “Pek yapacağımı sanmıyorum. Ama derslerime katkısı olduğu doğru, aklıma oturmayan takıldığım yerlerde açıp bakacağımı iyi biliyorum.”

Ö30 “Belki, ama tam bilmiyorum.”

7. 8. SINIF ÖĞRENCİLERİN SANAL MÜZE UYGULAMASI İLE İŞLENEN T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSLERİ SONUNDA MÜZELER VE SANAL MÜZELERE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

“T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde yapılan gezilerden sonra müze ve sanal müze gezileri konusunda fikirlerinizde değişiklik oldu mu olduysa açıklayabilir misiniz?” sorusuna ilişkin öğrenci görüşleri analiz edilerek kodlar ve frekanslar şeklinde Tablo 10’da verilmiş, öğrenci ifadelerinden yapılan doğrudan alıntılar ile de bulgular desteklenmiştir.

Tablo 10. Öğrencilerin Müzelere ve Sanal Müzelere Yönelik Görüşleri

Kodlar	<i>f</i>
Sanal müze uygulamalarının varlığının öğrenilmesi	17
Müze/Sanal müzelerin derslerde kullanılabilirliğinin ve faydalarının görülmesi	17
Tarihe ve derslere olan ilgiyi arttırdığının görülmesi	6
Sanal müze uygulamalarının dersleri eğlenceli hale getirdiğinin anlaşılması	5
Müze/Sanal müzeler konusunda fikir değişikliği görülmemesi	2

Tablo 10’da görüldüğü üzere çalışmanın bu sorusunu yanıtlayan öğrencilerden çoğunluğu T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde yapılan sanal müze gezilerinden sonra müze ve sanal müze konularında fikirlerinde değişiklikler olduğu yönünde görüşlerini bildirmişlerdir. Öğrencilerin önemli bir çoğunluğu derslerde yapılan gezilerden önce sanal müze uygulamalarının varlığından haberdar olmadıklarını, araştırma sürecinde sanal müzelerin varlığını gördüklerini vurgulamışlardır. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde yapılan sanal müze gezilerinden sonra sanal müze uygulamalarının varlığından haberdar olduklarını belirten öğrencilerden bazılarının ifadeleri şu şekildedir;

Ö2 “Evet tarih derslerinde yaptığımız müze ziyaretlerinde sanal müzelerin olduğunu öğrendim daha önce hiç olduğunu bilmiyordum. Ama artık fırsatım oldukça sanal müzeleri ziyaret etmeyi düşünüyorum.”

Ö5 “İnkılap tarihi dersimizde öğretmenimizin yaptığı sanal müze ziyaretlerinden önce böyle bir imkânın olduğunu bilmiyordum. Derslerimizde yaptığımız bu ziyaretler sonrası müzelerin önemini gerçek müzelerin sanal müzelerinin de olduğunu öğrendim.”

Ö9 “Tarih derslerimizde yaptığımız gezilerden sonra sanal müze gezileri olduğunu öğrendim. Bence gidemediğimiz zamanlarda sanal müzeleri gezmek oldukça yararlı derslerimize de katkısı olduğunu düşünüyorum.”

Ö12 “Oldu. Daha önce bu sanal müzelerle ilgili bir bilgim yoktu. Müzelerin önemini öğrenme şansım oldu.”

Ö28 “Bu çalışmalardan sonra sanal müzelerle tanıştım ve gayet etkili olduklarını düşünüyorum. Bence çok yararlı bir çalışmaydı devam etmesini umuyorum.”

Öğrencelerin önemli bir kısmı ise yapılan sanal müze gezileri sonucunda, müze veya sanal müzelerin tarih derslerinin işlenişinde kullanılabildiğini ve faydalı olduğunu gördüklerini söylemişlerdir. Bu doğrultuda görüş bildiren öğrencilerden bazılarının ifadeleri şunlardır;

Ö3 “Oldu. Bu gezileri yapmadan önce verimli olacağını düşünmemiştim. Ama gezileri yaptıktan sonra bana yararlı olduğunu fark ettim.”

Ö5 “Özellikle, bu müzelerin tarih derslerimizde olumlu katkı sağladığını gördüm. Sanal müze ziyaretleri yaparak farklı ve yeni bilgiler elde edebileceğimi öğrendim. Kısacası müzeler ve sanal müzeler konusunda olumlu düşüncelere sahip oldum. “

Ö10 “...Tarih derslerimizde yapılan müze gezileri müzelerin derslerde de kullanılabileceğini gösterdi. Bu müzelerden derslerde faydalanabileceğimizi gördük. Öğrenciler için eğlenceli ve yararlı olduğunu düşünüyorum.”

Ö16 “Müze gezileri ve sanal müze gezilerini derslerimizde kullanmak düşüncelerimi değiştirdi. Şöyle ki, derslerimizde müzeleri kullanarak hem daha yeni ve farklı bilgileri öğrenme hem de dersleri sıkılmadan eğlenceli yapabilme imkânımız olduğunu gördüm. Müzelerin diğer derslerimizde de kullanılabileceğini düşünüyorum.”

Ö23 “Evet fikirlerim değişti. Daha önce müzelerin derslerimizi kullanabileceğimizi bilmiyordum, müzelerin konularımızla ilgili bizlere fayda sağlayacağını bilmiyordum. Ayrıca, gerçek müzelerin sanal müzelerinin olduğunu da bilmiyordum. Artık öğrendim, faydalarını da gördüm.”

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde yapılan gezilerden sonra tarihe veya derslere karşı ilgilerinin arttığını açıklayan öğrenciler müze ve sanal müze gezileri konusundaki görüşlerini şu ifadelerle dile getirmişlerdir;

Ö7 “Tarihe daha fazla ilgi duymaya başladım. Derslerime çok katkısı oldu. Fırsat buldukça ziyaret edeceğim.”

Ö21 “Daha önce sanal müze gezisi ile ilgili bilgim yoktu. Sanal müze gezilerine ilgim arttı.”

Ö24 “Tarih derslerinde yaptığımız sanal müze gezilerinde yeni bilgiler öğrendik. Ve bu bilgiler çok dikkatimi çekti. Bu da inkılap dersinde bazı sevmediğim konuları sevmeme sebep oldu.”

Ö29 “Dersimize katkısı olduğunu düşünüyorum. Daha eğlenceli ve ilgi çekici bir hale geldi.”

Ö31 “Daha önce hiç müzeye gitmek istemiyordum ama sanal müze gezileri müzeye gitme isteğimi arttırmaya başladı.”

Öğrencilerden bazıları ise sanal müze uygulamalarının derslerin sıkıcılıktan uzak eğlenceli bir şekilde işlenmesini sağladığını belirtmişlerdir. Bu öğrencilerin ifadelerinden bazıları ise şöyledir;

Ö10 “Bu müzelerden derslerde faydalanabileceğimizi gördük. Öğrenciler için eğlenceli ve yararlı olduğunu düşünüyorum.”

Ö11 “Fikirlerimde değişiklik oldu. Sanal müze gezilerinin sıkıcı olduğunu düşünmüştüm. Fakat gayet eğlenceliydi, eğlendim.”

Ö16 “Müze gezileri ve sanal müze gezilerini derslerimizde kullanmak düşüncelerimi değiştirdi. Şöyle ki, derslerimizde müzeleri kullanarak hem daha yeni ve farklı bilgileri öğrenme hem de dersleri sıkılmadan eğlenceli yapabilme imkânımız olduğunu gördüm.”

Ö24 “Tarih derslerinde yaptığımız sanal müze gezilerinde yeni bilgiler öğrendi. Ve bu bilgiler çok dikkatimi çekti. Bu da inkılap dersinde bazı sevmediğim konuları sevmeme sebep oldu.”

Ö29 “Dersimize katkısı olduğunu düşünüyorum. Daha eğlenceli ve ilgi çekici bir hale geldi.”

Öğrencilerden sadece Ö18 ve Ö30 “*Hayır olmadı*” şeklindeki ifadeleri ile tarih derslerinde yapılan sanal müze uygulamalarının müze ve sanal müze ile ilgili fikirleri üzerinde herhangi bir değişiklik yapmadığını dile getirmişlerdir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

8. sınıf öğrencilerinin sanal müze uygulamasıyla işlenen T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersine yönelik görüşlerinin incelenmesini amaçlayan bu araştırmada çalışma grubunda yer alan öğrencilerin bakış açısından T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde sanal müze uygulamalarının kullanılmasının öğrencilere katkı sağlayıp sağlamadığı, yapılan sanal müze gezileri sırasında karşılaştıkları sorunların neler olduğu, tarih derslerinde sanal müze uygulamalarının daha etkili kullanılabilmesi için önerilerinin neler olduğu ve sanal müze uygulamalarını derslerde kullanmanın dijital okuryazarlık becerilerine herhangi bir etkisinin olup olmadığı hususlarında görüşleri değerlendirilmiştir. Ayrıca, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde yapılan sanal müze ziyaretlerinden sonra da sanal müze gezileri yapma ve çalışma sonunda müze ve sanal müze konusuna ilişkin görüşleri de incelenmiştir.

Araştırma kapsamında T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde yapılan sanal müze ziyaretlerinden önce öğrencilerin müze veya sanal müze ziyaretleri yapma durumlarına dair görüşleri değerlendirildiğinde büyük çoğunluğunun gerçek müze ziyaretleri yaptığı; ancak derslerde yapılan sanal müze gezilerinden önce öğrencilerin büyük çoğunluğunun sanal müze gezisi yapmadığı tespit edilmiştir. Karakaya (2015), yaptığı çalışmada Sosyal Bilgiler derslerinde müze ve sanal müze gezilerinden faydalanma oranının düşük olduğu hakkındaki öğrenci görüşlerini tespit etmiştir. Egüz ve Kesten (2012) de, yaptığı araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin çoğunluğunun sanal müze uygulamalarını bildiğini, teknolojik imkân yoksunluğu, ders programına bağlı kalma nedenleriyle sanal müzeleri kullanamadıklarını, fakat uygulamanın faydalı olabileceği düşüncelerine sahip olduklarını vurgulamıştır.

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin müze ve sanal müze gezi deneyimlerini, kendilerine sağladığı katkıları yönünden yapılan değerlendirme sonucunda öğrenciler, bu gezilerle, bilgileri, görerek, dokunarak ve deneyimleyerek, onlara yenilerini ekleyerek, pekiştirerek öğrendiklerini ve eğlenceli bir öğrenme süreci yaşadıkları için öğrenmeye karşı ilgi ve isteklerinin arttığını belirtmişlerdir. Tarih derslerinin öğretiminde etkili öğrenmeyi ve kalıcılığı sağlayabilmek için sınıftan ve okuldan bağımsız öğrenme ortamlarını kullanmak gerekmektedir. Bu gereklilik, tarih dersinin konularında soyut olgu ve kavramların yoğun olmasından kaynaklanmaktadır. Bu yüzden öğrenciler alan ve müze ziyaretleri ile öğrenme süreçlerinde deneyim yaşayarak ve çok boyutlu öğrenme süreçlerine etkin katılım sağlayabilmektedirler. Müzeler, ilk

kuruldukları dönemlerden bugüne önemli eğitim ortamları olmuştur (Tezcan Akmehmet ve Ödekan, 2011). Günümüzün gelişmiş teknolojik imkanları ile müzeler çağımızın başındaki eğitim ortamı işlevinin yanında yaygın bir eğitim kurumu şekline dönüşmüştür (Başbuğ ve Adıgüzel, 2019). Ustaoglu (2012), sanal müze uygulamaları ile yapılan ders anlatımları ile öğrencilerin derse olan ilgi ve meraklarının arttığını ve öğrenciler arasındaki akademik düzey farklılıklarının azaldığını, bunun nedeni olarak da sanal müze ziyaretlerinin öğrenci başarısı üzerinde sağlamış olduğu pozitif etkiyi belirtmiştir. Benzer şekilde yapılan bir çalışma ile Sosyal Bilgiler dersi öğrenme alan ve kazanımlarının müze gezileriyle bütünleştirilerek öğrenme süreçlerine dahil edilmesiyle etkili ve verimli öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirilebileceği ortaya koyulmuştur (Yatarkalkmaz, 2023).

T. C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde yapılan sanal müze gezilerinin sağladığı katkı durumlarına göre öğrenci görüşleri değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında uygulamada yapılan sanal gezilerle gerçek müzelerin sınıfa taşınmasının sağlandığı, dersin konularının kalıcı olarak öğrenildiği, farklı ve yeni bilgilerin öğrenildiği, öğrenilenlerin pekiştirildiği, derslerin sıkıcılıktan veya tekdüzelikten kurtarılacak eğlenceli bir hale gelmesiyle de derslere olan ilginin ve istegin arttığı görüşü öğrenciler tarafından vurgulanmıştır. Peker (2014), Sosyal Bilgiler derslerinde sanal müze uygulamalarına yer verilmesinin dersin öğretimini daha etkili ve verimli hale getireceğini, özellikle okulların gerçek müze gezileri düzenlemede yaşadıkları zorluk ve sınırlılıkların da etkisiyle sanal müze ziyaretlerinin zorunluluğu ve gerekliliği durumunu ortaya koyduğu sonucuna ulaşmıştır. Gerçek müzelere geziler düzenlemenin sınırlılıkları da göz önünde bulundurulduğunda sanal müze uygulamalarının sözü edilen katkıları sağlayarak boşluğu doldurabileceği düşünülmektedir. Çınar, Utkugün ve Gazel (2021), yapmış oldukları çalışma ile sosyal bilgiler derslerinde sanal müze uygulamalarının kullanımı hakkında öğrencilerin görüşlerini incelemişlerdir. Araştırmanın sonucunda, sanal müze gezilerinin zamandan ve mekândan bağımsız şekilde öğrenme ortamını zenginleştirdiğini, eğlenceli bir öğrenme süreci oluşturduğunu, öğrencilerin yeni bilgilerle birlikte kalıcı bir şekilde öğrenme gerçekleştirdiklerini ortaya koymuşlardır. Müze gezileri birden fazla duyu organını etkilemesi açısından çok zengin bir öğrenme-öğretme ortamıdır. Bu gezilerin oluşturduğu zenginleştirilmiş öğrenme ortamı ve süreci, öğrencilerin okul-sınıf içi öğrenmelerine göre daha kalıcı bir şekilde öğrenmelerini sağlamaktadır (Güngörmüş,

2024). T. C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinin öğretim süreçlerinde öğrencilerin sanal müze uygulamalarıyla yaşadıkları deneyimler sonucunda olumlu ve anlamlı şekilde etkilendikleri görülmüştür.

T. C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde yapılan sanal müze gezilerinde öğrencilerinin yaşadıkları zorluklar ve sorunlar açısından ortaya koydukları görüşleri değerlendirilmiştir. Öğrenciler, genel itibarıyla sanal müze uygulamasından kaynaklanan zorlukları veya sorunları dile getirmişlerdir. Sanal turu kontrol etme ve yönlendirmede yaşanan güçlükler, uygulama sırasında sıklıkla yaşanan donmalar veya duraklamalar, müze uygulaması içerisinde yer alan sergi veya eserlerle ilgili yeterli açıklayıcı bilgilerin, bunları destekleyecek görsel ve işitsel (ses, görüntü, müzik ve video gibi) öğelerin olmaması ve var olan bilgilerin açık, net ve anlaşılır olmaması gibi zorluklar ve sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Çınar (2021), yaptığı çalışmada sosyal bilgiler derslerinin işlenişinde yapılan sanal müze ziyaretlerinde benzer şekilde sanal müze uygulamasından kaynaklanan turu yönlendirme, donma ve bağlantı gibi zorluklar ve sorunlar yaşandığını tespit etmiştir.

Öğrencilerin, T. C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde kullanılan sanal müze gezilerinin etkili kullanılabilmesi için yapılması gerekenlerin, öğretmenler, öğrenciler ve sanal müze uygulamaları tarafından yapılması gerekenler üzerinden değerlendirilmiştir. Sanal müze uygulamaları tarafından yapılması gerekenler, sanal müze gezileri sırasında yaşanan donma, duraklama, yavaş ilerleme, yönlendirmede zorluklar, yeterli açık, net ve anlaşılır açıklayıcı bilgilerin ve görsel işitsel öğelerin olmaması gibi güçlük ve sorunların giderilmesi gerektiği görüşü ortaya koyulmuştur. Gılıç (2020), yaptığı çalışmada ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin sanal müze gezileriyle yapılan derslerde, anlama ve öğrenme düzeyleri ile derslere karşı ilgilerinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin genel itibarıyla sanal müze uygulamalarını olumlu bulmalarına rağmen uygulamadan kaynaklı internet bağlantı sorunu, duraklama, uygulamayı yönlendirme ve kullanma zorluğu gibi teknik yetersizlikler ve aksakların da yaşandığını tespit etmiştir.

Öğretmenlerin yapması gerekenler açısından yapılan değerlendirmelerde ise, öğretmenlerin gerçek müze gezileri yapması, farklı müze gezileri konusunda araştırma veya ödevler vermesi, diğer konu ve derslerde de sanal müze kullanılması gibi uygulamalara yer verilmesi gerektiği görüşü ileri sürülmüştür. Kısa (2012), yaptığı çalışmada, bu görüşlere benzer şekilde, müze gezilerinin sosyal bilgiler dersinde daha

etkin kullanılması, müze gezileri ile ilgili öğrencilere araştırma görevleri verilmesinin önemini ve öğretmenlere henüz eğitim fakültelerindeyken müzeler konusunda gerekli eğitimlerin verilerek özellikle Sosyal bilgiler ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinin konu ve kazanımları ile müzelerin ilişkilendirmesi gerektiğini vurgulanmıştır. Işık (2023) ise araştırmasında, öğretmenlerin sanal müze gezileri yaparak işledikleri derslerde öğrencilerin öğrenme sürecine ve öğrenme etkinliklerine aktif bir şekilde katılımlarını, deneyim yaşamalarını sağlayacak öğrenme yöntemlerini kullanmaları ve yürütülen öğrenme sürecinin devamında öğrencilere sanal müzelerle ilgili etkinlik ve görevler vermek suretiyle kendi öğrenmelerini yapılandırma imkânı tanımları gerektiğini vurgulamıştır.

Öğrenciler tarafından yapılması gerekenler ele alındığında ise, ilgi çekilen, merak edilen konularda ve diğer derslerle ilgili gerçek veya sanal müzelerin okul dışı zamanlarda da ziyaret edilmesinin sanal müzelerin daha etkili kullanılmasına katkı sağlayacağı vurgulanmıştır. Çetin (2022), yaptığı çalışmada, sanal müze gezilerinin öğrencilerin başarı düzeylerini anlamlı bir şekilde arttırdığını belirtmiştir. Öğrencilerin, müzelerde bulunan eser ve sergi içeriklerine odaklanarak birlikte çalışma ve etkileşim içinde öğrenme imkanına sahip olduklarını, müze gezileriyle deneyim yaşayarak ve tarihsel bağlantı kurarak öğrendiklerini vurgulamıştır. Zengin (2024) ise, çalışmasında öğrencilerin okul veya sınıf içerisindeki öğrenme süreçlerine sınırlı katılım sağlarken müzelerde ve sanal müze gezilerindeki etkinliklerde daha aktif katılım ve deneyim sağladıklarını vurgulamıştır. Müzelerde yer alan eser ve sergilerle ilgili bilgi içeriklerinin öğrencilerin ilgisini çekerek öğrenmelerine önemli katkılar sağladığını belirtmiştir.

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinin sanal müze kullanılarak işlenmesinin öğrencilerin dijital okuryazarlık becerileri üzerine etkisi üzerinden yapılan değerlendirmede, uygulamanın öğrencilerin dijital okuryazarlık becerilerine olumlu katkı sağladığı görülmüştür. Teknolojik araçları ve interneti kullanabilme, bu araçları doğru ve güvenilir şekilde kullanarak doğru, farklı ve yeni bilgilere ulaşabilme ve derslerin eğlenceli hale gelmesinde sanal müze uygulamalarının etkili olduğu anlaşılmıştır. Sanal müze gezilerin, dijital okuryazarlık becerileri üzerine olumlu etkilerinin yanında derslerdeki öğrenme süreçlerini de zenginleştirerek ilgi çekici ve eğlenceli hale getirdiği, öğrencilerin farklı deneyimler yaşadığı ve derslere aktif katılım sağladığı görülmüştür. Tarih derslerinin öğretiminde, tarihi mirasın yoğunluğu, sınıfa,

kitaba ve öğretmene bağımlılık söz konusu olması gibi nedenlerle ezberci bir düzen öne çıkmaktadır. (Akyüz, 2001). Tarih ders konularının güncel olaylarla bağı kurulmadan tüm duyuları harekete geçirecek görsel ve işitsel araçlar işe koşulmadan düz veya sözel anlatım yöntemleriyle sunulması, öğrencilerin olumsuz düşüncelere sahip olmasına ve tarih derslerinin sevilmemesine neden olmaktadır (Doğanay, 2011). Çalışkan, Önal ve Yazıcı (2016), Sosyal Bilgiler dersinin öğrenme-öğretme faaliyetlerinde sanal müze gezilerinin bir öğrenme ortamı olarak kullanılması, konuları, somut, aktif, kalıcı ve eğlenceli bir şekilde öğrenme imkânı sunacağı için öğrencilere tarih dersi ve konularının sevdirmesinde olumlu katkı sağlayacağını belirtmişlerdir. Çınar, Utkugün ve Gazel (2021), benzer şekilde, çalışmalarında sanal müze uygulamalarının derslerde kullanılması ile öğrenme ortamlarının zenginleştirildiği, öğrenme ve öğretme süreçlerinin eğlenceli şekilde gerçekleştirildiği ve öğrenmelerin kalıcılığını sağladığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu açıdan, sanal müze uygulamalarının tarih derslerinde kullanılması öğrenme ortamını zenginleştirilmesi, etkili ve kalıcı öğrenmeyi sağlaması bakımından öğrenme süreçlerine önemli bir katkı sağladığı tespit edilmiştir. Ülkeroglu Onur (2024), çalışmasında sanal müze uygulamalarının gerçek müze deneyimlerinin bir benzeri olarak bilgileri görsel, işitsel şekilde etkileşime sunması dijital teknolojilerle etkileşim içinde büyüyen günümüz gençleri için ilgi çekici bir öğrenme-öğretme ortamı olacağını belirtmiştir.

Öğrencilerin derslerde yapılan sanal müze gezileri sonrasında sanal müzeleri ziyaret etme durumları hakkında yapılan değerlendirmede, sanal müzelerin ziyaret edilmeye devam edileceği eğilimi görülmüştür. Öğrencilerin, fırsat ve imkanları ölçüsünde, farklı, ilgilerini çeken, öğrenmelerini pekiştirerek ve yeni bilgiler öğrenmelerini sağlayacak, derslerine katkısı olacak sanal müzeleri ziyaret edebilecekleri anlaşılmıştır. Bununla birlikte, gerçek müzeleri ziyaret edebilmenin sınırlılıklarına nazaran sanal müze gezilerinin avantajları dolayısıyla, öğrenciler, uzakta olan veya gitmek isteyip gidemedikleri müzeleri, sanalmuze.gov.tr adresini kullanarak görebileceklerini belirtmişlerdir. Çınar, Utkugün ve Gazel (2021)'in araştırmalarında, çalışma grubunda yer alan öğrenciler, gerçek müzelere nazaran kolay ulaşılabilmesi, öğrenmelerine katkı sağlaması, dersleri eğlenceli hale getirmesi ve farklı yeni ortamları keşfetme imkânı sağlaması açısından sanal müze ziyaretlerine devam edeceklerini vurgulamıştır. Işık (2023), yaptığı çalışmada, sosyal bilgiler derslerinde kullanılan sanal müzelerin, zaman ve ekonomi açısından tasarruflu olması, gerçek müzelere gidebilme

imkânı olmayan öğrencilere de imkân sunması, öğrenme ortamlarını zenginleştirerek ilgi uyandırması bakımından öğretmenler için etkili bir yardımcı kaynak özelliği taşıdığını belirtmiştir. Zengin (2024) ise, müze gezilerinin öğrenciler tarafından sadece bir ders işleme faaliyeti olmasının dışında, keyif alarak ve eğlenerek deneyim sağlayan etkili öğrenme yaşantısı olarak görüldüğünü tespit etmiştir. Ayrıca, öğretmen rehberliğinde yapılan, öğrencilerin ilgi ve isteklerini arttıran, eğlenerek, yaşayarak, anlamlı ve etkili öğrenme sağlayan müze gezilerinin derslerde daha sık kullanılmasının önemi vurgulanmıştır. Taşoğlu (2024) da sanal müzelerin, zaman kısıtlaması olmaması, gerçek müze gezilerindeki gibi herhangi bir sorumluluk gerektirmemesi ve ekonomik bir yük getirmeden dünyada var olan tüm müzeleri görme olanağı sağlaması açısından önemli avantaj sağladığını vurgulamıştır.

8. sınıf öğrencilerinin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinin öğretiminde sanal müze uygulamalarının kullanılmasından sonra, müze ve sanal müzeler konusunda görüşleri değerlendirildiğinde, uygulama sonucunda öğrencilerin sanal müzelerin varlığından haberdar oldukları, müze ve sanal müze uygulamalarının derslerde kullanılabildiği ve faydalı olduğu, dersleri eğlenceli hale getirerek tarihe ve derslere olan ilgiyi arttığı yönünde fikirler edindikleri görülmüştür. Önceki değerlendirmelerde, öğrencilerin büyük çoğunluğunun araştırmadan önce gerçek müze ziyaretleri yaptığı ancak derslerde yapılanlardan önce sanal müze gezileri yapmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin çoğunluğunun müze ziyareti yapmış olmaları, yaşadıkları şehrin tarihi olaylar ve mekanlar açısından müze konusunda zengin bir durumda olması ile açıklanabilir. Buna karşılık, sanal müzelerin varlığı ve derslerine olan katkılarından dolayı önemli veya faydalı olduğunu düşünmeleri açısından ise öğrencilerin ortaya koydukları görüşler önem arz etmektedir. Durmuş (2012), öğrencilerin, Sosyal Bilgiler dersinde yapılan sanal müze ziyaretlerini eğlenceli bulması nedeniyle bu gezileri tekrarlamak istediklerini, başka derslerde de aynı öğrenme ortamlarından faydalanmak istediklerini, başarılarının olumlu şekilde etkilendiği görüşünü ortaya koymuştur. Turgut (2015), çalışmasında sanal müze gezileri yapılan derslerde öğrencilerin öğrenme sürecine daha etkin katılım sağlayarak dersin hedeflerine ulaşabilmede avantajlı duruma geldikleri sonucuna ulaşmıştır. Öğrencilerin, uygulama ile varlığından haberdar oldukları sanal müzeleri, istedikleri yer ve zamanda ziyaret edebileceklerini, bu durumun ise öğrencilerin derslere olan tutum ve yaklaşımlarını olumlu şekilde etkilediğini ifade etmiştir. Şahin (2019), sanal müze

gezileriyle öğrencilerin keyifli vakit geçirdiği, olumlu duygulara sahip olduğu ve öğrenme öğretme sürecine önemli katkılar sağladığını vurgulamıştır. Çınar, Utkugün ve Gazel (2021), Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan sanal müze uygulamalarının ulaşımının kolaylığı, zengin öğrenme ortamı sunması ve eğlenceli bir şekilde öğrenme sürecine katkı sağlaması bakımından derslerin öğrenme sürecinde öğrenme ve öğretme ortamı olarak kullanılabilmesine dair öğrencilerin olumlu bir tutum sergilediklerini vurgulamışlardır. Gedikli (2023), yaptığı çalışmada, öğrencilerin, aktif ve deneyime dayalı içerikler sunduğu, eğlenerek kolay ve kalıcı öğrenmeyi sağladığı gerekçeleriyle sanal müze gezilerinin derslerin öğrenilmesi süreçlerinde kullanılmasını tercih ettikleri sonucunu ortaya koymaktadır. Benzer şekildeki çalışmalar sonucunda görüleceği gibi sanal müze gezilerinin Sosyal Bilgiler dersinin öğrenme- öğretme süreçlerinde kullanılmasının öğrencilere çok yönlü kazanım sunarak katkı sağlaması önemli bir durum olarak ortaya çıkmaktadır.

Sonuç olarak, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinin sanal müze kullanılarak işlenmesi sonucu, olumlu görüşlere sahip olan öğrenciler, gitmek isteyip de gidemedikleri müzelerin sınıf ortamına taşındığını, dersleri ile ilgili konuları, olay ve mekanları görerek deneyim yaşadıklarını, dersleri sıkıcılıktan uzak, eğlenceli, kolay ve kalıcı bir şekilde öğrendiklerini, farklı ve yeni bilgiler elde ettiklerini, öğrenmelerini pekiştirerek derslere olan ilgilerinin arttığını açıklamışlardır. Ayrıca, öğrenciler, yapılan sanal müze gezileriyle teknolojik araçları kullanarak farklı ve yeni bilgilere doğru ve güvenilir bir şekilde ulaşabildikleri için dijital okuryazarlık becerilerinin de olumlu yönde etkilendiğini, müze ve sanal müze ziyaretleri konusunda edindikleri olumlu tutumlar neticesinde çalışmadan sonra da gerek gerçek müzeleri gerekse sanal müze uygulamalarını ziyaret etmeye devam edeceklerini belirtmişlerdir.

Araştırma bulgularından hareketle şu öneriler getirilebilir;

- Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun gerçek müzeleri ziyaret etmiş olmalarına rağmen sanal müzelerin varlığından haberdar olmadıkları için sanal müze ziyaret oranının çok az olduğu görülmüştür. Başta tarih dersleri olmak üzere farklı derslerde de müze ve sanal müze gezilerine yaygın ve etkin olarak katılımları sağlanmalıdır.

- Müzelerin ve sanal müzelerin öğrencilerin öğrenmelerine olumlu katkısı görüldüğünden eğitim-öğretim sürecinde aktif şekilde kullanılabilmesi için öğretmenlerin bu konuda müze eğitimi kursları almaları sağlanmalıdır.

- Üniversitelerde öğretmen yetiştiren fakülte programlarına müze ve sanal müze eğitimleri de dahil edilmelidir.

- Öğrencilerin gerçek müze gezileri yapabilmeleri için okullar, müzeler ve ilgili diğer kurumlar arasında gerekli iş birliği ve eşgüdüm sağlanmalıdır.

- Eğitimde yaygın ve etkili kullanımı için okullarda uygulanan öğretim programlarının kapsamına müze eğitiminin etkin bir şekilde dahil edilmesi sağlanmalıdır.

- Okullarda, müze bilinci oluşturabilmek ve müzelerin önemini yansıtacak tematik müzelerin kurulması, müzeler haftası etkinliklerinin düzenlenmesinde ilgili kurumların iş birliği içinde hareket etmeleri sağlanmalıdır.

- Sanal müze uygulamalarından eğitimde etkili kullanımı sağlanabilmesi amacıyla bilişim ve yapay zekâ uzmanı, eğitim teknologu, ölçme- değerlendirme uzmanı, eğitim programı uzmanı gibi kişilerle iş birliği içerisinde yapılacak çalışmalarla eğitim-öğretim amaçlı eğitsel sanal müzeler tasarlanmalıdır.

- Kültür ve Turizm Bakanlığı, müze ve sanal müze uygulamalarının sayısını arttırmalı, alanda yapılan bilimsel çalışmaların sonuçlarını da dikkate alarak sanal müze uygulamalarında yaşanan aksaklıkları ve eksiklikleri gidermeli ve sanal müzeleri günümüz teknolojik imkanları ile daha yaygın, aktif ve etkili hale getirmelidir.

KAYNAKÇA

- Acun, F. (Ed.). (2015). *Atatürk ve Türk İnkılap Tarihi*. Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Akandere, O. (2008). *Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi*. Konya: Eğitim Yayınları.
- Akman Dömbekçi, H. ve Erişen, M.A. (2022). Nitel Araştırmalarda Görüşme Tekniği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 141-160.
- Akman, Y. (2021). Dijital Okuryazarlık, Çevrimiçi Öğrenme ve Akademik İsteklilik Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *TEBD*, 19(2), 1012-1036.
- Akmehmet, K.T. (2008). *Müzelerin Tarih Öğretiminde Nesne Merkezli Eğitim Etkinlikleriyle Kullanılması ve İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi*. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/180/04.pdf> (Erişim Tarihi: 15.01.2024)
- Akmehmet, T.K. (2001). Müzelerin Okul Eğitimine Katkıları. Yöret Postası. Sayı,16.
- Aktaş, V. (2022). *Sosyal Bilgiler Dersinde Mekânsal Düşünme Becerilerinin Geliştirilmesinde Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Rolü: Bir Eylem Araştırması*, (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akyüz, Y. (2016). *Türk Eğitim Tarihi (M.Ö. 1000 M.S. 2016)*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Aladağ, E., Akkaya, D. ve Şengöz G. (2014). Sosyal Bilgiler Dersinde Sanal Müze Kullanımının Öğretmen Görüşlerine göre Değerlendirilmesi, *Edirne Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 199-217.
- Alav, O. Altıngövd, S. ve Kaplan, A. (2006). *Sanal Müzelerde Panoramik ve 3 Boyutlu Görüntü Teknikleri ve İçerik Sorgulama: Isparta Müzesi Örneği*. Web: <http://www.kaynak.unak.org.tr/bildiri/unak06/u06-12pdf>. (Erişim Tarihi: 08.01.2024).
- Alkan, C. (1998). *Eğitim Teknolojisi*. (Yenilenmiş 6. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Alkan, C. (2011). *Eğitim Teknolojisi*. (11. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Alkan, C. ve Kurt, M. (2007). *Özel Öğretim Yöntemleri: Disiplinlerin Öğretim Teknolojisi*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Alkan, C. ve Kurt, M. (2021). *Özel Öğretim Yöntemleri: Disiplinlerin Öğretim Teknolojisi*. (5. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Alpören, O. ve Özdeş, H. (1998) *Çağdaş Müzecilik*. 4. Müzecilik Semineri Bildirileri. İstanbul. (S. 37)
- Altınbay, R. ve Gümüş, N. (2020). Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Sanal Tur Uygulamalarıyla ilgili Görüşleri, *Öğretmen Eğitiminde Yenilikçi Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 60-71.
- Altunbaş, A. ve Özdemir, Ç. (2012). *Çağdaş müzecilik anlayışı ve ülkemizde müzeler*: Ankara. 4655,makale.pdf (<https://www.ktb.gov.tr>). (Erişim Tarihi, 02.01.2024)
- Aslan, A. ve Demircioğlu, G. (2018). Okul Dışı Öğrenme Ortamları Üzerine Yapılan Türkçe Lisansüstü Çalışmalara İlişkin Bir İnceleme, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sosyal Bilimler Dergisi*. 8(16), 379-402.
- Aslan, E. (1992). *Devrim Tarihi Ders Kitapları*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, İzmir.
- Ata, B. (2002). *Müzelerle ve Tarihî Mekanlarla Tarih Öğretimi: Tarih Öğretmenlerinin "Müze Eğitimine" İlişkin Görüşleri*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Atabay, M. (2011). *Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi (Kurtuluş Savaşı, Devrimler ve Atatürkçülük)*. İstanbul: Kriter Yayınları.
- Atagök, T. ve Özcan, O. (2001). Virtual Museum in Turkey, *Museum International*, 53(1), 42-45.

- Avcı Yücel, Ü. ve Ergün, E. (2015). *Öğretim Materyallerinin Hazırlanması ve Seçimi*. Emine Cabı (Ed.). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı içinde (S.49-71). 2. Baskı Ankara
- Ayaokur, A. (2014). *Müzelerde bilgi Yönetimi: Sadberk Hanım Müzesi Örneği*, (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Baltacı, A. (2018). Nitel Araştırmalarda Örneklem Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma süreci: Nitel Araştırma Nasıl Yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Barlas Bozkuş, G. (2014). Kültür ve Sanat İletişimi Çerçevesinde Türkiye’de Sanal Müzelerin Gelişimi, *The Journal of Academic Social Science Studies*, (26), 329-344.
- Başbuğ, S. ve Adıgüzel, Ö. (2019). Müzede Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersindeki Başarılarına Etkisi, *Yaratıcı Drama Dergisi*, 14(1), 1-32.
- Bingöl, M. (2009). *İlköğretim II. Kademe 8. Sınıfta Okutulan Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Öğretimi, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Ağrı ili örneği*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Bucak, A. (2024). *Web 2.0 Araçlarının Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarı ve Dijital Okuryazarlık Becerilerine Etkisi*. (Doktora Tezi), Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Buyurgan, S. (2002). *Programlı Bir Müze Ziyareti ve Sonrasında Uygulama Örneği*. Gazi Üniversitesi 1. Sanat Eğitimi Sempozyumu Bildirileri, Ankara: Gazi Üniversitesi Matbaası.
- Buyurgan, S. ve Buyurgan, U. (2007). *Sanat eğitimi ve Öğretimi*, (2. Baskı), Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Buyurgan, S. ve Mercin, L. (2005). *Görsel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi ve Uygulamaları* (Ed. V. Özsoy), Ankara: Görsel Sanatlar Eğitimi Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (20. Baskı). Ankara: Pegem A Yayınları.
- Cebeci, S. (2014). *Bilimsel Araştırma ve Yazma Teknikleri*, İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Ceylan Çapar, M. ve Ceylan, M. (2022). Durum Çalışması ve Olgubilim Desenlerinin Karşılaştırılması, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 295-312.
- Cirit Gül, A., Tağrikulu, P. ve Çobanoğlu, E. O. (2018). Türkiye’de Sınıf Dışı Eğitim İle İlgili Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(1), 441-458.
- Çakmak, Ö. (2008). Eğitimin Ekonomiye ve Kalkınmaya Etkisi, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (11), 33-41.
- Çalışkan, E., Önal, N. ve Yazıcı, K. (2016). Öğretim Etkinliklerinde Sanal Müzelerin Kullanımına İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayları Ne Düşünüyor?, *Journal of Turkish Studies*, 11(3), 689-706.
- Çelik, T. (Ed.). (2021). *Sosyal Bilgilerde Dönüşümün Yansımaları*, Ankara: Anı Yayınları.
- Çetin, B. (2022). 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Ülkem, Kültürüm ve Tarihim Ünitesinin Öğretiminde Sanal Müze Kullanımının Öğrenci Başarısı Üzerine Etkisi: *Anadolu Medeniyetleri Müzesi Örneği*, (Yüksek Lisans Tezi), Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.

- Çınar, C. (2021). *Öğrencelerin Sosyal Bilgiler Dersinde Sanal Müze Kullanımı Hakkındaki Görüşleri: İstanbul Örneği*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Çınar, C., Utkugün, C. ve Gazel, A.A. (2021). Sosyal bilgiler Dersinde Sanal Müze Kullanımı Hakkında Öğrenci Görüşleri, *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, (16), 150-170.
- Çilenti, K. (1984). *Eğitim Teknolojisi ve Öğretim*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Çolak, C. (2006). Sanal Müzeler. *inet-tr'06 - XI. "Türkiye'de İnternet" Konferansı Bildirileri*. 311-312. 21- 23 Aralık 2006 TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Ankara <https://docplayer.biz.tr/7109482-Sanal-muzeler-ars-gor-cihan-colak.html>
- Çoruhlu, T. (1997). *Müzecilikte Bilimsel Anlayışın Ön Plana Çıkarılması*. Kuruluşunun 150. Yılında Türk Müzeciliği Sempozyumu III Bildirileri (ss.59-63). Ankara: Genel kurmay Basımevi.
- Davutoğlu, N. A. (2020). Üçüncü ve Dördüncü Sanayi Devrimleri Arasındaki Temel Ve Sistemik Farklılıkların Determinist Bir Yaklaşımla Analizi, *Management and Political Sciences Review*, 2(1), 176-194.
- Demir, C. (2001). *Müzelerde Çağdaş Pazarlama*, İstanbul: Türkiye Anıt ve Çevre Değerlerini Koruma Vakfı Yayınları.
- Demiraslan, Y. ve Usluel, Y.K. (2005). Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Öğrenme-Öğretme Sürecine Entegrasyonunu İncelemede Bir Çerçeve: Etkinlik Kuramı, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 134-142.
- Demirboğa, E. (2010). *Sanal Müze Ziyaretlerinin Öğrencilerin Bilişsel ve Duyuşsal Kazanımları Üzerindeki Etkileri*, (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demirci, M. T. (2009). *Kültürel Öğelerin Öğretiminde Müzelerin Önemi*, (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Demircioğlu, İ.H. (2015). *Tarih Öğretiminde Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar. Tarih Bölümü Özel Öğretim Yöntemleri*, (3. Baskı), Ankara: Anı Yayıncılık.
- Demirdağ, M. (2021). *Öğretmenlerin Dijital Okuryazarlık Düzeyleri ile Araştırma Okuryazarlık Becerileri Arasındaki İlişki*, (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Demirel, Ö. (1993). *Eğitim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Usem Yayınları.
- Denizci, A. Ve Mirza, H. (2012). *Müze Eğitimi 12*. Devlet Kitapları. ISBN 978-975-1136299.<http://www.meb.gov.tr/DersKitapları/2012/OrtaOgretim/Devlet/GuzelSanatlarSporLis/MuzikEgitimi12.pdf>
- Doğanay, A. (2011). *Davranışçı ve Bilişsel Öğrenme Kuramları. Mustafa Safran (Ed.). Tarih Nasıl Öğretilir? Tarih Öğretmenleri İçin Özel Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Yeni İnsan Yayınevi.
- Duran, E. ve Özen, N. (2018). Türkçe Derslerinde Dijital Okuryazarlık, *Türkiye Eğitim Dergisi*, 3(2), 31-46.
- Durmuş, A. (2012). *Sanal bilim ve Teknoloji Müzesinde Eğitsel Arayüz Ajanı Kullanımının Öğrencilerin İlgi ve Başarılarına Etkisi*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Düzgün, O. (2007). *Sanal Müzecilik ve Müzelerimiz*. İçinde; Geçmişten Geleceğe Türkiye'de Müzecilik 1 Sempozyumu Bildiri Kitabı. 21-22 Mayıs. Ankara. Sayfa. 217-220
- Eğüz, Ş. Ve Kesten, A. (2012). Sosyal Bilgiler Dersinde Müze ile Eğitimin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi: Samsun İli Örneği, *İnönü Üni. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 81-104.

- Ekici, S. ve Yılmaz, B. (2013). FATİH Projesi Üzerine Bir Değerlendirme, *Türk Kütüphaneciliği*, 27(2), 317-339.
- Erbay, M. (2002) *Gelişen Teknoloji Karşısında Müzelerin Değişen Konumu*. 6. Müzecilik Semineri Bildirileri. İstanbul. (S. 27-30)
- Ergin, A. (1995). *Eğitim Teknolojisi İletişim*. (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ergün, M. ve Özdaş, A. (1997). *Öğretim ilke ve Yöntemleri*, İstanbul: Kaya Matbaacılık.
- Ermış, B. (2010). *İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersinde Üç Boyutlu Sanal Müze Ziyareti Etkinliğine İlişkin Görüşleri*, (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Eroğlu, H. (1981), *Atatürkçülük*, Ankara: Olgaç Matbaası.
- Ertürk, S. (1997). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Meteksan A.Ş.
- Eyice, H.İ. (2024). *Sanal Müze Uygulamalarının Sosyal Bilgiler Öğretimindeki Yeri: Tez Çalışmaları Perspektifi*, (Yüksek Lisans Tezi), Tokat Gazi Osmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tokat.
- Filiz, N. (2010) *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımı*, (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Gedikli, H. (2023). *Disiplinlerarası Sanal Müze Uygulamalarına Bir Örnek: "Sanatla Trabzon"*, (Yüksek Lisans Tezi), Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.
- Gerçek, F. (1999). *Türk Müzeciliği*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Gılıç, İ. I. (2020). *Sanal Müze Destekli İşbirlikli İngilizce Öğrenme Etkinliklerinin Ortaokul 7. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Başarılarına ve Sanal Müze Memnuniyetlerine Etkisi*, (Yüksek Lisans Tezi), Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Glosset, N. (2007) *Sanal Mimarlık Müzesi: Sanal Müzecilik*. Geçmişten Geleceğe Türkiye’de Müzecilik I Sempozyumu. 21-22 Mayıs. (S. 229-232) Ankara. VEKAM
- Gökalp, Z. D. (2013). *Müze Türleri*. İçinde; Müzecilik ve Sergileme (Ed: E. Altınşapan ve N. Küçükhasaköylü), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Güler, A., Halıcıoğlu, M.B. ve Taşkın, Serkan. (2015) *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma*. (2. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gümüş, N. (2012) *Müze nedir ve Türkiye’de müzecilik*. http://www.gonulsitesi.net/index.php?option=com_content&view=article&id=895:mueze-nedir-ve-tuerkiyede-muezecilik&catid=1:yazarlarmz&Itemid=44. (Erişim Tarihi: 18 Mayıs 2023).
- Gün, S. (2024). *Çağdaş Müzecilik Bağlamında Çanakkale Müzelerinin Unsurları ve İşlevlerinin Değerlendirilmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), ÇOMÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale.
- Güngörmüş, S. (2024). *Müzelerin Sosyal Bilgiler Dersinde Okul Dışı Öğretim Ortamı Olarak Kullanımına Yönelik Bir Eylem Araştırması: Bursa Yaşam Kültürü Müzesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Gürel, H.N. (2007). *Eczacıbaşı Sanal Müzesi*. İçinde; Geçmişten Geleceğe Türkiye’de Müzecilik I Sempozyumu Bildiri Kitabı. 21-22 Mayıs 2007. Ankara. s. 221-222.
- Haseki, S. (2008). *Günümüzdeki Müzecilik Anlayışı ve Müze Mimarisindeki Değişimler: Antalya Müzesi Örneği*, (Uzmanlık Tezi), Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü. Ankara.
- Hisar, Ş.A. (2010). *Türk Müzeciliği*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- İşık, S. (2023). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sanal Müze Kullanımına Yönelik Öğretmen Görüşleri*, (Yüksek Lisans Tezi), Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sinop.
- İnan, D. (1995). *Bilim Müzeleri*, *Bilim Teknik Dergisi*, (333), 18-19.

- İşman, A. (2005). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*, (2. Baskı), Ankara: PegemA Yayınları.
- Kahraman, Z. (2021). Sanal Müzecilikte Yeni Yaklaşımlar, *Çankırı Karatekin Üni. Güzel Sanatlar Dergisi*, 3(2), 145-160.
- Karadeniz, C. (2020). Müzede Dijital Teknolojilerin Kullanımı ve Salgın Sürecinde Dijital Katılım, *idil*, 70, 975-984.
- Karasar, N. (2004). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler*, (13. Baskı), Ankara. Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasar, Ş. (2004). Eğitimde Yeni İletişim Teknolojileri. *İnternet ve Sanal Yüksek Eğitim, The Turkish Online of Educational Technology: TOJET* 3(4), 16, 117-125.
- Karataş, S., Yılmaz, A., Kapanoğlu, G., ve Meriçelli, M., (2016). Öğretmenlerin Sanal Müzelere Dair Görüşlerinin İncelenmesi, *Icdet Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 112-125.
- Katoğlu, M. (1989). *Cumhuriyet Türkiye'sinde Eğitim, Kültür, Sanat*. (Ed: Sina Akşin). Çağdaş Türkiye, 1908-1980. C.4, ss.462-466. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Kaya R. (2005). *Öğrencilerin Tarih Sunum Araçlarına Yaklaşımı: Erzurum Örneği*, (Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Erzurum.
- Keskinkılıç, M., ve Kuk, M. (2023). Eğitimde Dijital Dönüşüm ve EBA Farkındalık Düzeyinin Belirlenmesi, *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25(1), 24-39.
- Kısa, Y. (2012). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi (Afyonkarahisar Müzeleri)*, (Yüksek Lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Köstüklü, N. (1999). *Sosyal Bilimler ve Tarih Öğretimi*, Konya: Günay Ofset Matbaacılık Sanayii.
- Küçükahmet, L. (1997). *Eğitim Programları ve Öğretim: Öğretim İlke ve Yöntemleri*. (Genişletilmiş 8. Baskı), Ankara: Gazi Kitabevi.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (KTB), (2024). *Müze Çeşitleri*. (<https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-80160/muze-cesitleri.html>). (Erişim Tarihi: 07.01.2024)
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (KTB), (2024). *Müze Çeşitleri*. (<https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-80168/muzeler-ve-egitim.html>). (Erişim Tarihi: 07.01.2024)
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (KTB), (2024). *Türkiye'de Müzecilik*. (<https://www.ktb.gov.tr>). Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, (Erişim Tarihi: 02.01.2024)
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (KTB), (2024). *Türkiye'de Müzecilik*. (<https://www.ktb.gov.tr>). Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, (Erişim Tarihi: 06.01.2024)
- Madran, B. (1999). *Müze Türleri. Yeniden Müzeciliği Düşünmek*, (Derleyen: T. Atagök). Yıldız Teknik Üniversitesi Basım Yayın Merkezi Matbaası.
- Mansel, A. M. (1971). *Ege ve Yunan Tarihi*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- MEB. (t.y.). <https://www.meb.gov.tr/belirliGUNLER/10KASIM/makaleler/ataturkculuk.htm>, (Erişim Tarihi: 01.01.2024).
- Merchant, G. (2007). Writing the Future in the Dijital Age, *Literacy*, 41(3), 118-128.
- Mercin, L. (2003) *Kültür ve Sanat Değerlerinin Yaşatılmasında Müzelerin Rolü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(6), 106-114.
- Metin, E. (2018). *Eğitimde Teknoloji Kullanımında Öğretmen Eğitimi: Bir Durum Çalışması*, *Journal of STEAM Education Bilim*, 1(1), 79-103.
- Millî Eğitim Bakanlığı, (1981) *Tebliğler Dergisi*, c.44, s.2090, 6 Temmuz 1981, s.249-250

- Millî Eğitim Bakanlığı, (2004). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi (4.-5. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6. ve 7. Sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2018) *T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı (Ortaokul 8. Sınıf)*. Ankara, 2018
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2019) *Müze Eğitimi*. Millî Eğitim Bakanlığı Genel Yayın No:139. Ankara
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2019). *Okul Dışı Öğrenme Ortamları Kılavuzu*. Ankara.
- Misunas, M. (2010). Collection Management in Museums, *Museum Management Journal*, 1124-1134.
- Onur, B. (2003). *Müze eğitimi: Temel İlkeler ve Politikalar. Akdeniz Bölgesi Müzeleri. Müze Eğitimi Seminerleri (I)*. 10-11 Ekim 2002. Antalya.
- Onur, B. (2010) *Müze eğitimi ve Çocuk Müzeleri*. Müze Eğitimi Seminerleri (2). Mardin Müzeleri. Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları. Ankara. (ss.29-43).
- Oruç, Z. (2016). New Realty in Museum. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication – TOJDAC*, 6(2), 273-290.
- Öner, M. ve Öner, G. (2014) Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Atatürk İlke ve İnkılaplarını Kavrama Düzeyine İlişkin Tutumları, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 2014.
- Özden, Y. (2003). *Öğrenme ve Öğretme*. (6.Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Özer, D. N. (2007). *Sanal Ortamda Müzecilik*, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Öztorun, N. (1986), Atatürkçülüğü hareketle birlikte yürütecek bir programın esasları, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 2(6), Temmuz. (<https://atamdergi.gov.tr/ozet/492/tur>). Erişim Tarihi: 28.11.2024
- Peker, N. (2014). *Sosyal Bilgiler Dersinde Sanal Müze Kullanımı ve Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumları*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- Safran, M. (2006). *Okul Dışı Tarih Öğretimi: Tarih Eğitimi. Makaleler ve Bildiriler*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sağdıç, O. (2008). *Abidin Elderoğlu Sanal Müze Tasarımı*, (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sarsılmaz, Y. (2010). Müzelerde Teknoloji Kullanımı. *ABMYO Dergisi*, 20, 45-53.
- Schweibenz, W. (2004). Virtual Museums. The Development of Virtual Museum, *ICOM News Magazin*. 3(3).
- Seferoğlu, S.S. (2006). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*, Ankara: Pegem A Yayınları.
- Seidel, S. & Hudson, K. (1999). *Müze Eğitimi ve Kültürel Kimlik Uluslararası İki Çalışma Raporu*. (Çev: B. Ata) Ankara. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müze Eğitimi Anabilim Dalı Yayınları No:1
- Senemoğlu, N. (2005) *Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya*. (12. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Shaw, W. M. K. (2004). *Osmanlı Müzeciliği, Müzeler, Arkeoloji ve Tarihin Görselleştirilmesi*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sıgım, S. (2020). *Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi'nin Uzaktan Eğitim Yoluyla Verilmesi Konusunda Öğrenciler ve Öğretim Elemanları Ne Düşünüyor: Tek Durumlu Bir Olay Çalışması*, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

- Smith, N. (2010). *The history teacher's handbook*. New York: Continuum International Publishing Group.
- Sönmez, V. (1998). *Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sözen, T. ve Tanyeli, U. (1999). *Sanat, Kavram ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Sütçü, M.A. (2008). *Müzelerin Eğitim Hayatındaki Yeri*. Geçmişten Geleceğe Türkiye’de Müzecilik II Eğitim, İşletmecilik ve Turizm Sempozyum. 21-23 Mayıs 2008. S. 129-134. Ankara. Bildiriler
- Süzen, H.N. (2005). *İlköğretim Okullarında Görevli Yöneticilerin ve Resim-İş Öğretmenlerinin Müze ve Sanat Galerilerinin Görsel Sanatlar (Resim-İş) Amaçlı Kullanılmasına İlişkin Görüşleri*, (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şahin, K. (2019). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretiminde Sanal Müze Kullanımına İlişkin Öğrenci Tutumlarının Belirlenmesi*. International Congresses on Education. 19-22 Temmuz 2019. (ss. 381-388) Sakarya Üniversitesi. Sakarya
- Şentürk, M. (2019) *Sosyal bilgiler Öğretmenlerinin ve 7. Sınıf Öğrencilerinin Müze Kullanımına İlişkin Görüşleri*, (Yüksek Lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Tahiroğlu, M. ve Yıldırım, T. (2012). Sanal Ortamda Gerçekleştirilen Müze Gezilerinin İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumlarına Etkisi, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(39). 104-114.
- Taşoğlu, D. (2024). *Sanal Müzelerde Eğitim İle İlgili Lisansüstü Tezlerin Değerlendirilmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tekin, H.H. (2006). Nitel Araştırma Yönteminin Bir Veri Toplama Tekniği Olarak Derinlemesine Görüşme, *İstanbul University Journal of Sociology*, 3(13), 101-116.
- Tepecik, A. (2007). *Sanat Eğitimi ve Sanal Müze*. Geçmişten Geleceğe Türkiye’de Müzecilik I Sempozyumu, 21-22 Mayıs 2007 Ankara. https://kutuphane.ttk.gov.tr/details?id=559893&materialType=KT&query=Muzecilik_Turkiye
- Tezcan Akmehtmet, K. ve Ödekan, A. (2006). Müze Eğitiminin Tarihsel Gelişimi, *İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi*, 3(1) 47-58
- Tezcan Akmehtmet, K. ve Ödekan, A. (2011). Müze Eğitiminin Tarihsel Gelişimi, *İstanbul Üniversitesi Dergisi*, 3(1), 241-245
- Turgut, G. (2015). *Sosyal Bilgiler Dersinde Bir Eğitim Aracı Olarak Sanal Müzelerden Yararlanma*, (Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Türk Dil Kurumu. (2024) *Atatürkçülük ne demek* , <https://sozluk.gov.tr>), (Erişim Tarihi, 01.01.2024)
- Türk Dil Kurumu. (2024) *İnkılap ne demek* , <https://sozluk.gov.tr>), (Erişim Tarihi, 01.01.2024)
- Türk Dil Kurumu. (2024) *Teknoloji ne demek* , <https://sozluk.gov.tr/>, (Erişim Tarihi, 16.01.2024)
- Uca, A. (2017). Atatürk İlkeleri Türk Milletine Neler Kazandırdı. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, *Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 19(33),151-162.
- Ustaoglu, A. (2012). *İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Türk Tarihine yolculuk Ünitesinde Müzelerin Kullanımının Öğrenci Başarısına Etkisi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Uygur, A. (2002). *Endüstri Ürünleri Müzeleri*, 6. Müzecilik Semineri Bildirileri. (ss. 41-45), İstanbul.
- Uysal, M. (2013). *Müze Tasarımında Ortaya Çıkan Kriterler*, (Yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uzun, Y. ve Çelik, G. (2020). Akademisyenlerin Okuryazarlık Algısındaki Değişimler, *OPUS. International Journal of Society Researches*, 15(22), 1134-1156.
- Ülkeröğlu Onur, A. (2024). *Okul Dışı Öğrenme Ortamlarından Sanal Müzelerin Kullanılmasıyla Fen Eğitiminde Bilimsel Sorgulamanın Doğası Öğretimi*, (Yüksek Lisans Tezi), Giresun Üniversitesi Fen bilimleri Enstitüsü. Giresun.
- Ültay, E., Akyurt, H., ve Ültay, N. (2021). Sosyal Bilimlerde Betimsel İçerik Analizi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (10). 188-201.
- Yaşar, Ş. ve Gültekin, M. (2006). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi: Yapılandırmacı Yaklaşım. İçinde; Anlamlı Öğrenme İçin Etkili Öğretim Stratejileri* (ss.126-127). Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık
- Yatarkalkmaz, H. (2023). *Müze eğitimcilerin Gözünden Sosyal Bilgiler Eğitimi*, (Yüksek Lisans Tezi), Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Yazıcı, F. ve Yıldırım, T. (2017). Okul Dışı Tarih Öğretimi ve Sosyal Zekâ arasındaki İlişkinin Yol Analiziyle İncelenmesi, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 18(2), 733-755.
- Yenişehirlioğlu, F. (2008). *Geçmişten Geleceğe Türkiye’de Müzecilik Üzerine Bazı Gözlemler*. Geçmişten Geleceğe Türkiye’de Müzecilik II Eğitim, İşletmecilik ve Turizm Sempozyum. 21-23 Mayıs 2008. S. 1-7. Ankara. Bildiriler
- Yıldırım, A. (1999). *Nitel Araştırma Yöntemlerinin Temel Özellikleri ve Eğitim Araştırmalarındaki Yeri ve Önemi*. Eğitim ve Bilim-Education And Science, pp. 7-17, 1999. <https://open.metu.edu.tr/handle/11511/80803> (Erişim Tarihi: 18.01.2024)
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Nitel Araştırma Yöntemleri*, (10. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, (12. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yorulmaz, E. (2016). *Sosyal bilgiler Dersi Kapsamında Okul Dışı Çevrelerin Kullanımı: Çorum Yatılı Arkeoloji Müzesinde Bir Gün*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Sivas.
- Yücel, E. (1999). *Türkiye’de Müzecilik*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Zengin, D. (2024). *Ortaokul öğrencilerinin Okulda, Müzede ve Sanal Müzede Sosyal Bilgiler Öğrenimine İlişkin Görüş ve Deneyimleri*, (Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim bilimleri Enstitüsü, İzmir.

EKLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Ek 1: Uygulama İzin Belgeleri	112
Ek 2: Etik Kurul Onay Belgesi	115
Ek 3: Görüşme Formu	116

Ek 1: Uygulama İzin Belgeleri

Ek 1: (Devam): Uygulama İzin Belgeleri

Ek 1: (Devam): Uygulama İzin Belgeleri

Ek 2: Etik Kurul Onay Belgesi

Evrak Tarih ve Sayısı: 13.04.2023-177221

T.C.	
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ	
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLERİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU	
KARARLARI	
TOPLANTI SAYISI:05	KARAR TARİHİ: 12.04.2023
KARAR 2023/123	
Üniversitemiz Eğitim Fakültesi öğretim elemanı Dr. Öğr. Üyesi Ceren UTKUGÜN tarafından yürütülen (Diğer Araştırmacılar: Serdar ULAŞ), "Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Sanal Müze Kullanılarak Yapılan T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Derslerine Yönelik Görüş ve Deneyimleri" başlıklı yüksek lisans tezi kapsamında kullanılacak veri toplama araçlarının, etik açıdan sakıncalı olmadığına, katılanların oy birliği ile karar verildi.	
ASLI GİBİDİR	
e-imzalıdır	
Prof. Dr. İsa SAĞBAŞ	
Sosyal ve Beşeri Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurul Başkanı	

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrak Doğrulaması

<https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5381&eD=BS4K76ULEU&eS=177221> adresinden yapılabilir

Ek 3: Görüşme Formu

Ek 3: (Devam): Görüşme Formu

Ek 3: (Devam): Görüşme Formu

Ek 3: (Devam): Görüşme Formu

